

Күз

1. Ауа райын бақылау

Бақылау

Табиғаттағы күзгі өзгерістер туралы балалардың білімдерін қалыптастыру.

Қыркүйек – күн қысқарды, күн көзі жаздағыға караганда төмендеді, ал ауа температурасы болса тәулік ішінде бірден өзгереді. Күндіз ауа райы жылы, кейде тіпті ыстық та, бірақ түндер салқынырақ болып барады.

Қазан – суық түсе бастады, бұлыңғыр күндер көбірек болып жиі жаңбыр жауатын болды, күшті жел соғатын болды. Ауа температурасы төмендеді. Күн бұрынғыдан да қысқарды.

Қараша – күндер қысқарды, күн көзі жоғары көтерілмейді, күндер бұрынғыдан да суытты. Аспан бұлыңғырданып, қар аралас жаңбыр жиі жауады. Ауа температурасы 0°-тен төмен болып, жер қата бастайды, тоғандарды мұз жабады.

Балалардың байқағыштықтарын дамыту, сөз белсенділігін арттыру.

Көркем сөз

Санай бер,

Қарай бер,

Бояуы – жүз,

Келді күз

Жиып-теріп болатын,

Қамбаға астық толатын

Қызыл қырман ойнайтын,

Қай мезгіл деп ойлайсың? (Күз)

Ырым

Қыркүйек құрғақ та жылы болса, қыс кешірек түседі

Жаз жаңбырлы, ал күз жылы болса, қыс ұзақ болады

Қимыл-қозғалыс ойыны

«Орамалмен ойнау»

Еңбектену әрекеті

Учаскені коқыстан тазарту

Тырнауышпен, күрекпен жұмыс істеу дағдыларын бекіту. Еңбек нәтижесіне барлығы бірдей жауап беру. Еңбектегі ұжымдық сезімді қалыптастыру

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

Сөздік ойын «Ауа райы туралы айтып бер»

Балаларды ауа райын сипаттайтын сөздерді тауып айтуға үйрету (жылы, ашық, құрғақ, желді, жаңбырлы, бұлтты т.б.)

Өзіндік іс-әрекет

Әр балаға өзін қызықтыратын іспен айналысуға мүмкіндік беру

2. Желді бақылау

Бақылау

Балаларға желдің неліктен соғатынын түсіндіру. Жел – бұл ауа қозғалысы. Желдің күшін өсімдіктердің қозғалысына қарап анықтауды үйрету (күшті, әлсіз; әлсіз жел жапырақты ақырын тербетеді, түсіп жатқан жапырақты сәл ғана жылжытады; күшті жел – ірі бұтақтарды шайқатпалы, ағаштардың жапырақтарын жұлады). Өлі табиғат құбылыстарына қызығушылығын тәрбиелеу, балалардың ақыл - ой, тіл белсенділігін дамыту

Көркем сөз

Канаты жоқ – ұшады,
Аяғы жоқ – қашады (Жел)

Жел де ауа кәдімгі,
Жел дегенін тек бірақ.
Ойға-қырға шапқылап,
Байыз таппас ауа ғой. (М. Әлімбаев)

Ырым

Жануарлар қай жағына жатса – сол жақтан жел соғады.
Егер түнге қарай жел күшейсе – ауа райы бұзылады

Қимыл-қозғалыс ойыны

«Жел мен жапырақшалар»

Әр түрлі бағытта жүгіруді дамыту, белгі бойынша қимыл жасай біту.

Еңбектену әрекеті

Табиғат бұрышында өсімдіктерді өсіру үшін жер дайындау
Балаларды тапсырылған іске тыңғылықты қарауға үйрету. Жұмысты тату жасау, бір - біріне көмектесу

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау.

«Жел» сөзіне анықтама айт»

Заттардың сапасын білдіретін сөздердің қорын кеңейту
Т ә ж і р і б е. Шардың желін шығару.
Қ о р ы т ы н д ы. Жел дегеніміз – кейде қатты, кейде баяу горизонтальды бағытта қозғалып соғатын ауаның ағымы.

Өзіндік іс-әрекет

Қуанышты тыныш жағдайды тудыру және оны сақтауға көмектесу; ынталарын және өз бетінше жұмыс жасай алатындығын көтермелеу

3. Күнді бақылау

Бақылау

Балалар назарын күзгі күн көзінің қалай шығатынына, қалай қыздыратынына аудару. Күннің қай уақытында күн көзі қатты қыздырады және неліктен? Күннің орны мен күздегі күн ұзақтығының арасындағы өзара байланысты айту (күн жоғары көтерілмейді, күндер қысқарып барады). Табиғатқа деген байқағыштығын, білуге құштарлығын, сүйіспеншілігін дамыту.

Көркем сөз

«Анамыздай мейіріл күн,
Аймалайды шыңда тұрып».

Май берейін, күрт берейін,
Күннің көзі шық, шық!
Алақай, алақай!
Күн шықты, күн шықты,
Жер үстіне нұр шықты!

Ырым

Егер таңертен күн қызарып шыкса, ауа райы бұзылады, жаңбыр және жел болуы мүмкін.

Қимыл- қозғалыс ойыны

«Бұлт пен күн»

Батылдыққа, қауіптіліктен құтылу мақсатындағы жұмылу қабілетіне тәрбиелеу, еркін дамыту

Еңбектену әрекеті

Гүлзардағы еңбек. Гүлзарды солған өсімдіктерден тазарту

Балаларды қолынан келетін еңбекке араластыру. Ұйымшылдықпен жұмыс жасауға, бір - біріне кедергі жасамауға, ортақ тапсырманы орындауға үйрету. Еңбексүйгіштікке тәрбиелеу.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

1-тапсырма «Күн жолын көрсет»

Балаларға шығыстан батысқа қарай күн жолын қолмен суреттеуге үйрету.

2-тапсырма «Күн таңертен, күндіз, кешке болған жерлерге тұр»

Кеністікті бағдарлауға үйрету

Өзіндік іс-әрекет

Ынталарын, өз бетінше жұмыс жасай алатындығын көтермелеу.

4. Бұлтты бақылау

Бақылау

Балаларға бұлттар деген не екенін, олардың неліктен аспанда бірде ақырын, бірде тез жылжитынын түсіндіру. Ерте күзде аспан көбінесе көгілдір, таза болып аспанда бұлттар ақырын жүйткіді. Бұлттар қозғалысының жел күшімен байланысын айтуға үйрету.

Көркем сөз

Аспанға ұшар бу болып,
Жерге қайтар су болып (Бұлт)

Ырым

Бұлттар төмен болса, жаңбыр жауады, күн суытады.

Қимыл- қозғалыс ойыны

«Біз көңілді балалармыз»

Балалардың қозғалыс белсенділігін, ойын тәртібін орындай білуін дамыту

Еңбектену әрекеті

Еңбек тапсырмалары

Өз өзіне қызмет ету; серуен соңында ойыншықтарды жинау. Еңбек ете алу қабілетін дамыту, үлкендерге көмек бергісі келетін тілегін тәрбиелеу

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

«Бұлтты суретте»

Бұлтты суреттейтін сөздерді тауып айтуға үйрету

«Аспан денелерін ата»

Күн, Ай, жұлдыздар, планеталар – аспан денелері екендігі жайлы балалардың білімдерін бекіту

Өзіндік іс-әрекет

Балалардың ойындарын қызығалықты етіп ойнауларын ұйымдастыруға көмектесу

5. Жаңбырды бақылау

Бақылау

Балаларға жаңбырдың неден болатынын түсіндіру, жаңбырдың қандай түрлері болатыны туралы түсіндіру (жаслы, суық). Жаңбырдан кейін күн сәтқымдайтынын, шалшықтар ақырын кеуіп кетінін атап айту. Табиғаттағы маусымдық өзгерістерді есте сақтауға үйрету.

Қысқаш сөз

Жау жау, жаңбыр,
Жау жаңбыр!
Артық суы мол болсын!
Өсімдіктер көп болсын!
Жауған жерін шөп болсын!

Ырым

Шөпке қырау түссе, жаңбыр жауалы

Қазақ-қозғалыс ойыны

«Төпешіктен төпешікке», «Дөңгелектен секіріп шық», «Кегізге тигіз» (веревкада ойналатын ойындар)

Қос аяқпен секіруді, биік емес жерлерден секіруді үйретуді жалғастыру. Ойындарға спорттық құралдарын дайындауға үйрету.

Еңбектену әрекеті

Табиғи материалдардан қолдан жасалатын зат дайындау

Қарағай бүршіктерімен жұмыс жасап үйрету, балаларды бізді қоршаған табиғаттың әсемдігін көруге тәрбиелеу. Өз еңбегінен рахат алу.

Диагностикалық ойындар Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

Тәжірибе. Бұдыя суға айналуы

Құралдар: спирт, су құйылған қола, шыны

Суды қайнауға жеткізу, қола үстіне жабылған шыныда бұ пайда болады. Суыған кезде бұ бөлшектері су тамшыларын құрап суға тамады.

Өтіндік іс-әрекет

Ауа райын есепке ала отырып дәлізде ойналатын ойындарды, іс-әрекеттері өткізуге жағдай туғызу. Жақсы тәртіп әдеттерін қалыптастыру.

6. Жапырақтардың түсуін бақылау

Бақылау

Балалар назарын жапырақтардың қызыл, сары, алтын түсті, жасыл-сары болып жерге түсіп, жерді жылы көрпемен жауып жатқанына аударту. Жапырақтардың түсу себебін түсінуге, жапырақтардың бөліктерін атауға үйрету. *Жапырақтар көп мөлшерде немесе аз мөлшерде түсетінін, бұл көрініс жел күшіне байланысты екенін* атап айту. Табиғаттың бір құбылысының екінші бір құбылысымен өзара байланысын көруді үйрету; күзгі табиғат әсемдігін қабылдауға үйрету.

Көркем сөз

Ой, алақай, тамаша,	Ағайынды бәрі,
Шашу шашты жапырақ.	Шыкса – жасыл,
Бақтың іші алаша,	Түссе – сары (жапырақ)
Аунар ма еді жатып ап!	

Ырым

Егер жапырақтар ағаштан түгел түспей бұтақтарында қалып қойса, қыс суық болады. Жапырақтар кеш түссе, қыс қатты және ұзақ болады

Қимыл- қозғалыс ойыны

«Асық, бірақ түсіріп алма»

Балаларды қолындағы жапырақшаны түсірмей жүгіре алуға жаттықтыру. Физикалық сапасын дамыту: шапшаңдық, ептілік.

Еңбектену әрекеті

Учаскедегі жапырақтарды жинау

Балаларды жұмысқа белсенді қатысуға үйрету, жапырақтарды тырнауышпен тырнап, тасығышпен бір жерге жинастыру. Еңбексүйгіштікке, өз бетінше жұмыс жасай алуға үйрету.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

«Аяқ астындағы жапырақтар қалай сыбдырлайтынын тыңдау»

Табиғаттағы маусымдық өзгерістерді байқауға, тыңдай білуге, түйін жасауға үйрету.

«Жапыраққа қарап ағашты таны»

Балаларды жапырақтың қай ағаштан түскенін анықтауға үйрету. Ойын ережесін сақтау (белгі берілгеннен кейін ғана жапырақ қай ағаштан болса, сол ағашқа жүгіріп бару).

Өзіндік іс-әрекет

Балалардың тұрақты бірлестіктерін нығайтуға көмектесу. Ынталарын, өз бетінше жұмыс жасай алатындығын көтермелеу.

7. Тұманды бақылау

Бақылау

Балаларға неліктен тұман болатындығын түсіндіру. Тұман қалай пайда болатынын, қашан болатынын, қандай пайда келтіретінін еске түсіру. *Екеуі де ұсақ, кішкене су тамшыларынан тұратындықтан бұлттар мен тұман – егіздер. Тұман қалың болғанда айналадағы заттар көрінбейді. Тұман әсіресе, таңертеңгі мезгілде, жер қатты суық болған кезде қалың болады.* Қоршаған әлем жайлы балалардың білімін кеңейту. Ойлау операцияларын, таным қызығушылығын дамыту.

Көркем сөз

Қаратаудың басында
Киік кетіп барады.
Қол-аяғы бауырына
Тиіп кетіп барады. (Тұман)

Ырым

Егер тұман күн сәулесімен тез тарап кетсе, ауа райы тұрақты жылы болады.
Қыркүйекте таңертеңгі тұман болса, жылы болады

Қимыл- қозғалыс ойыны

«Тышқан аулау»

Шапшаңдығын, ептілігін, батылдығын дамыту

Еңбектену әрекеті

Табиғат бұрышына әдемі жапырақтардан гүл шоғын жинау
Табиғаттың әсемдігін көруге, оны сақтауға тырысуға тәрбиелеу

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

«Тұманды анықта»

Иллюстрациялар бойынша тұманның қандай екендігін (қалың, әлсіз) тануға үйрету.

Өзіндік іс-әрекет

Балалардың өз бетінше ойын үшін тақырыпты таңдай алуын дамыту.

Бақылау

Күзде шықтың жиі түсетінін, оның барлық жерлерде күмістей болып жарқырап жататынын атап айту. Күзде неліктен таңғы мезгілде шық мол түсетінін және акырындап жоғалып кететінін, ал кей кезде күні бойы сақталатынын балалармен бірге еске түсіру. Табиғат құбылыстарының өзара байланысын көрсету: күн шықты – шық жоғалды. Балалардың эстетикалық қабылдауын дамыту, табиғатқа деген сүйіспеншілігін тәрбиелеу.

Көркем сөз

Күзде болар,
Қыста жоқ.
Танертең бар,
Кешке жоқ.
Кеш түгілі,
Түсте жоқ. (Шық)

Ырым

Шық мол түссе, күн ашық болады.

*Қимыл- қозғалыс ойыны***«Шықты баспа»**

Ептілігін, аңғарымпаздығын дамыту

«Ыстық – суық»

Кеністікті бағдарлай алуын, жедел қимылдай алуын дамыту.

*Еңбектену әрекеті***Поделка жасау үшін табиғи материалдарды жинау.**

Қолдан зат жасауға қажетті табиғи материалдарды жинауға үйрету. Балаларды ұжымдық іс-әрекетке шақыру.

*Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау***«Шық тамшыларын жапырақтардан тауып алу»**

Көленке жерлерден және тура күн сәулесі түсіп тұрған жерлерден шықты тауып алу. Қорытынды. Күн көзінде шық тамшылары тез буланып кетеді.

Өзіндік іс-әрекет

Қатарластарымен 2-3 рөлден тұратын бірге ойналатын ойындарда бірігіп ойнай алуларын жетілдіру, рөлдерді бөлісе алуларын, ойын қимылдарын орындай алуларын, ойын мазмұнына сәйкес іс-әрекет жасай алуларын жетілдіру.

9. Аспанды бакылау

Бақылау

Балалар назарын ашық, ашық сұр аспанға аударту, ол аспанды жиі бұлыңғыр, сұр бұлттар басып, жиі суық жаңбыр құятынын айту. Табиғаттың күзгі құбылыстары жайлы балалардың ұғымдарын кеңейту. Байқағыштығын, аңғарымпаздығын, салыстыра алуын дамыту. Балалардың сөздік қорын белсенді ету және байыту.

Көркем сөз

Тең, тең, тең киіз,
Екі ортасы кең киіз. (Аспан, Жер)

Ырым

Аспанды бұлттар басса, ауа райының бүлінуі ұзаққа созылады

Қимыл- қозғалыс ойыны

«Ұшақтар»

Әр түрлі бағытта жүгіре алуларын дамыту (балалар алаңда жұмыс істеп тұрған **мотор** сияқты бір-бірін қанаттарымен қақпауға тырысып жүгіреді), белгі бойынша («Моторды қос!», «Отырғызу басталды!») қимыл жасай алуға үйрету.

Еңбектену әрекеті

Тәрбиешімен бірге құрғақ жапырақтарды жинау

Учаскедегі құрғақ жапырақтарды жинау, оларды шаруашылық аулаға шығару.

Құралдарды қолдана алу дағдыларын дамыту. Біріге еңбектене алуға тәрбиелеу. Жолдастарына көмек көрсету.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

«Бұлтты күні, ашық күні аспан қандай болатынын айт»

Түрлі ауа райындағы аспанды суреттей алуын бекіту. Балалардың сөздік қорын байыту.

Өзіндік іс-әрекет

Үлкендердің азғана көмегімен балалардың ойынға ыңғайлы жерді таңдай білуін, ойын жағдайын ұйымдастыра алуын қалыптастыру. Ойында құмдағы құрылыстарды пайдалана білуін дамыту.

10. Күзгі өрмектің ұшуын бақылау

Бақылау

Жәндіктердің қоршаған ортаға бейімделуі туралы нақты ұғымдар беру. Ерте күзде көптеген өрмектің ұшуын көруге болады. Желсіз ашық күндері бұталарға, шөптерге, шарбақтарға ілінген өрмек жіпшелерінен олардың жас қожайындары – кінкене өрмекшілерді көреміз. Өрмекші ұшуға дайындалғанын түсіндіру, өрмекші сабақтың басына шығады да қарнын оған қысады, өрмек сүйелшелерінен жінішке өрмек шығады, ал оны жылы ауа жоғары көтеріп алып кетеді. Өрмекші ауада жіппен қозғалып, оны жоғары көтереді, төмен түсіреді. Өрмекшілер осылайша қоныстанады.

Көркем сөз

Жұмбақ: Шидиген ұзын сирағы,
Тастай керең құлағы.
Сөйтіп жүріп көп жерге,
Аспалы торлар құрады. (өрмекші)

Жаңылтпаш: Шын еңбекші – өрмекші.
Өрмекші – шын өрнекші (М. Әлімбаев)

Ырым

Кемпір күздің бірінші күні ашық болса, күз жылы болады.

Қимыл- қозғалыс ойыны

«Секіріп түс те, бұрыл»

«Хоп!» деген белгі бойынша тез қимыл жасай алуын дамыту, жоғарыға секіруді орындай алуға үйрету. Кеңістікті бағдарлай алуын бекіту (жүргізушінің көрсеткен жағына бұрылу)

Еңбектену әрекеті

Ағаштардың түбін қопсыту

Балаларды жұмысқа қажетті құралдарды дайындай алуға үйрету. Ортақ пайда үшін еңбектенуге, жолдасына көмек көрсетуге тәрбиелеу.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

«Ерте күз белгілерін ата»

Ерте күз туралы балалардың білімдерін байыту және жүйелеу.

Т ә ж і р и б е. Көбелек құртын өрмектен шығару

Өрмекпен жабысып қалған жапырақтарды банкаға салып топқа әкелу.

Қ о р ы т ы н д ы. Көктемде коконнан ағаш жапырақтарын жейтін көбелек құрты шығады.

Өзіндік іс-әрекет

Балалардың ойын барысында бір-бірімен қарым-қатынас жасай алуын жетілдіру, қатарластарының іс-әрекеттеріне өз пікірлерін білдіру, өз іс-әрекеттері мен қылықтарын негіздеу.

11. Топыракты бақылау.

Бақылау

Балалар назарын аяқ астына, жерге аудару. Құрғақ жылы күні топырақ жылы болады, қолға алсаң шашылғыш, түсі ашық сұр болады. Жанбырлы күні ол кара түсті, тығыз, ылғалды болады. Алғашқы суық түсісімен топырақ тас сияқты болып катып калады.

Балаларды топырақтың ауа райына байланысты өзгертінін көруге үйрету. Ойлай алуын, талқылай алуын, дәлелдей алуын дамыту; туган жерге ұқыптылық қатынасын тәрбиелеу.

Көркем сөз

«Қарашы күз келді, күз келді,
Сары алтын жауыпты іздерді»

Қимыл- қозғалыс ойыны

«Арқан тарту»

Балалардың физикалық және моральдық еркін, достық қарым-қатынасын дамыту.

Еңбектену әрекеті

Гүлзардағы жұмыс (тәрбиешімен бірге)

Күзгі жерді қопсытуға қатыстыру. Еңбек етуге дұрыс көзқарасын тәрбиелеу.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

Т ә ж і р и б е. Ауа райы жылы болғанда топырақты қолмен ұстап көру
Қ о р ы т ы н д ы. Топырақ жылы, оны күн қыздырды

«Қатені тап»

Жылдың әр мезгіліндегі топырақтың жағдайы жайлы балалардың не білетіндігін анықтау.

Өзіндік іс-әрекет

Балалар ойындарының тақырыбы мен мазмұнын дамыту және байыту. Өз ойын дәлелдей алуын жетілдіру; қатарластарының ұсыныстарымен, рөлді, ойыншықтарды, міндеттерді бөлісу бойынша оның іс-әрекеттерімен келіспеушілігін сыпайы формада білдіре алуын дамыту.

12. Алғашқы суық түскенін бақылау

Бақылау

Жерге алғашқы қыраудың түсуі – күз белгісі екеніне балалардың көңілін аудару. Танертенгілік жер, үй шатырлары күмістей аппақ болады. Күн суытып аяз күшіне ене бастады. Өзендер мен көлдердің бетіне мұз қатты. Мұз үстімен жүруге болатындай көрінеді, бірақ мұздың үстін аяқпен басқан сәтте - ақ ойылып ішіне түсіп кетеді.

Көркем сөз

Сұр бұлт, түсі суық, қаптайды аспан,
Күз болып дымкыл тұман жерді басқан. (А. Құнанбаев)

Ырым

Қазанда жер жабылады, кей жер жапырақпен, кей жер қармен
Сары шымшық ысқырса – шынымен күз болғаны

Қимыл- қозғалыс ойыны

«Пішінді жаса»

Шапшаңдыққа, ептілікке, ұқыптылыққа тәрбиелеу

Еңбектену әрекеті

Қажетінше

Учаскедегі ұқыпсыздық жағдайды көре алуға және тәртіпке келтіруге үйрету.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

«Кім қызық ат тауып атайды»

Шығармашылық қиялын, тілін дамыту. Біреуі сын есім болып тұратын екі зат есімнен құралған жаңа сөздерді құрастыру (су, мұз – мұзды су; аяз, күз – аязды күз)

Өзіндік іс-әрекет

Ойын түрін таңдауда өз бетінше әрекет жасауын, бастама жасауын дамыту.

13. Тоғанды бақылау

Бақылау

Балаларға табиғаттың күзгі жағдайы туралы, өсімдіктер мен жануарлардың өмірліктегі күзгі өзгерістерін бақылатын себептер жайлы түсініктер беру. Тоғанның күзгі және жазғы жағдайын салыстыру: суда болатын тіршілік иелерін атау. Байқағыштығын дамыту. Туған табиғатпен әлемдігіне сүйсіне білуге тәрбиелеу. Өзендегі су суық екенін, су өсімдіктері өзен тереңіне жеткенін, балалардың көрінбейтіндігін айтып өту. Кей кезде ғана тегіс су бетінде көпіршіктер көрінетінін алады. Бұл көшкене аң балықтар олар суда шөгінетін, алде маңа маңа ыз деп күтін жүр.

Көрме сөз

Суда оның өмірі, суда оның көреті. Оз не? (балық)

«Тонбайын деді де
Көл мұздан тон киді»

Қимыл - қозғалыс ойыны

«Көшкене балықтар мен шортан»

Қимыл - қозғалыс белсенділігіне, белгі бойынша шипшан қимыл жасауға үйрету. Ұжымда оқарылар қарым-қатынасты қалыптастыру.

Ербектеме әрекеті

Табиғат бұрышындағы құстарды қыста қоректендіру үшін құм салып алу

Бастығын ісін аяқтауға үйрету. Айналадағыларға пайда келтіруге ынтасын тәрбиелеу.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

«Жұмбақты шеш» (суда мекен етушілер)

Балаларды жұмбақтарды шешуге үйрету. Логикалық ойлауын дамыту (балықтар, өзен, шағын, балка, ұлу, үйрек туралы жұмбақтар)

Тәжірибе. Ұлғайтқыш шыныдан құмды қару.

Қорытынды. Құм еш затпен бір - бірімен оқары байланыстағын ұсық және ірі құмшаралардан тұрады.

Өзінің іс-әрекеті

Ойындарды құруды және жүзеге асыруды белсенділігін тәрбиелеу.

14. Шалшықтарды бақылау

Бақылау

Балалар назарын танертегілік шалшықтардың бетін мұз жабатынына аударту. Осы жағдайда судың қандай күйде екенін еске түсіру (қатты). Мұздың қасиетін анықтау (суық, сусымалы, мөлдір, жылы болса ериді). Табиғат құбылыстарының өзара байланысын көрсету: түнде аяз болды, шалшықтардағы сулар қатты, күндіз күн жылынды – мұз ериді. Танымдық қызығушылықтарын дамыту, тұрақты көңіл қоюын, байқағыштығын тәрбиелеу.

Көркем сөз

Аспандағы көленке жерге суын шашады (бұлт пен жаңбыр)

Қимыл-қозғалыс ойыны

«Аяқтарыңды сулап алма»

Балаларды алға қарай тактайшадан тактайшаға ептілікпен секіріп үйренуге жаттықтыру. Балалардың тез қарқында қимыл жасай алуына қол жеткізу.

Еңбектену әрекеті

Қажетінше (табиғат бұрышындағы гүлдерді суару)

Өсімдіктерге жүйелі күтім жасау дағдыларына тәрбиелеу. Өз еңбегінің қажеттілігін сезіндіру. Еңбек дағдыларын дамыту.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар

«Кім табиғат құбылыстары жайлы жұмбақтарды көп біледі»

Өлі табиғат құбылыстары туралы балалардың білімдерін бекіту, жұмбақтарды еске сақтауға үйрету.

Өзіндік іс-әрекет

Балаларға ойынға қатысушы сынарларының қимылдарын өз қимылдарымен үйлестіре алуға үйретуді одан әрі дамыту.

15. Көбелектерді бақылау

Бақылау

Көбелектердің сыртқы тұрпаты, қозғалыс тәсілі, қоректенуі жайлы балалардың білімдерін бекіту. Жазда көбелектердің көп болатынын еске түсіру. Олардың енді аз қалғанын атап өту. Неліктен? (Ауа температурасы төмендейді – жәндіктер тығылады). Балаларды жәндіктерге тиян келтірмеуге үйрету, сонымен қатар жердегі барлық тіршілік иелерінің әсемдігін көріп қуана білуге үйрету.

Көркем сөз

Көбелек - ау, көбелек,
Әдемісің керемет.
Гүлге барып қона ғой,
Өзің де гүл бола ғой

Ай, көбелек, көбелек,
Қанатың неге дөңгелек?

Ырым

Егер ашық күні көбелек желсіз жерге тығылуға тырысса, бірнеше күннен кейін найзағай болады. Егер ірі көбелектер гүлдерге қонбаса, күн ашық болады; қонса – жаңбыр болады. Түнгі көбелек үйге кіріп кетсе, күшті жел тұрады.

Қимыл- қозғалыс ойыны

«Күн мен түн» (түнгі және күндізгі көбелектер)

Белгі бойынша қимылдай алуын дамыту, көбелектердің қимылдау тәсілін келтіре алу; ойын ережесін орындау.

Еңбектену әрекеті

Гүлзардағы гүл тұқымдарын жинау

Ең ірі, ашық, әдемі гүлдердің тұқымын жинау, стаканға (қорапшаларға) салып, сыртын жазып қою (өсімдіктер атаулары, гүлдің түсі, тұқымның жиналған орны және мерзімі). Ынтасын, ұжымда еңбек ете алуын көтермелеу.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

«Егер сен көбелек болсаң»

Қиялын, есін дамыту, қорғансыз кішкене жәндіктің көзімен әлемді көре алғызу; көбелекті қорғау талабын, оларға сүйсіне қарауын қалыптастыру; сөйлеу мәнерін дамыту.

Өзіндік іс-әрекет

Балалардың өз бетінше ұжымын дамыту негізі ретінде қарым - қатынастары дұрыс формадағы топшаларды қолдану. Өте белсенді балалар өз жолдастарының бастамаларын басып тастамауын, момындарға көмектесуін, ұяңдарды ойынға араластыруын бақылау.

16. Гүлзардағы гүлдерді бақылау (астра, ирис, календула, космее, георгина)

Бақылау

Гүл атауларын есте сақтату. Балалар назарын гүлдердің көбісінің гүлдеп болғанына аудару. Жазда қандай гүлдер гүлдегенін, олардың қаншалықты көп болғандығын еске түсіру (астра, ирис, календула, космее, георгина). Гүлдер азайып жатыр, ал жемістер саны көбейіп жатыр. Балаларға арыстандың есінеуі (львиный зев), аккекіре (астра), настурния сияқты өсімдіктердің тек бір жаз ғана өсетінін және гүлдейтінін түсіндіру – оларды біржылдық өсімдіктер дейді. Басқа өсімдіктер көпжылдық – ирис, алтын шар (золотой шар), лилия; олардың тамырлары топырақта қыстайды. Эстетикалық талғамын, байқағыштығын қалыптастыру. Өсімдіктерді күтіп-баптауға тәрбиелеу.

Көркем сөз

«Гүлдер, гүлдер, гүлдерім,
Қандай әсем түрлерім»

Ырым

Егер гүл танертен ашылса күн ашық болады, түстен кейін ашылса – жаңбыр болады.
Астра – «астер», аудармасы «жұлдыз». Гүл жұлдызды еске түсіреді.
Георгин – гүл өсіруші Георгиннің құрметіне аталған

Қимыл-қозғалыс ойыны

«Өз сынарыңды қуып жет»

Белгі бойынша жүтіргенде өз сынарын таба алуға үйрету. Аланның бір жағынан екінші жағына қозғалу. Ережелер бойынша ойнай білулерін бекіту.

Еңбектену әрекеті

Кейбір өсімдіктерді тірі табиғат бұрышында бақылау мақсатында күршектерге қайта отырғызу

Тәрбиешіге көмек көрсету үшін берілген тапсырмаларды дұрыс орындауға дағдыландыру. Бірге еңбек ете алуға тәрбиелеу.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

«Суреттеу бойынша гүлді тап»

Гүлді сыртқы түрінің, сабағының ұзындығының, гүлінің түсі мен формасының суреттелуі бойынша гүлдердің арасынан таба алуға үйрету.

Өзіндік іс-әрекет

Құммен ойнау

Құмның қасиеті туралы білімдерін бекіту (сусымалы, ылғалды, жабысқақ). Құрастыра алушылығын дамыту. Біріккен іс - әрекетте тәртіп ережелері мен нормаларының белсенді қолданылуына мүмкіндік туғызу.

17. Құмырысқаларды бақылау

Бақылау

Құмырысқалардың тіршілік ету әрекеті, мекен ететін жерлері, өзара қарым-қатынастары туралы оқушылардың білімдерін анықтау, құмырысқалардың бір уақыттары азайып қалатынына көңіл аудару, олар жылуды сақтау үшін илеулеріне терең бойлай тығылады да кірер бетін жауып алады. Сонымен қатар, күзде олар ұзақ мезгіл – қысқа дайындалатынын жете түсіндіру.

Көркем сөз

Екі басы жұдырықтай,
Ортасы қылдырықтай (Құмырсқа)

Ырым

Егер де құмырысқалар илеулерінің көлемін әдеттегіден үлкен етіп жасаса – қыстың аяз болатынын білдіреді.

Қимыл-қозғалыс ойыны

«Батыл, еңбекқор құмырысқалар»

Өз қалаулары бойынша балаларды сары және кара түсті ұшатын немесе бауырымен жорғалаушы құмырысқалар деп ойнаушылар құрамына бөліп, тез тасымалдау, құру және т.б. ойын түрлерін өткізу.

Еңбектену әрекеті

Балалар еңбекқор құмырысқаларды бейнелейді:

Аула мен дәлізді тазалайды. Сыпырғышты дұрыс қолдануға дағдыландыру, еңбектенуге тәрбиелеу. Бұл еңбектің қажеттілігін түсіндіру.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

«Айырмашылығы мен ұқсастығын тап»

Жәндіктердің басты белгілерін анықтау, салыстыру қабілеттерін дамыту (құмырсқа, көбелек).

Өзіндік іс-әрекет

Балалардың ойын барысында бір-бірімен араласу қабілеттерін іске асыру, өз әрекеттерін айтуға, ойларын білдіруге үйрету, құрбысының ұсынысына келіспеушілік танытуда әсіресе, рольдерді, ойыншықтарды, міндеттерді бөлген кезде өз ойларын дәлелмен жеткізуге дағдыландыру.

18. Кіші топтағы балалардың ойындарын бақылау

Бақылау

Орта топтың балаларын кіші жастағы балалармен араласа білуге үйрету, олардың ісіне, ойындарына қызығушылық таныту. Балаларға балабақшада жас ерекшеліктері бойынша олардан да кіші жастағы балалар бар екенін айту, ескерту. Кішкентай бүлдіршіндердің жоғары топтағы балаларға караганда аз білетінін, оларға көмектесу керек екенін түсіндіру.

Көркем сөз

«Кішкентаймыз әлі біз,
Бірге ойнаймыз бәріміз»

«Карусель»

Кіші және ересек жастағы балаларды бір-бірімен жакындасуға үйрету. Баяу және жылдам жүтіруге, сөзді қозғалыспен байланыстыруда білімдерін арттыру.

Еңбектену әрекеті

Балаларға ауланы қураған жапырақтардан тазартуға көмектесу

Балаларға көмек көрсете білуге тәрбиелеу; балалармен бірге еңбектену, ересек балалар тырмалармен жапырақтарды үйеді. Бүлдіршіндер жапырақтарды шелекке жинайды.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

«Еркелетіп атау»

Балаларды бір-бірінің аттарын еркелетіп атауға үйрету, бір-біріне деген сүйіспеншілік қарым-қатынастарын қалыптастыру.

Өзіндік іс-әрекет

Бүлдіршіндер мен балалардың бірігіп ойнауы

Балаларды бір-біріне қайырымдылық жасауға, ойындарға белсенді қатысуға, бір-біріне көмектесуге, мейірімді бола білуге, жанжалдаспауға тәрбиелеу. Балаларды ойын тақырыптарын өз бетінше таңдай білуге, тәжірибелер негізінде сюжеттерді дамытуға, қоршаған орталардың жағымды тұстарынан мысал келтіруге, сонымен қатар көркем шығармаларды оқытудағы алған білімдерін қорыту.

Бақылау

Қыркүйек айында бақшадағы көкөністерді жинау қажет, әйтпесе олар үсіп кетуі мүмкін. Балалармен өнімді жинауға дейін бақшаны қарап шығу. Балалар түттерді қарай отырып, қазылмаған көкөніс орындарын біледі. Балаларға өнімнің мұл екендігін айтып, жаз бейге еңбектерінің зия кетпегенін бақылау (суару, жерді қосыту). Көкөніс өте бітік (жақсы) шыққан, өнім күтімге байланысты болады. Кейбір көкөністердің (княр, қызанақ, қолді) суық түскеніне жиналатынын түсіндіру. Көкөніс атауларын, пішінін, дәмін, түсін, піскен ажырата білуге үйрету. Көкөністердің піскенін ажырата білуге көмек аудару.

Көркем сөз

Сентябрь – Қыркүйек,
Көкөніс жүрміз теріп.

Берекесін сыйлауға,
Өлкемізге күз келді.
Жемістерін жинауға
Шақырады біздерді

Мақал-мәтелдер

Не ексең, соны орасың.
Қыстың қамын жазда ойла.

Ырым

Егер көкөністердің қабығы жұқа болса – қыс жылы, қалың және қатты болса – аязды болады.

*Қимыл-қозғалыс ойыны***«Бағбаншылар»**

Жүтіріп жарыса отырып (топтарға бөліну), тапсырманы орындау (көкөніс дақылдарын жинау). Тапсырманы дұрыс және бірінші болып орындағандар жеңімпаз атанады, ойынның аяқталуы бойынша әр топтағы балалар құрамын санау.

*Еңбектену әрекеті***Бақшадағы өнімді жинау**

Сәбіз бен қызанақты ұқыпты қазып алу, қазылған көкөністерді жәшіктер мен себеттерге салу, сабақтарын бір жерге үю. Балаларды тату жұмыс жасай білуге, бір-біріне көмекті келтіруге, ортақ істі бірлесіп аяқтауға дағдыландыру.

*Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау***«Көкөністерге қажетті сөздерді тап»**

Көкөністерге қатысты қажетті сөздерді таңда; байланыстыра сөйлей білу, логикалық ойлау қабілеттерін дамыту.

«Үсті-асты»

Сабағына тамырын сәйкес теруге үйрету.

Өзіндік іс-әрекет

Балаларды ойын таңдай білуге, рольді бөлісуге қозғау салу; бастапқы пәндік-көңістік оқиғасын ойын тобында 3-4 адамнан ұйымдастыру.

20. Құстарды бақылау (қараторғай, қара қарға, қаратамақ, қаз, үйректің ұшып кетуі)

Бақылау

Балалар бойында құстардың күз айында өмір сүру мәндерін өзгертетіні туралы ой қалыптастыру, ауа-райындағы өзгерістермен байланыстыру, балаларды өсімдіктер мен құстардың тіршілік ету әрекетіндегі өзгерістерді бақылауға үйрету, жәндіктердің болмауы, олар қоректенетін құстардың ұшып кетуі жайында әңгімелеу, балалар бойында құстарды өз қамқорлығына алу жайлы түсінік қалыптастыру.

Көркем сөз

«Қанатын қағып қаздар да,
Көкпенен жүзіп өткен-ді»

Ырымдар

Қаз ұшса – жақында қар түседі.

Қараторғай ұзаққа ұшпаса – күз құрғақ болады.

Қаздар ұшса, қыстың жақындағаны.

Қимыл-қозғалыс ойыны

«Құстардың ұшып кетуі»

Балалардың тірек-қимыл белсенділіктерін іске асыру, сәйкес дыбыстар арқылы әрекеттер жасау және қимылдарға сөздер үйлестіру.

Еңбектену әрекеті

Бакшада түбірлерді қазу

Балаларды еңбектенуге тәрбиелеу, күректі қолдана отырып, сол аяқтың көмегімен жер түптерін қазу, жерді күрек сабының бойындай қазу. Қазылған құмды бір жағына үю. Күрекпен және тырмамен жұмыс жасай білуге үйрету.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

Жыл құстарын атау (доппен ойын)

Допты лақтыру әдісі арқылы жыл құстарын тез атау.

Өзіндік әрекет

Балаларды өз ролдері мен серіктестерінің ролдерін есте сақтауға оқыту, ойын барысын толық орындауға және 1 сюжетте 2-3 рөл сомдауға үйрету; қарым-қатынас ережесін білу – бағыну, теңдік, басқару.

21. Торғай, сауысқан, бөттөргай, сары шымшықтардың үйлерге келіп кетуін бақылау

Бақылау

Салқын біліне бастағанда құстар үйлері панатайды. Олар адамдарға жор ізідеп келеді. Құстың сыртқы түрі мен оның қоректенуіне, қозғалыстары мен өмір сүру қарекетіне көңіл аудару. Балалар бойында құстарға деген, сондай-ақ достарына, табиғатқа деген қамқорлық қасиеттерін ояту.

Көркем сөз

Торғай отыр томпылып,
Құйрықтары шолтынып.
Сауысқанын сак отыр,
Сары шымшық тағы отыр

Ырымдар

Сары шымшық үйге ұшып конса – қыс мезгілінің жақынлағаны.

Торғайлар орыннан орынға ұша берсе көп ұзамай жел тұрады.

Қимыл-қозғалыс ойыны

«Аккулар мен калдар»

Балалардың тірек-қимыл әрекеттері мен сөйлеу қабілеттерін дамыту.

Еңбектену әрекеті

Құстарға арналған азық дайындау

Балалармен бірге құстарға азық жинау (шұңқыр түбі, орындар). Азықтарды нығытпап байлау, жүктелген жұмысқа жауапкершілікпен қарау.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар

«Сипаттауына қарап құсты анықта»

Балаларға түрлі құстарды салу арқылы жаттығу жасату, суреттеп бейнелеуден оларды бірден табу. Өзара сөйлесу дағдыларын дамыту.

Өзіндік әрекет

Ойын барысында балаларды достық, ұжымдық қарым-қатынас мәдениеті мен ережелеріне үйрету.

22. Ағаштарды бақылау (қайың, үйеңкі, терек, шырша, шетен ағашы, қарағаш)

Бақылау

Балаларға аулада өсіп тұрған ағаштарды айыра білге үйрету. Күз айында ағаштардың қандай өзгерістерге ұшырайтынын баяндау. Себебін сұрау? Жапырақты және қылқанды ағаштар туралы түсіндіру. Балаларға ағаштарды күтуге, олардан табиғат сұлулығының көркін сезінуге тәрбиелеу.

Көркем сөз

Көше бойы аралас,
Қаптап өскен қарағаш.
Жемісі жоқ болса да,
Саясы көп дара ағаш (А. Шаяхметов)

Өсіп тұрған бұл не?
Жаз болса жайнап.
Саясында ән салып,
Құстар жүрген сайрап.
Салқын түссе шешіліп,
Қалады өзі жайрап. (Ағаш)

Ырымдар

Егер де қайың ағашының жапырақтары жоғарыдан бастап сарғайса күз ерте түседі, ал төменнен болса – кеш түседі.

Шетен ағашының жемісі көп болса – жаз жаңбырлы және қыс қатты болады, аз болса – күз құрғақ болады.

Қимыл - қозғалыс ойыны

«Аталған ағашқа жүгіру»

Сыртқы көріністері ұқсас бола тұрса да ағаштардың айырмашылығын табу, қандай ағаш аталды, және сәйкес келсе «бір, екі, үш – жүзгіреміз біз!» деп дабылмен жүгіру.

Еңбектену әрекеті

Құстарды қыста тамақтандыру үшін ағаш дәндері мен талдарын жинау

Балаларды жұмыс жасай білуге үйрету, ол еңбектің мәнін түсіндіру.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар.

Тәжірибе жасау. Түрлі ағаштардың жапырақтарын қарау, ұстау, көру арқылы ағаш жапырақтарының кедір-бұдыр ма әлде тегіс пе екенін анықтау.

Түйін. Ағаштардың жапырақтары әр түрлі.

Өзіндік әрекет

Ойынды ұйымдастыру кезеңінде (бастапқы және ойын барысында) балаларға роль таңдаудың, біреуге көмек жасау, қамқорлық көрсету, қиындықтан құтқару, тосқауыл болудың мәнін түсіндіру.

23. Тал ағаштарды бақылау (жұпаргүл, мойыл, итмұрын, шетен ағашы)

Бақылау

Түрлі тал ағаштарын және олардың атауларын ажырата білуге үйрету. Олардың бұтақтарының түстеріне көңіл аудару, мысалға жұпаргүл күз айында да өз бояуын жоғалтпайды. Шетен ағашы мен итмұрынның жемісін қарау. Оның әсіресе қыс айында өте пайдалы екенін жете айту, оның бойында дәрумендер көп. Сырттай бақылап қана емес, сондай-ақ табиғат көрінісін де тамашалау.

Көркем сөз

Айнала тал-терек,
Желпиді желегін. (К. Сүлейменов)

Жұмбақтар

Итмұрын – өсімдіктің тікенегіне байланысты аталған. Жемісін жұлып алсаң, тікені қолыңа кіреді.

Шетен ағашы – онан көз ашиды, жапырақтары өткір, шұбар келген.

Қимыл-қозғалыс ойыны

«Соқыртеке»

Байлаулы көздерімен түрлі бағыттарда қозғала білуге үйрету. Ойын ережесін орындау (біреуді ұстап алу, ұсталған соқыртеке болады; соқыртеке шекарадан шығып кетпес үшін «от» деген сөзбен ескертеді). Кеңістікте бағдарын табуға үйрету.

Еңбектену әрекеті

Бұтақтар түбін қазу

Еңбектенуге үйрету, еңбек дағдысын қалыптастыру. Ұқыпты жасай білуге, достарына қолғабыс ете білуге тәрбиелеу.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар.

«Шатастырушы»

Ағаш бұталарының тұқымын салыстыруға үйрету, қандай бұтадан алынғанын айыра білу (тәрбиеші бұтақтар мен жапырақтардың орнын ауыстырып, балаларды шатастырады).

Өзіндік әрекет

Бірлескен ойындарда өздерінің қимыл-әрекеттеріне жауапкершілікпен қарау, ойын мақсатын жете түсіну.

24. Шөптерді бақылау (калақай, қымыздық, жұмыршақ, алау, бетеге)

Бақылау

Балаларға салқын түскен соң шөптердің солатынын түсіндіру; біржылдық өсімдіктердің сабақтары мен түбірлері қурап қалады, тек келесі жылға ұрықтандыратын тұқымы қалады. Көпжылдық өсімдіктер жер бетінде қурайды, өмірлері жер астында сақталады, түбірінде, түйнектерінде, бастарында. Өсімдіктердің құрылыстары туралы білімдерін бекіту.

Көркем сөз

Дала кілемі. Ол не? (Шөп, өсімдіктер)

Ырым

Егер де қурай биік өссе – қыс қарлы болады.

Қимыл-қозғалыс ойыны

«**Тақия тастамақ**» (қазақтың ұлттық ойыны)

Тәрбиешінің дабылы бойынша дөңгелене отыру, жетекшіден оза отырып, дөңгелекпен айнала жүгіру (бірінші болып орнында тұру). Қимыл-қозғалысын дамыту: жылдамдыққа, күштілікке, ептілікке үйрету.

Еңбектену әрекеті

Құстарды қыста азықпен қамтамасыз ету үшін жұмыршақ, жолжелкен, алабота, қымыздық, түйе ошаған тұқымдарын жинау

Тұқымдарды қапшыққа жинауды үйрету. Құстарға қысқы азықтарын молынан, ұқыпты етіп жинау.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

«**Өсімдік бөлімдерін ата**»

Өсімдіктерді тануға және бөлімдерін атауға үйрету (сабақ, жапырақ, түбір, гүлі, жемісі).

Өзіндік әрекет

Балаларды таңдалған тақырыпқа, ойын сюжетіне сәйкес, ұсынылған материалдың алуан түрлілігіне байланысты ойынды таңдай білуге, ойыншықтармен, басқа да заттармен алмасуға, құрастыруға үйрету; оқушылардың өздері жасаған ойыншықтарын қолдана білуге дағдыландыру.

Бақылау

Балалар назарын балабақша ауласының тазалығына аудару. Балабақша тазалығы аула тазартушының міндетінде. Күзде жерге жапырақтар көп түседі, аула тазартушы айналып жиі түскен жапырақ қалдықтарынан тазартуы қажет.

Аула тазалаушының ауланы қандай құралдарды (сыпырғыш, күрек, коқысқа арналған контейнер) пайдаланып тазалайтынын бақылау. Балаларды аула тазалаушының жұмысын жеңілдету үшін балабақша ауласын таза ұстауға көңілдерін аудару.

Көркем сөз

Жаксы жерге жүреді,
Жаман жерде жатады. (Сыпырғыш)

Мақал-мәтелдер

Еңбек түбі – береке

Қимыл-қозғалыс ойыны

«Айгөлек»

Балалардың қимыл-қозғалыстарын дамыту, ауызша дабылдар (есімдері) бойынша әрекет ету.

Сапқа тұрғызу.

Еңбектену әрекеті

Аула тазалаушыға көмектесу

Әр баланың күші мен мүмкіндігіне байланысты жұмыс бөлу. Үлкендердің еңбегін бағалауға тәрбиелеу.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

«Жұмыс жасау үшін не қажет?»

Түрлі кәсіп иелеріне қажетті құрал-саймандар туралы балалар білімдерін бекіту.

Өзіндік әрекет

Құрылыс салуға (үй, кеме) қажет заттарды жинауға үйрету; ойын барысында табиғи материалдарды (күм, су және т.б.) қолдану. Балалар ойынының тақырыбы мен мазмұнын дамыту.

26. Өтіп бара жатқан адамдарды бақылау

Бақылау

Байқағыштығын, назар салуларын дамыту; күздегі өлі табиғат құбылыстарын түсіндіру; киім үлгілерінің маусымдық, ауа-райына байланысты өзгеретінін баяндау; балалардың сөздік қорларын байыту.

Көркем сөз

Жапырақ сиректеу,
Ауа желкемдеу,
Түн ұзақтау,
Күн келтелеу

Қимыл-қозғалыс ойыны

«Түйілген орамал»

Дыбыс бойынша әрекет жасайды, орамалды екі қолмен асыра лақтыру және қағып алу. Қимыл-әрекетін дамыту: ептілік, дәлдік.

Еңбектену әрекеті

Аула мен дәлізді тазалау

Аула мен дәлізді тазалайды. Сыпырғышты, қалақты дұрыс қолдануға дағдыландыру, еңбектенуге, ұқыптылыққа тәрбиелеу.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

«Түстерді ажырат»

Киімдерді табу және нақты түстерін ажырату дағдысын қалыптастыру.

Өзіндік әрекет

Ойын таңдауда өзіндік дербестігінің болуы. Ойындарды құру мен іске асыруда белсенділік танытуға тәрбиелеу.

27. Балабақшаға азық-түлік әкелген жүргізушінің жұмысын бақылау

Бақылау

Балаларға жүргізушінің өз көлігін қалай күтетінін, оны қалай жөндейді, басқара білуі туралы әңгімелеу. Балаларға жүргізушінің өте ұқыпты болуы, жол қозғалысы ережесін жете білуі қажет екенін түсіндіру.

Көркем сөз

«Бип-бип», «бип» дейді
«Жол шетінде жүр» дейді
Асығыс жүруге болмайды.
Болмайды. Машина.

Макал-мәтелдер

Көш көлікті болсын.
Сабыр түбі сары алтын.

Қимыл-қозғалыс ойыны

«Самокатпен жарысу»

Бір аяқпен итеру арқылы тіке жүру, тепе-теңдікті сақтау. Жарыстарда самокатпен жүре біту дағдысын қалыптастыру.

Еңбектену әрекеті

Гербарий жасау үшін өсімдіктерді жинау

Атауларына, сыртқы белгілеріне байланысты бірнеше өсімдіктерді ажырата білуге үйрету. Балаларды ауладағы өсімдіктерді жинауға гербарийге түбірімен қазуды үйрету.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

«Ойлан, тап, ата!»

Машинаның құрылысы туралы білімдерін жетілдіру. Балаларды машинаның негізгі бөлшектерін (двигатель, кузов, кабина, дөңгелек рамалары), кабина құрылғыларын (руль, құралдар, орындық, әйнек) атай білуге оқыту.

Өзіндік әрекет

Балалардың ойын барысында өздері мен серіктестерінің әрекеттеріне ынта қоюға үйрету.

28. Таяудағы көшелерді бақылау

Бақылау

Көше туралы білімдерін кеңейту. Балаларға көшеде көлік қозғалысының көптігін ескерту. Жолда жүру ережелерімен танысуды жалғастыру: бағдаршам дабылдары, жаяу өткелдер туралы білімдерін бекіту, көше мен тротуар жолдарын айыра білуге үйрету. Көшеде өздерін қалай ұстау керектігін түсіндіру.

Көркем сөз

Бас көшеде қырағы,
Үш көзді дәу тұрады.
Ашса кезек үш көзін,
Айтты деп біл үш сөзін.
Токта, Сактан, Жол ашық.
Жүрме жолға таласып.
Қызыл көзін ашқанда,
Сабыр сақта, баспа алға.
Сары көзін ашқанда
Қарап қалма аспанға,
Жасыл көзін ашқанда,
Жүре бергін жасқанба. (Ә. Табылдиев)

«Бұзба көше тәртібін,
Ұрынасың апатқа» (Е. Елубаев)

Макал-мәтелдер

Сак жүрсен, сау жүресің.

Бір күндік жолға шықсаң, үш күндік жол азық ал.

Қимыл-қозғалыс ойыны

«Өз орныңды тап»

Балаларды алаңда түрлі бағыттарда жүгіруге үйрету. Бағдаршам белгілері мен дабылдарын жаттату.

Еңбектену әрекеті

Көптіруге арналған өсімдіктерді дайындау және жаю

Қағазға жиналған өсімдіктерді ұқыпты жаю. Тәрбиешілермен бірге олады құралға бекіту. Ұқыптылыққа, бастаған істі соңына дейін жеткізуге үйрету, әдетке айналдыру.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

«Бұл қандай белгі?»

Жол белгілерін айыра білуге және дұрыс атай білуге үйрету.

Өзіндік әрекет

Балалардың ойын барысында бір-бірімен араласу қабілеттерін іске асыру, өз әрекеттерін айтуға, ойларын білдіруге үйрету, құрбысының ұсынысына келіспеушілік танытуда әсіресе,

рольлерлі, ойыншықтарлы, міндеттерді бөлген кезде өз ойларын дәлелмен жауап беруге дағдыландыру.

29. Температураның түсуін бақылау (термометрмен жұмыс)

Бақылау

Балаларға ауа температурасын бақылау үшін арнайы құрал термометр бар екендігін түсіндіру. Термометрдің құрылысы туралы (шкала, қызыл сұйықты бағана) баяндау. Жауын-шашынның ауа температурасына, ауа температурасының өсімдіктердің жағдайына әсерін байқауды үйрету, байқағыштықтарын, танымдық қызығушылықтарын дамыту.

Көркем сөз

Метеоролог

Желдің күшін, екпінін,
Бұлттың түсін, кескінін.
Отырады бақылап,
Қалт жібермей ешбірін.

Макал-мәтелдер

Көктемгі әрекет-

Күздегі берекет.

Жанбыр – егіншінің жаны.

«Ынтығайлы бол»

Екі аяқты серпу арқылы құралдан секіру. Еңгілікті, жылдамдықты, төзімділікті дамыту.

Еңбектену әрекеті

Аулада еңбектену

Балаларды жұмыс уақытын үнемдеуге үйрету. Материалдар мен құралдарға ұқыпты қарауға тәрбиелеу.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибелер мен сұрыптамалар жасау

Тәжірибе жасау. Ауа температурасын өлшеу. Балаларды ай бойы (тәрбиешілердің көмегімен) ауа температурасын өлшей білуге үйрету.

Түйін. Ауа температурасы үнемі төмендеп отырады.

Өзіндік әрекет.

Балаларды ойын таңдай білуге, ролді бөлісуге қозғау салу; бастапқы пәндік-кеңістік оқиғасын ойын тобында 3-4 адамнан ұйымдастыру.

Серуен картотекасы №1

"Табиғатпен сәлемдесу"

Мақсаты: Балаларға табиғаттың әсемдігін түсіндіріп, оны бағалай білуге баулу.

Қимыл: Педагог балаларды табиғатқа шығуға дайындап, оларды серуенге шақырады. Әр бала табиғатпен амандасып, ағаштарға, гүлдерге, құстарға «Сәлем!» деп айтады. Бұл жаттығу арқылы балалар табиғатпен байланыс орнатып, оны қорғауға ынталанады.

Қауіпсіздік ережелерін қайталау: Балаларға серуен кезінде қалай жүру керек, қоршаған ортаға қалай мұқият болу керектігі туралы ережелер түсіндіріледі.

(Экологиялық тәрбие, еңбек және дидактикалық ойындар)

1. Экологиялық тәрбие: "Табиғатты қорға"

Мақсаты: Балалардың табиғат туралы білімін кеңейту және оны қорғауға баулу.

Қимыл: Балалар серуен кезінде өсімдіктер мен жануарлар туралы әңгімелейді. Мұғалім оларға ағаштар, гүлдер, шөптер және жануарлар туралы мәліметтер береді.

Сұрақтар:

«Ағаштардың жапырақтары не үшін керек?»

«Құстар не жейді?»

«Гүлдерге не керек?»

Қоршаған ортаны қорғау: Балаларға қоқысты тастамау, өсімдіктерді жұлмау туралы түсіндіріледі.

2. Еңбекке баулу: "Қоғалдандыру" немесе "Гүлдерге су құю"

Мақсаты: Балаларға табиғатқа еңбек ету арқылы қамқорлық көрсетуді үйрету.

Қимыл: Балалар бақшадағы немесе ауладағы гүлдерге су құяды немесе жапырақтарды жинайды. Бұл жаттығу арқылы балалар еңбекке баулынады және қоршаған ортаға қамқорлық жасау қажеттігін түсінеді.

Мысалы: әр бала кішкене су құтысын алып, бір-екі гүлге су құяды. Педагог оларға су құйғанда қалай жасау керектігін түсіндіреді: "Гүлдерге көп су құюға болмайды, себебі олар суға тұншығады."

3. Дидактикалық ойын: "Табиғаттан не көрдің?"

Қимыл: Балалар серуен кезінде табиғаттағы заттарды бақылап, оларды есте сақтауға тырысады. Серуен соңында педагог: «Сендер табиғаттан не көрдіңдер?» деп сұрақ қояды. Балалар көргендерін тізіп айтып береді.

Серуен картотекасы №2

Серуен: Табиғат аясындағы бақылау және танымдық әңгіме

Мақсаты: Балалардың табиғатқа деген қызығушылығын арттыру, өсімдіктер мен жануарлар туралы білім беру.

Экологиялық іс-әрекет: Табиғатқа қамқорлық жасау

Мақсаты: Табиғатқа сүйіспеншілік пен қамқорлықты қалыптастыру, қоршаған ортаны қорғау.

Іс-әрекет:

Балалармен бірге ауладағы немесе серуен алаңындағы қоқыстарды жинау. Оларға қоқысты дұрыс сұрыптауды үйрету: қағазды, пластикті және шыныны бөлек жинау. Бұл балалардың жауапкершілік сезімін оятады.

Құралдар: Қолғаптар, қоқыс жәшіктері.

Серуен картотекасы №3

Серуен: "Күзгі орман"

Мақсаты: Күзгі табиғатты бақылау, жапырақтардың түстерін ажырату және желдің қалай соғатынын сезіну.

Бақылау:

Балаларды күз мезгіліндегі табиғаттың өзгерістерімен таныстыру. Жапырақтардың түстері өзгергенін, олардың ағаштан түсуін бақылау.

Сұрақтар: «Жапырақтар қандай түске боялған?», «Қандай жапырақтар үлкен немесе кішкентай?»

Ойын:

"Жел мен жапырақтар" ойыны.

Балалар «жапырақ» болып, жерге түскен жапырақтар секілді колдарын жайып, жеңіл секіреді. Мұғалім «Жел соқты!» деген кезде, балалар алаңда жүгіріп, жапырақтар секілді айналып ұшады.

Серуен картотекасы №4

"Құстарды бақылау"

Мақсаты: Құстар туралы түсінік беру, олардың дауыстарын тыңдау және қайда ұшатынын бақылау.

Бақылау:

Балалармен бірге серуен кезінде құстардың дауыстарын тыңдап, олардың қайда ұшып жүргенін бақылау. Құстардың атауларын атап, оларға сипаттама беру.

Сұрақтар: «Құстар қалай сайрайды?», «Қайда ұшады?»

Ойын:

У "Құстар секілді ұшамыз" ойыны.

Балалар құстар секілді қолдарын жайып, ұшуды бейнелеп жүгіреді. Ойын арқылы олардың қимылдары дамиды, әрі құстарға қызығушылығы артады.

Серуен картотекасы №5

"Ағаштар әлемі"

Мақсаты: Ағаштардың түрлерін тану, олардың жапырақтары мен діндерін бақылау.

Бақылау:

Аулалағы ағаштардың жапырақтарын, діндерін бақылау. Олардың биіктігі мен жапырақтарының пішінін көру.

Сұрақтар: «Бұл қандай ағаш?», «Жапырақтары қандай?»

Ойын:

"Ағашқа айналамыз" ойыны.

Балалар ағашқа ұқсап, орындарында қимылсыз тұрып, кейін жел сокканда «қимылдайды» (қолдарын жоғары көтеріп, тербеледі).

Серуен картотекасы №6

Бақылау: "Жапырақтардың өзгерісі"

Мақсаты: Жапырақтардың түсі мен пішіндерін тану, күзгі өзгерістерді бақылау.

Іс-әрекет: Балалар ағаштардағы жапырақтардың түстерін бақылайды: жасыл, сары, қызыл және қоңыр жапырақтарды таниды.

Педагог балаларға жапырақтың неге түсетінін және күз мезгіліндегі табиғаттың өзгерістерін түсіндіреді.

Сұрақтар:

«Жапырақтар қандай түстерге боялған?»

«Бұл жапырақтар қай ағаштан түсті?»

Белсенділік:

Жапырақтарды жинау, олардың пішінін қолдарымен сипалап сезіну, жапырақтармен ойындар ұйымдастыру.

Өсімдіктерге күтім жасау

Мақсаты: Балаларға өсімдіктердің күтімі туралы түсінік беру және табиғатқа деген сүйіспеншілік қалыптастыру.

Іс-әрекет:

Балалар бөлмедегі немесе ауладағы өсімдіктерді суаралы.

Топтағы гүлдердің жапырақтарын сүртеді.

Педагог балаларға судың өсімдіктер үшін маңызды екенін түсіндіреді және өсімдіктердің қалай өсетінін көрсетеді.

Құралдар: кішкентай су құйғыштар, майлықтар

Серуен картотекасы.№7**Бақылау: "Күннің күйі"**

Мақсаты: Ауа райын сезіну, күннің жылуы немесе салқын болуы туралы түсінік беру.

Іс-әрекет: Балалар күннің қалай жылытып тұрғанын немесе ауа райының салқындығын сезіну үшін бетін күнге каратады немесе желді сезінеді. Педагог балаларға «Күннің шуағы бізді қалай жылытады?» деген сұрақтар қояды.

Сұрақтар: «Бүгін күн жылы ма, әлде суық па?»

«Күн бізге не береді?»

Белсенділік:

Күнге қарап, оның қалай жарқырап тұрғанын бақылау, желдің күші мен ауа райының әсерін сезіну.

Ойыншықтарды жинау және реттеу

Мақсаты: Балаларды өз заттарына және ойыншықтарға ұқыптылықпен қарауға үйрету.

Іс-әрекет: Балалар ойнап болған соң, ойыншықтарды арнайы себетке немесе сөреге жинайды.

Ойыншықтарды әртүрлі санаттарға бөлуге үйрету (мысалы, машиналарды бір жерге, қуыршақтарды басқа жерге қою).

Құралдар: ойыншықтар, ойыншықтарды жинайтын себеттер.

Серуен картотекасы.№8.**Бақылау: "Бұлттарды бақылау"**

Мақсаты: Аспандағы бұлттардың қозғалысын байқау, олардың түрлері мен пішіндерін тану.

Іс-әрекет: Балалар аспанға қарап, бұлттардың пішінін және олардың қалай қозғалатынын бақылайды.

Педагог бұлттардың әртүрлі болатынын түсіндіреді: жұқа, қалың, ақ немесе қара бұлттар.

Сұрақтар: «Бұлттар қандай? Олар неге ұқсайды?»

«Бұлттар қайда қозғалып бара жатыр?»

Белсенділік:

Балалар бұлттардың пішінін елестетіп, «Олар неге ұқсайды?» деп айтады (мысалы, жануарларға, үйлерге ұқсайды деп елестету).

Ауладағы жапырақтарды немесе қоқысты жинау

Мақсаты: Балаларға қоршаған ортаны таза ұстауға үйрету.

Іс-әрекет: Балалар серуен барысында жерге түскен жапырақтарды немесе қоқыстарды жинайды.

Педагог балаларға табиғатты қорғау және қоқыстарды жинаудың маңызын түсіндіреді.

Құралдар: кішкентай қапшықтар, қолғаптар.

Серуен картотекасы №9.

Бақылау: "Құстарды бақылау"

Мақсаты: Құстардың қозғалысын, олардың дауысын тыңдау, құстардың түрлерін ажырату.

Іс-әрекет: Балалар серуен барысында құстардың даусын тыңдап, олардың қалай ұшып жүргенін бақылайды.

Педагог құстардың атауларын атап, олардың табиғаттағы рөлі туралы әңгімелейді.

Сұрақтар: «Қандай құстарды көрдік?»

«Құстар қалай ән салады?»

Белсенділік:

Құстардың дауысын еліктеу, құстардың ұшуын бейнелеп ойнау (қолдарын жайып, құстар секілді жүгіру).

Құстарды немесе жануарларды күту

Мақсаты: Балаларға жануарларға қамқор болуды үйрету.

Іс-әрекет: Балалар балабақшаның ауласында құстарға жем шашады немесе аквариумдағы балықтарға жем береді.

Педагог құстардың немесе жануарлардың қалай тамақтанатынын және оларға қалай қамқор болу керектігін түсіндіреді.

Құралдар: құс жемі немесе балықтарға арналған жем.

Серуен картотекасы №10

Бақылау: "Ағаштардың биіктігі"

Максаты: Ағаштардың биіктігін, олардың жапырақтары мен дінін зерттеу.

Іс-әрекет: Балалар ағаштардың дініне қарап, олардың биіктігін бағалайды. Педагог ағаштардың қалай өсетінін түсіндіреді.

Балаларға ағаштың жасыл жапырақтары мен олардың пішіндерін көрсету.

Сұрақтар: «Ағаш биік пе, әлде аласа ма?»

«Жапырақтар

қандай пішінде?»

Белсенділік:

Ағаштардың айналасында жүру, олардың жапырақтарын жинау және жапырақтардың пішіндерін талдау.

Құммен және сумен ойнау

Максаты: Балалардың ұсақ моторикасын дамыту және еңбекке қызығушылықты арттыру.

Іс-әрекет: Балалар құмда немесе суда арнайы ойыншықтармен ойнап, құмнан әртүрлі пішіндер жасайды.

Ойнап болғаннан кейін, балалар жұмыс орнын жинайды, құралдарды жуып, сөреге қояды.

Құралдар: құм және суға арналған ойыншықтар.

Серуен картотекасы №11

Табиғатқа қамқорлық

- Қоқыс жинау: Серуен барысында балаларға табиғаттағы қоқыстарды жинау тапсырмасын беріңіз. Бұл оларға қоршаған ортаға жауапкершілікпен қарауға және табиғатты қорғауға үйретеді.

- **Өсімдіктерге күтім:** Балаларға ағаштардың жапырақтарын, гүлдерін қарау, оларды суару немесе егу бойынша тапсырмалар беру. Бұл өсімдіктердің өмір сүруіне ықпал етеді.

2. Еңбек дағдыларын дамыту

- Жемістер мен көкөністерді жинау: Егер серуен ауыл немесе бақшада өтсе, балаларды жемістер мен көкөністерді жинауға үйрету. Бұл оларға еңбек арқылы өнім алудың маңыздылығын көрсетеді.

- **Құстарға жем беру:** Балаларға құстарға арналған жем шашу немесе арнайы орындар дайындау. Бұл табиғатқа қамқорлық сезімін дамытуға көмектеседі.

3. Табиғатпен танысу

- Табиғатқа қатысты тапсырмалар: Балаларға табиғаттағы өсімдіктерді бақылау, мысалға жаныбарлардың түсі, ағаштардың формасы туралы жаңа немесе сурет салу.

- Экологиялық білім беру: Табиғаттың жүйесіне, өсімдіктер мен жаныбарлардың өзара байланысы туралы мәліметтер беру.

Серуен картотекасы №12

Табиғатпен танысу

Тақырып: Ағаштар мен өсімдіктерді зерттеу

Мақсат: Балаларды ағаштар мен өсімдіктердің түрлерімен таныстыру, оларды күтуге үйрету.

Серуен: Балалармен жақын маңдағы сабықса бауын, ағаштар мен гүлдерді таныстыру.

Іс-шара: Балаларға әртүрлі өсімдіктерді көрсетіп, олардың жаныбарларын мен сабықтарын зерттеу. Әр ағаштың атауын айтып, ағаштарды күту туралы түсіндіру.

Еңбекке баулу: Балаларға бақшыға қалай көмекші болу керектігін көрсетіп, көмекші күректен топырақты қопсыту.

Серуен картотекасы №13

Судың маңызы

Тақырып: Судың табиғаттағы ролі

Мақсат: Судың маңызын түсіндіру, суды үнемді пайдалану жолдарын үйрету.

Серуен: Су қоймасы немесе бұлақ жанында серуен.

Іс-шара: Балаларға судың табиғаттағы ролі мен оның маңызын түсіндіру, суды қалай үнемдеу керек екенін үйрету.

Еңбекке баулу: Су қоймасына немесе бұлаққа өсімдіктерге су тасып, оларды суару.

Серуен картотекасы №14

Тазадық күні

Тақырып: Табиғатты таза ұстау

Мақсат: Балаларды қоршаған ортаны таза ұстауға баулу, тазадыққа үйрету.

Серуен: Жақын маңдағы табиғи аймаққа серуен.

Іс-шара: Балалармен бірге серуендеп жүріп, жердегі қоқыстарды жинау. Табиғатты қоқыстан қалай қорғауға болатынын туралы әңгімелесу.

Еңбекке баулу: Қоқыс жинау мен сұрыптау жұмыстарын көрсету. Балаларға қоқысты қайда және қалай тастау керектігін үйрету.

Серуен картотекасы №15

Гүлдер күні

Тақырып: Гүлдердің түрлері және оларды күту

Мақсат: Гүлдер туралы білімін кеңейту және оларды күтуге баулу.

Серуен: Гүлдер өсетін аймаққа серуен жасау.

Іс-шара: Әр гүлдің түрлерін таныстыру, олардың көп өскенін көру. Гүлдер мен өсімдіктерді өз қолдарымен егіп үйрену.

Еңбекке баулу: Гүлдерді суару және оларға топырақ қопсыту жұмыстарын жасау.

Серуен №15

Жыл мезгілдерінің өзгеруін бақылау

Мақсаты:

- Жыл мезгілдерінің өзгеруі туралы түсініктерін қалыптастыру;
- әр мезгілдің өз ерекшеліктері туралы түсініктерін тиянақтау.

Бақылау барысы

Жұмбақ жасыру

Ақ киімді біреуі,
Сары киімді біреуі,
Көк киімді біреуі,
Әлем, жәлем киімі,

Тағы бірі жүреді. (жылдың төрт мезгілі)

- Оленде не жайлы айтылған? (жыл мезгілдері туралы әңгімелеу)

- Қазір жылдың қай мезгілі (күз жпйлы әңгімелеу)

Қыркүйек айының алғашқы күндері жылы болады. Ағаштарда ең алғашқы сары жапырақтар пайда болады. Жердегі шөптер сарғайып, гүлдер сола бастайды Үлкендер егіс даласындағы жиын-терін жұмыстарын аяқтауға, мал азығын мол етіп жинап алуға асығады.

Зерттеу жұмысы: Д/О: «Күзге ең алғашқы дайындалған ағашты тап» (қайың, көк терек)

Д/О: «Қайың мен теректің ең әдемі күзгі жапырағын тап»

Еңбек

Ойын алаңындағы жапырақтарды жинау.

Мақсаты:

- орындалған жұмыс нәтижесін көріп қуануға үйрету;
- экологиялық мәдениеттерін тәрбиелеу.

Қимылды ойын «Бәйге».

Мақсаты:

Тез жүкіруге, ептілікке жаттықтыру.

Жаттығу ойындары Қозғалыстарын қалыптастыру

Мақсаты: сапта жеңіл, бірқалыпты жүруге жаттықтыру.

Халық болжамы:

Жаз жауынды, күз жылы болса, қыс ұзақ болады.

Серуен №16

Күздің алғашқы белгілерін бақылау

Мақсаты:

- Жыл мезгілдерінің өзгеруі туралы түсініктерін молайту;
- Күздің алғашқы белгілері туралы түсініктерін қалыптастыру.

Бақылау барысы

Көркем сөз «Қыркүйек» Ғ. Өкеев

Бір-біріне жер, аспан,
Мейірлене қарасқан.
Төкпей-шашпай тасып дән
Машиналар асыққан.
Ұстаз, шәкірт жүздескен,
«Қош келіпсіз күз» дескен.
Берекелі алтын күз,
Ұмытпаймыз салтын біз

Қыркүйек айының алғашқы күндері жылы болады. Ағаштарда ең алғашқы сары жапырақтар пайда болады. Жердегі шөптер сарғайып, гүлдер сола бастайды Үлкендер егіс даласындағы жиын-терін жұмыстарын аяқтауға, мал азығын мол етіп жинап алуға асығады.

Зерттеу жұмысы: Д/О: «Күзге ең алғашқы дайындалған ағашты тап» (қайың, көк терек)

Д/О: «Қайың мен теректің ең әдемі күзгі жапырағын тап»

Еңбек

Ойын алаңындағы жапырақтарды жинау.

Мақсаты:

- орындалған жұмыс нәтижесін көріп қуануға үйрету;
- экологиялық мәдениеттерін тәрбиелеу.

Қимылды ойын «Қуып жет».

Мақсаты: Тез жүкіруге, ептілікке жаттықтыру.

Жаттығу ойындары Бөрене үстімен жүру

Мақсаты: Тепе-теңдікті сақтауға жаттықтыру

Мақал: Күз байлығы-ел ырысы.

Серуен картотекасы №17

Гүл егілген клумбаны бақылау

Мақсаты:

Балаларға сұрақтар.
Иттердің жақсы өмір сүруі, оның несіне байланысты. Иттер әртүрлі тағамдармен тамақтанады. Олар ботқаларды, ірімшікті, сүтті жей береді. Иттер бәрінен де піскен етті жақсы көреді. Иттің тұқымы (түрлері) өте көп-неміс овчаркасы, тазы (аңшы ит), такса, пудель (бұйра жүнді ит), ротвейлер тағы басқа иттер. Олардың бәрінің бір-бірінен айырмашылығы бар. Иттер ақылды және зиянды. Есте сақтау қабілеттері өте күшті, есту қабілеті өте зор болады. Ол өзінің несін еш уақытта еш уақытта киын жағдайда далада қалдырмайды, өз несіне сатқандық жасамайды.

Кейбір адамдар иттер мен мысықтарды далаға қуып жібереді. Ол кезде жануардың өмірі тозаққа айналады. Олардың ішкері тамағы нашар, жылы орын жоқ, ешкім еркелетпейді, үй астындағы жер төледе, көшеде мекендеулеріне тура келеді. Олар суықпен аштықтан ауырады, өледі. Мұндай адамдарды жүрексіз адамдар дейді. Сондықтан да үй жануарларын далаға тастамаңдар, оларға қамқор болыңдар!

Еңбек. Сынған ағаш бұтақтары мен жапырақтарды жинап қоқысқа апару.
Мақсаты. Бірлесіп жұмыс істеу, мақсатқа жету.

Қ/О: «Біз көңілді балалармыз».

Мақсаты: Ойын шартын сақтап ойнауға баулу.

Жаттығу ойындары: Қозғалыстарын дамыту.

Мақсаты:

- Затты көлденең бағытта лақтыру тәсілін меңгерту;
- Көз өлшемің, қозғалыс координатың, ептіліктерің дамыту.

Тыйым сөз: Ит – жеті қазының бірі. Сондықтан оны өлтіруге, азаптауға, қаңғыртып жіберуге болмайды. Олай етсе, несінің басына жаманшылық үйіріледі.

Қараша Ортаңғы топ

2024-2025жж

Серуен картотекасы №1

Жапырақтарды бақылау

Мақсаты: Балалардың табиғатты тану қабілетін дамыту, жапырақ түрлерін ажырата білуге үйрету.

Өткізу тәсілі: Тәрбиеші балаларға ағаш жапырақтарын көрсетіп, олардың түстері мен пішіндерін зерттеуді ұсынады. Әр жапырақтың ерекшеліктерін айтып береді.

«Жапырақтардан сурет салу»

Мақсаты: Балалардың шығармашылық қабілетін дамыту, жапырақтар мен табиғи материалдардан сурет құрастыру.

Ойын ережесі: Балалар түрлі-түсті жапырақтарды жинап, олардан ағаш, гүл, үй, жануарлар сияқты бейнелерді жасайды.

(Ұсыныс ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы)

Серуен картотекасы №2

Ауа райын бақылау

Мақсаты: Балалардың ауа райы жағдайын түсіну қабілетін дамыту.

Өткізу тәсілі: Тәрбиеші балалармен бірге аспанды, бұлттардың қозғалысын, күннің түсін және желді бақылап, ауа райы туралы әңгіме жүргізеді.

«Жапырақтарды жинау»

Мақсаты: Жинақылық пен ұқыптылыққа үйрету, ұжымдық жұмыс жасауға баулу.

Ойын ережесі: Балаларды екі топқа бөліп, жапырақтарды кім көп жинайтынын жарыстыру.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №3

Көбелектер мен қоңыздарды бақылау

Мақсаты: Жәндіктердің түр-түрін зерттеп, оларды тану қабілетін дамыту.

Өткізу тәсілі: Тәрбиеші көбелек немесе қоңыз тауып, оның түсін, пішінін және қозғалысын зерттеуді ұсынады.

«Құлаған жапырақтарға секіру»

Мақсаты: Балаларға қозғалыс арқылы күш-қуат беру, секіру дағдыларын дамыту.

Ойын ережесі: Жапырақтар жиналған жерге балалар секіріп, олардың ұшуына қуантып, қозғалыс жасайды.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №4

Су бетінің өзгерісін бақылау

Мақсаты: Судың қасиеттерін түсіну және оның айналаға әсерін бақылау.

Өткізу тәсілі: Судың бетінде пайда болған толқындарды, күн сәулесінің шағылуын немесе жел әсерінен өзгерістерді бақылау.

«Күзгі бактағы жасырынбак»

Мақсаты: Байқағыштық қабілетің дамыту, зейінді шоғырландыру.

Ойын ережесі: Балалар бактағы түрлі табиғи материалдардың артына жасырынып, бір-бірін іздейді.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №5

Құмда немесе топырақта бақылау

Мақсаты: Құм немесе топырақтың құрылымын және оған әсер ететін факторларды түсіну.

Өткізу тәсілі: Балаларға құмды қолдарымен ұстап көріп, оның құрылымын зерттеу ұсынылады. Су қосқанда құмның қалай өзгеретініне назар аударылады.

«Күзгі қазына»

Мақсаты: Зейін мен ізденімпаздықты арттыру.

Ойын ережесі: Жапырақ, жаңғақ, бұтақтар сияқты заттарды алдын ала бақшада жасырып қойып, балалардың оларды іздеуіне мүмкіндік беру.

(Әңгіме ойын Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №6

"Табиғат Досы"

Мақсаты: Балалардың табиғатқа қамқорлық сезімін арттыру, өсімдіктер мен жануарларға құрмет көрсету.

Ойын барысы:

Балаларға орман немесе бақша туралы қысқаша түсіндіру беріледі, содан кейін әрқайсысына кішкентай рөлдер беріледі (мысалы, ағаш қорғаушысы, құс досы, гүл сақтаушысы).

Тәрбиеші балаларға табиғатқа қамқорлық жасаудың маңызды екенін түсіндіреді.

Әр бала өзінің рөлін орындай отырып, табиғатқа қамқорлық жасайды. Мысалы, ағаш қорғаушысы жапырақтарды жинаса, құс досы жемді себеді.

(Еңбекке баулу , Эко мәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы №7

"Таза және Лас Орман"

Мақсаты: Балаларға қоршаған ортаның тазалығын сақтауды үйрету.

Ойын барысы:

Ойын алаңына жасанды қоқыстар (қағаз кесектері, пластик бөтелкелер) қойылады.

Балаларға орманды тазарту миссиясы беріледі. Олар қоқысты дұрыс орынға (қоқыс жәшігіне) жинайды.

Барлық балалар қоқысты жинап болған соң, олар таза орманды бірге тамашалайды.

(Еңбекке баулу , Эко мәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы №8.

"Жануарлар Досын Тап"

Мақсаты: Балаларды жануарлардың әртүрлілігімен таныстыру және әр жануардың табиғаттағы рөлін түсіндіру.

Ойын барысы:

Балалар дөңгеленіп отырады, ал тәрбиеші әртүрлі жануарлардың суреттерін көрсетіп, олардың дыбыстарын салады.

Әр бала кезек-кезек жануардың дыбысын танып, сол жануарға қатысты бір қамқорлық әрекетін айтады (мысалы, "Құстарға жем береміз", "Аюларды мазаламау керек").

Әр жауаптан кейін балалар бірге жануарларға қамқорлық туралы қысқаша тақпақ немесе ән айтады.

(Еңбекке баулу , Эко мәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы №9.

"Гүл Отырғызу"

Мақсаты: Балаларға өсімдіктерді күту және табиғаттың маңыздылығын үйрету.

Ойын барысы:

Тәрбиеші балаларға түрлі-түсті қағаздан жасалған "гүлдерді" береді немесе алдын ала дайындалған құмыраға шынайы гүлдерді отырғызуға рұқсат береді.

Балалар гүлдерді отырғызып болған соң, оларды суару және баптау тәсілдерін үйренеді.

Әр бала өз гүлін күтуші болып, оның күнделікті жағдайына жауап береді (мысалы, су құю, жарыққа қою).

(Еңбекке баулу , Эко мәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы №10

"Жарық пен Су"

Мақсаты: Балаларға энергия мен суды үнемдеудің маңыздылығын түсіндіру.

Ойын барысы:

Ойынға дайындалу үшін бөлмеде бірнеше "лампа" мен "су кранын" көрсету үшін суреттер ілінеді.

Балаларға ойын барысында бөлмеде жанған шамдарды және су ағатын крандарды "өшіру" (жапсыру) тапсырмасы беріледі.

Тәрбиеші балаларға жарықты немесе суды босқа пайдаланбаудың қажеттілігін түсіндіреді.

(Еңбекке баулу , Эко мәдениетті дамыту) Суды үнемдеу

Серуен картотекасы №11

Желдің бағытын бақылау

Мақсаты: Желдің бағытын, күші мен оның табиғатқа әсерін түсіну.

Өткізу тәсілі: Балаларға жапырақтардың немесе шөптің жел әсерінен қалай қозғалып жатқанын көрсету арқылы бақылау.

«Күзгі бояулар»

Мақсаты: Балалардың күзгі түстерді тануына және көркемдік қабілеттерін дамыту.

Ойын ережесі: Балалар түрлі түсті жапырақтарды жинап, оларды қағаз бетіне қойып, жапырақтардың көшірмесін бояу арқылы шығарады.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №12

. Ағаштарды бақылау

Мақсаты: Ағаштардың пішінін, түсін және ерекшеліктерін ажыратуға үйрету.

Өткізу тәсілі: Ағаштың діңгегін, бұтақтарын және жапырақтарын зерттеу. Ағаштың қандай екенін, оның ерекшеліктерін анықтау.

«Күзгі жапырақтардан моншак»

Мақсаты: Ұсақ моториканы дамыту және қолөнерге баулу.

Ойын ережесі: Жұмсақ жапырақтарды жіпке тізіп, кішкене моншақтар жасайды немесе білезік құрайды.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Ұсақ моториканы дамыту

Серуен картотекасы №13

Жаңбырдан кейінгі шалшықтарды бақылау

Мақсаты: Судың әртүрлі күйде болуы мен жердің сулануы туралы түсінік беру.

Өткізу тәсілі: Жаңбырдан кейінгі шалшық суының қалай өзгеретінін, бетіне түсетін жарықтың шағылуын бақылау.

«Желкенді қайық»

Мақсаты: Желдің күшін және бағытын бақылауға үйрету.

Ойын ережесі: Қағаздан кішкентай қайықтар жасап, оларды судың бетіне немесе жерге қойып, желмен қалай қозғалатынын бақылайды.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №14

Тазалық күні

Тақырып: Табиғатты таза ұстау

Мақсат: Балаларды қоршаған ортаны таза ұстауға баулу, тазалыққа үйрету.

Серуен: Жақын маңдағы табиғи аймаққа серуен.

Іс-шара: Балалармен бірге серуендеп жүріп, жердегі қоқыстарды жинау. Табиғатты қоқыстан қалай қорғауға болатыны туралы әңгімелесу.

Еңбекке баулу: Қоқыс жинау мен сұрыптау жұмыстарын көрсету. Балаларға қоқысты қайда және қалай тастау керектігін үйрету.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №15

Құстарға жем беру

Мақсаты: Құстарға күтім жасау мен табиғатты қорғауға тәрбиелеу.

Өткізу тәсілі: Құстарға арнап жем салғыш дайындап, олардың жемді қалай жейтінін бақылау.

Күзгі табылған заттар»

Мақсаты: Зейін және есте сақтау қабілетін дамыту.

Ойын ережесі: Балалар өздері тапқан заттарды (жапырақ, жаңғақ, қабықша) көрсетіп, олардың не екенін айтып, қысқаша сипаттайды.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №16

Табиғатқа қамқорлық

- **Қоқыс жинау:** Серуен барысында балаларға табиғаттағы қоқыстарды жинау тапсырмасын беріңіз. Бұл оларға қоршаған ортаға жауапкершілікпен қарауға және табиғатты қорғауға үйретеді.

- **Өсімдіктерге күтім:** Балаларға ағаштардың жапырақтарын, гүлдерін қарау, оларды суару немесе егу бойынша тапсырмалар беру. Бұл өсімдіктердің өмір сүруіне ықпал етеді.

2. Еңбек дағдыларын дамыту

- Жемістер мен көкөністерді жинау: Егер серуен ауыл немесе бақшада өтсе, балаларды жемістер мен көкөністерді жинауға үйрету. Бұл оларға еңбек арқылы өнім алудың маңыздылығын көрсетеді.

- Құстарға жем беру: Балаларға құстарға арналған жем шашу немесе арнайы орындар дайындау. Бұл табиғатқа қамқорлық сезімін дамытуға көмектеседі.

3. Табиғатпен танысу

- Табиғатқа қатысты тапсырмалар: Балаларға табиғаттағы өзгерістерді бақылау, мысалы, жапырақтардың түсі, ағаштардың формасы туралы жазу немесе сурет салу.

- Экологиялық білім беру: Табиғаттың экосистемасы, өсімдіктер мен жануарлардың өзара байланысы туралы мәліметтер беру.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №17

Табиғатпен танысу

Тақырып: Ағаштар мен өсімдіктерді зерттеу

Максат: Балаларды ағаштар мен өсімдіктердің түрлерімен таныстыру, оларды күтуге үйрету.

Серуен: Балалармен жақын маңдағы саябаққа барып, ағаштар мен гүлдерді тамашалау.

Іс-шара: Балаларға әртүрлі өсімдіктерді көрсетіп, олардың жапырақтары мен сабақтарын зерттеу. Әр ағаштың атауын айтып, ағаштарды күту туралы түсіндіру.

Еңбекке баулу: Балаларға бақшаға қалай қамқор болу керектігін көрсетіп, кішкене күрекпен топырақты қопсыту.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №18

Судың маңызы

Тақырып: Судың табиғаттағы рөлі

Максат: Судың маңызын түсіндіру, суды үнемді пайдалану жолдарын үйрету.

Серуен: Су қоймасы немесе бұлақ жанында серуен.

Іс-шара: Балаларға судың табиғаттағы рөлі мен оның маңызын түсіндіру, суды қалай үнемдеу керек екенін үйрету.

Еңбекке баулу: Су қоймасына немесе бақшадағы өсімдіктерге су тасып, оларды суару.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №19

Тазалық күні

Тақырып: Табиғатты таза ұстау

Максат: Балаларды қоршаған ортаны таза ұстауға баулу, тазалыққа үйрету.

Серуен: Жақын маңдағы табиғи аймаққа серуен.

Іс-шара: Балалармен бірге серуендеп жүріп, жердегі қоқыстарды жинау. Табиғатты қоқыстан қалай қорғауға болатыны туралы әңгімелесу.

Еңбекке баулу: Қоқыс жинау мен сұрыптау жұмыстарын көрсету. Балаларға қоқысты қайда және қалай тастау керектігін үйрету.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №20

Гүлдер күні

Тақырып: Гүлдердің түрлері және оларды күту

Мақсат: Гүлдер туралы білімін кеңейту және оларды күтуге баулу.

Серуен: Гүлдер өсетін аймаққа серуен жасау.

Іс-шара: Әр гүлдің түрлерін талқылау, олардың хош иістерін сезіну. Гүлдер мен өсімдіктерді өз қолдарымен егіп үйрену.

Еңбекке баулу: Гүлдерді суару және оларға топырақ қопсыту жұмыстарын жасау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №21

Жапырақтардың түсуін бақылау (Күзде)

Мақсаты: Ағаш жапырақтарының түсу процессін байқауға, табиғат өзгерістерін түсінуге үйрету.

Өткізу тәсілі: Балалармен бірге жапырақтардың түскенін бақылап, оларды жинап, түстері мен пішіндерін салыстыру.

«Күзгі гүлдесте»

Мақсаты: Эстетикалық талғамды дамыту.

Ойын ережесі: Түрлі жапырақтар мен күзгі өсімдіктерден гүлдесте жасап, бақшаны сәндеуге тырысады.

(Ұсыныс ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы)

Серуен картотекасы №22

Табиғи материалдарды жинау

Мақсаты: Табиғаттағы заттардың әртүрлілігін, олардың пішіндерін түсіну.

Өткізу тәсілі: Балаларға жапырақ, бұтақ, тас сияқты табиғи заттарды жинауды тапсырып, олардың ерекшеліктерін бірге талқылау.

«Күзгі серуен картасы»

Мақсаты: Көрнекі есте сақтауды дамыту.

Ойын ережесі: Балалар бақшада серуендеп жүріп, қызықты заттарды байқайды және ол жерлерді картаның үстіне белгілеп, серуен жолын картаға түсіреді.

(Экологиялық мәдениет дағдысы, Кішіге көмек беру дағдысын қалыптастыру)

Серуен картотекасы №23

Жапырақтың сарғаю процесін бақылау (Күзде)

Мақсаты: Табиғаттағы жыл мезгілдерінің ауысуын түсінуге тәрбиелеу.

Өткізу тәсілі: Балалармен бірге ағаш жапырақтарының сарғайып, түс өзгертуін бақылап, оны жыл мезгілдерінің ауысуымен байланыстыру.

«Күзгі аңшы»

Мақсаты: Бақылау қабілетін дамыту, айналадағы заттарға назар аударту.

Ойын ережесі: Тәрбиеші балаларға күзгі ормандағы заттарды атауды тапсырады (мысалы, «қызыл жапырақ» немесе «жерде жатқан жаңғақ»), балалар оны іздеп, тезірек тауып көрсетеді.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы)

Серуен картотекасы №24

Балшық немесе сазбен ойындар

Мақсаты: Табиғи материалдармен таныстырып, қол моторикасын дамыту.

Өткізу тәсілі: Балаларға балшық немесе сазбен жұмыс істеуді, олардың көмегімен фигуралар жасауды ұсыну.

«Жапырақтармен сурет салу»

Мақсаты: Табиғи материалдар арқылы сурет салу дағдысын дамыту.

Ойын ережесі: Жапырақтарды жастықшамен немесе бояумен сулап, оларды қағаз бетіне басып, сурет түсіреді.

(Қоршаған ортамен танысу, Экологиялық мәдениет дағдысы)

Серуен картотекасы №25

Тастарды және олардың пішіндерін бақылау

Мақсаты: Балалардың пішіндер туралы білімдерін кеңейту, тастардың құрылымын зерттеу.

Өткізу тәсілі: Балаларға әртүрлі пішіндегі тастарды көрсетіп, олардың айырмашылықтарын талқылау, тегіс және бұдырлы тастарды сезінуге мүмкіндік беру

«Күзгі пазл»

Мақсаты: Зейін мен көру қабілетін дамыту.

Ойын ережесі: Жапырақтарды пішіндер бойынша бөліктерге бөліп, пазл сияқты қайта құрастырады.

(Әңгіме ойын Экологиялық мәдениет дағдысы)

Серуен картотекасы №26

Бақылау: "Жапырақтардың өзгерісі"

Мақсаты: Жапырақтардың түсі мен пішіндерін тану, күзгі өзгерістерді бақылау.

Іс-әрекет: Балалар ағаштардағы жапырақтардың түстерін бақылайды: жасыл, сары, қызыл және қоңыр жапырақтарды таниды.

Педагог балаларға жапырақтың неге түсетінін және күз мезгіліндегі табиғаттың өзгерістерін түсіндіреді.

Сұрақтар:

«Жапырақтар қандай түстерге боялған?»

«Бұл жапырақтар қай ағаштан түсті?»

Белсенділік:

Жапырақтарды жинау, олардың пішінін қолдарымен сипалап сезіну, жапырақтармен ойындар ұйымдастыру.

Өсімдіктерге күтім жасау

Максаты: Балаларға өсімдіктердің күтімі туралы түсінік беру және табиғатқа деген сүйіспеншілік қалыптастыру.

Іс-әрекет: Балалар бөлмедегі немесе ауладағы өсімдіктерді суарады.

Топтағы гүлдердің жапырақтарын сүртеді.

Педагог балаларға судың өсімдіктер үшін маңызды екенін түсіндіреді және өсімдіктердің қалай өсетінін көрсетеді.

Құралдар: кішкентай су құйғыштар, майлықтар.

(Еңбекке баулу , Эко мәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы №27

Бақылау: "Күннің күйі"

Максаты: Ауа райын сезіну, күннің жылуы немесе салқын болуы туралы түсінік беру.

Іс-әрекет: Балалар күннің қалай жылытып тұрғанын немесе ауа райының салқындығын сезіну үшін бетін күнге қаратады немесе желді сезінеді. Педагог балаларға «Күннің шуағы бізді қалай жылытады?» деген сұрақтар қояды.

Сұрақтар: «Бүгін күн жылы ма, әлде суық па?»

«Күн бізге не береді?»

Белсенділік:

Күнге қарап, оның қалай жарқырап тұрғанын бақылау, желдің күші мен ауа райының әсерін сезіну.

Ойыншықтарды жинау және реттеу

Максаты: Балаларды өз заттарына және ойыншықтарға ұқыптылықпен қарауға үйрету.

Іс-әрекет: Балалар ойнап болған соң, ойыншықтарды арнайы себетке немесе сөреге жинайды.

Ойыншықтарды әртүрлі санаттарға бөлуге үйрету (мысалы, машиналарды бір жерге, қуыршақтарды басқа жерге қою).

Құралдар: ойыншықтар, ойыншықтарды жинайтын себеттер.

(Еңбекке баулу , Эко мәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы №28.

Бақылау: "Бұлттарды бақылау"

Максаты: Аспандағы бұлттардың қозғалысын байқау, олардың түрлері мен пішіндерін тану.

Іс-әрекет: Балалар аспанға қарап, бұлттардың пішінін және олардың қалай қозғалатынын бақылайды.

Педагог бұлттардың әртүрлі болатынын түсіндіреді: жұқа, қалың, ақ немесе қара бұлттар.

Сұрақтар: «Бұлттар қандай? Олар неге ұқсайды?»

«Бұлттар қайда қозғалып бара жатыр?»

Белсенділік:

Балалар бұлттардың пішінін елестетіп, «Олар неге ұқсайды?» деп айтады (мысалы, жануарларға, үйлерге ұқсайды деп елестету).

Ауладағы жапырақтарды немесе қоқысты жинау

Мақсаты: Балаларға қоршаған ортаны таза ұстауға үйрету.

Іс-әрекет: Балалар серуен барысында жерге түскен жапырақтарды немесе қоқыстарды жинайды.

Педагог балаларға табиғатты қорғау және қоқыстарды жинаудың маңызын түсіндіреді.

Құралдар: кішкентай қапшықтар, қолғаптар.

(Еңбекке баулу, Эко мәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы. №29.

Бакылау: "Құстарды бакылау"

Мақсаты: Құстардың қозғалысын, олардың дауысын тындау, құстардың түрлерін ажырату.

Іс-әрекет: Балалар серуен барысында құстардың даусын тындап, олардың қалай ұшып жүргенін бакылайды

Педагог құстардың атауларын атап, олардың табиғаттағы рөлі туралы әңгімелейді.

Сұрақтар: «Қандай құстарды көрдік?»

«Құстар қалай ән салады?»

Белсенділік:

Құстардың дауысын еліктеу, құстардың ұшуын бейнелеп ойнау (қолдарын жайып, құстар секілді жүгіру).

Құстарды немесе жануарларды күту

Мақсаты: Балаларға жануарларға қамқор болуды үйрету.

Іс-әрекет: Балалар балабақшаның ауласында құстарға жем шашады немесе аквариумдағы балықтарға жем береді.

Педагог құстардың немесе жануарлардың қалай тамақтанатынын және оларға қалай қамқор болу керектігін түсіндіреді.

Құралдар: құс жемі немесе балықтарға арналған жем.

(Еңбекке баулу, Экомәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы. №30

Бакылау: "Ағаштардың биіктігі"

Мақсаты: Ағаштардың биіктігін, олардың жапырақтары мен діңін зерттеу.

Іс-әрекет: Балалар ағаштардың діңіне қарап, олардың биіктігін бағалайды. Педагог ағаштардың қалай өсетінін түсіндіреді.

Балаларға ағаштың жасыл жапырақтары мен олардың пішіндерін көрсету.

Сұрақтар: «Ағаш биік пе, әлде аласа ма?»

«Жапырақтар

қандай пішінде?»

Белсенділік:

Ағаштардың айналасында жүру, олардың жапырақтарын жинау және жапырақтардың пішіндерін талдау.

Құммен және сумен ойнау

Максаты: Балалардың ұсақ моторикасын дамыту және еңбекке қызығушылықты арттыру.

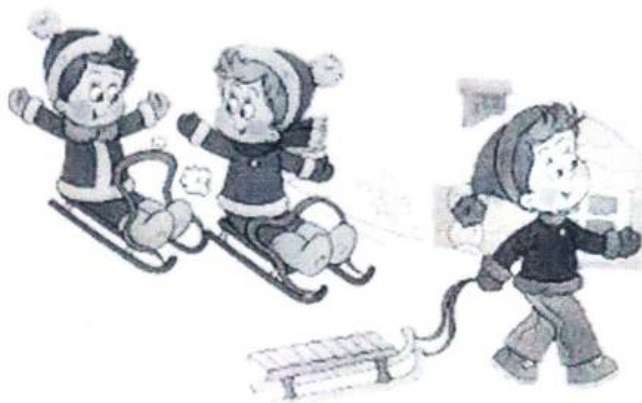
Іс-әрекет: Балалар құмда немесе суда арнайы ойыншықтармен ойнап, құмнан әртүрлі пішіндер жасайды.

Ойнап болғаннан кейін, балалар жұмыс орнын жинайды, құралдарды жуып, сөреге қояды.

Құралдар: құм және суға арналған ойыншықтар.

(Еңбекке баулу, Эко мәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы Желтоқсан айына

Серуен картотекасы №1

Қысқы табиғатты бақылау:

Ағаштарды, қарды, аспанды, жерді бақылау.

Сұрақтар: "Қардың қандай түрлерін көріп тұрсыңдар?", "Ағаштарда не өзгерді?"

Балаларға қардың жұмсақ, суық, ерігіш екенін зерттеуге мүмкіндік беру.

Еңбекке баулу:

Қарапайым еңбек дағдылары:

Балалар күрекшелермен қарды жолдан тазалайды.

Тапсырма: "Жолды тазартып, басқа балаларға ыңғайлы жол жасайық."

Ақкала жасап, оны безендіру.

Сұрақ: "Аққаланы қалай көркейтеміз?"

Ойындар:

Белсенді ойындар:

"Қар жинаушы" ойыны:

Балалар күрекшелермен қарды жинап, белгіленген жерге үйеді.

Тапсырма: "Кім тезірек қар жинай алады?"

Шығармашылық ойындар:

Қардан мүсін жасау:

Балалар қардан мүсін жасап, оны табиғи заттармен (жапырақ, бұтақ) безендіреді.

"Қар суреттері" ойыны:

Балалар таяқшамен қар бетіне сурет салады.

(Мүсіндеу, экологиялық мәдениет, еңбекке баулу, қамқорлық, шығармашылық дағдалырды қалыптастыру)

Серуен картотекасы №2

Қарды бақылау

Мақсаты: Балаларды қардың қасиеттерімен таныстыру.

Бақылау барысы:

- Қарды алақандарымен ұстап, оның суық екенін сезіну.
- Қарды қысу арқылы пішін жасау, оның жұмсақ әрі жеңіл екенін байқау.
- Қардың жер бетін қалай жауып жатқанын және оның ақ түске боялғанын талқылау.

"Қарға із салу"

Мақсаты: Балалардың моторикасын және шығармашылық қабілеттерін дамыту.

Ойын барысы:

Балалар қар бетіне аяқпен, қолмен немесе таяқшалармен әртүрлі іздер салады.
Тәрбиеші іздерді сипаттауды немесе қандай пішін екенін айтуды сұрайды: "Бұл қандай із?", "Қай жануардың ізіне ұқсайды?".
Ойынның соңында ең ерекше іздерді бірге талқылайды.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру сурет салу)

Серуен картотекасы.№3

Ағаштарды бақылау

Мақсаты: Қыстағы ағаштардың ерекшеліктерін зерттеу.

Бақылау барысы:

- Ағаштың жапырақсыз бұтақтарын қарап, олардың түсі мен формасын сипаттау.
- Қыста ағаштардың ұйқыда екенін түсіндіру.
- Кейбір ағаштардың (қарағай, шырша) қыста да жасыл екенін байқау.

"Қар жинаушы"

Мақсаты: Еңбекке баулу және ұжымдық жұмысқа ынталандыру.

Ойын барысы:

Балаларға шағын күрекшелер беріледі.

Тапсырма – белгіленген жерге қарды жинап, шағын қар үйіндісін жасау.

Кім бірінші аяқтаса немесе ең үлкен үйінді жасаса, сол жеңімпаз атанады.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)

Серуен картотекасы.№4

Құстарды бақылау

Мақсаты: Қыстағы құстардың әрекетін байқау және оларға қамқорлық жасау.

Бақылау барысы:

- Ауладағы құстарды (шымшық, торғай) бақылау.
- Балалармен бірге жем салғыштарға нан қиымдарын салу.

Сұрақтар:

- "Қыста қандай құстарды көрдіңдер?"
- "Оларға қалай көмектесе аламыз?"

"Аққаланы безендіру"

Мақсаты: Шығармашылықты дамыту және табиғи материалдарды қолдану.

Ойын барысы:

Балалар қардан аққала жасайды.

Аққаланы безендіруге табиғи заттар (бұтақтар, жапырақтар, тастар) немесе ойыншықтарды пайдаланады.

Соңында балалар аққаланы "аты" немесе "мінезі" туралы әңгімелейді.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы.№5

Аязды бақылау

Мақсаты: Аяздың ауа райына әсерін түсіндіру.

Бақылау барысы:

- Ауада "бу шығару" тәжірибесін жасау (ауыздан шыққан бу).
- Аяздың ағаштар мен терезелердегі әшекейлерін қарау.

Сұрақтар:

- "Ауа қандай, суық па?"
- "Терезедегі мұз әшекейлерін кім салады деп ойлайсындар?"

"Қар лақтыру"

Максаты: Дәлдік пен шапшаңдықты дамыту.

Ойын барысы:

Балалар қардан шағын шарлар жасап, белгіленген мақсатқа (мысалы, шеңберге немесе қардан жасалған мұнараға) лақтыруға тырысады.
Әрбір дәл соққы үшін ұпай беріледі.

(Әңгіме ойын Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №6

Мұзды бақылау

Максаты: Мұздың қасиеттерін зерттеу.

Бақылау барысы:

- Балаларға мұздың үстін ұстап, оның қатты және суық екенін сезіндіру.
- Мұздың қалай пайда болатынын түсіндіру (су қатып, мұзға айналады).
- Мұздың сырғанақ екенін тәжірибе арқылы көрсету.

"Қар астындағы қазына"

Максаты: Зейінді және ізденімпаздықты дамыту.

Ойын барысы:

- Балаларға қардың астына жасырылған ойыншықтар немесе табиғи заттарды (мысалы, бұтақ, тас, шишка) табу тапсырмасы беріледі.
 - Тәрбиеші әр зат туралы жұмбақ айтып, оны табуды сұрайды.
- Мысалы: "Дөңгелек, бірақ тәтті емес. Қардың астынан тауып көр!"

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №7

Қардың астындағы өсімдіктерді бақылау

Максаты: Қардың астында өсімдіктердің сақталатынын түсіндіру.

Бақылау барысы:

- Қарды тазалап, жердің астындағы шөптерді немесе кішкентай бұталарды қарап көру.
- Қар өсімдіктерді суықтан қорғап, "жамылғы" қызметін атқаратынын түсіндіру.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Максаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

- Ойынның барысы:
 - Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.
 - Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №8.

Аспанды бақылау

Максаты: Қыстағы аспанның ерекшеліктерін байқау.

Бақылау барысы:

- Балалармен аспанның түсін бақылау (көк, сұр, кейде ақ бұлтты).
- Бұлттардың қозғалысын бақылап, олардың жылдамдығы туралы әңгімелеу.
- Күннің аз көрінетінін және жарықтың өзгергенін талқылау.

«Қар бекінісі»

Максаты: Ұжымдық әрекетке үйрету, қармен жұмыс жасауды дамыту.

• Ойынның барысы:

- о Балалар топқа бөлініп, қардан бекініс немесе үлкен қар шеңберін жасайды.
- о Бекініс дайын болғаннан кейін, оны сақтап қалу үшін жеңіл "қар шабуылы" ұйымдастырылады (қар ұшқындарын лақтыру).
- о Қызықты атмосфера жасау үшін бір топ қорғанса, екінші топ шабуылдаушы болады

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №9.

Желді бақылау

Максаты: Желдің табиғаттағы рөлін түсіндіру.

Бақылау барысы:

- Желді сезіну үшін балаларды сыртта жүгірту.
- Желдің қарды ұшырып, ағаштардың бұтақтарын қозғалтуын бақылау.
- Желдің күші қатты ма, әлде жай ма екенін талқылау.

"Қар ұясына секіру"

Максаты: Қозғалыс белсенділігін дамыту, үйлесімділік пен шапшаңдықты арттыру.

• Ойынның барысы:

- о Балаларға қарда бірнеше шеңбер (ұя) салу ұсынылады.
- о Балалар бір шеңберден екіншісіне секіріп өтуі керек.
- о Ойынның қиындығын арттыру үшін шеңберлерді бір-бірінен алшақ орналастыруға болады.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №10

Қысқы жануарларды бақылау (іздері арқылы)

Максаты: Қыс мезгілінде жануарлардың тіршілігін байқау.

Бақылау барысы:

- Қар үстіндегі іздерді табу (құстардың, иттің, қоянның).
- Балалардан іздердің кімге тиесілі екенін болжауды сұрау.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Максаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

• Ойынның барысы:

- о Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.
- о Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №11

Қармен жұмыс (Еңбек ету)

Максаты: Балаларды қар тазалау мен қардан құрылыс жасауға үйрету.

Іс-әрекет:

Балалар қар күрекпен алаңды тазалайды.

Қарды жинап, қардан кішкентай үйшік немесе қамал салады.

Бақылау:

Қардың құрылымын қарау: «Қар қандай? Ұстасан, суық па, жұмсақ па?»

Эксперимент:

Қарды алақанға салып ұстап, оның қалай еріп кететінін бақылау.

• Ойын:

«Қар қалаушы»: Қардан кішкентай фигуралар жасап, кімнің үйшігі әдемі болатынын анықтау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №12

Құстарға қамқорлық (Еңбек ету)

Максаты: Қыстап қалған құстарды азықтандыру арқылы қамқорлыққа тәрбиелеу.

• Іс-әрекет:

Балалармен бірге құстарға жем салатын орын дайындау (астауға жем салу).

о Астауды ағаш бұтақтарына ілу.

• Бақылау:

о Құстардың әрекетін бақылау: «Құстар қалай жем жейді? Қанаттары қандай?»

• Эксперимент:

о Әртүрлі жем түрлерін салыстыру: дән, нан ұнтағы, шемішке. Құстардың қай жемді көбірек жейтінін бақылау.

• Ойын:

о «Құстарды тамақтандыр»: Әр бала өзіне бөлінген аумаққа құстарға жем шашады.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру
Ұсақ моториканы дамыту

Серуен картотекасы №13

Мұздың қасиеттерін зерттеу (Эксперимент)

Максаты: Мұздың табиғи қасиеттерін зерттеп, суық туралы түсінік қалыптастыру.

• Іс-әрекет:

Балалар мұздың қатты екенін ұстап көреді, жарыққа қарағанда оның түсін бақылайды.

о Мұзды қолдарында ұстап ерітеді.

• Бақылау:

о Мұздың құрылымын қарау: «Мұз мөлдір ме? Қандай түстер көрінеді?»

• Эксперимент:

о Мұзды жылы және суық жерге қою арқылы оның қалай еритінін бақылау.

• Ойын:

о «Мұз кристалдары»: Мұздан пішіндер жасап, оларды жарыққа қарау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру, эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №14

Қардың түсі мен тазалығын бақылау (Эксперимент, бақылау)

Мақсаты: Қардың қандай жағдайда таза немесе ластанатынын түсіндіру.

- Іс-әрекет:
 - Балалар қарды әртүрлі жерлерден (жолдан, алаңнан, ағаш түбінен) жинап, олардың түсін салыстырады.
 - Қардың қандай жерлерде таза болатынын анықтау.
- Бақылау:
 - «Қар қандай түсте? Неге кейбір қар лас болып көрінеді?»
- Эксперимент:
 - Таза қарды ыдысқа салып еріту. Ерімеген қарды сүзгіштен өткізіп, оның ішінде қандай ластықтар бар екенін көру.
- Ойын:
 - «Таза қар жина»: Балалар таза қарды тауып, оны контейнерге жинайды.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру, эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №15

. Қысқы ағаштарды бақылау (Бақылау, еңбек ету)

Мақсаты: Ағаштардың қысқы күйін зерттеп, табиғатты тануға баулу.

- Іс-әрекет:
 - Ағаштардың түрлерін бақылау: «Бұл ағаш қандай? Оның бұтақтары қалай орналасқан?»
 - Ағаштардың жапырағы жоқ екенін түсіндіру.
 - Ағаш түбін қардан тазалау.
- Бақылау:
 - Ағаштардың биіктігін, бұтақтарын қарап, сипаттау.
- Эксперимент:
 - Ағаш қабығын ұстап, оның суық немесе жылы екенін анықтау.
- Ойын:
 - «Ағашты таны»: Балалар кезекпен ағашты сипап сезіп, оның түрін анықтайды.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №16

Қар тазалау және қардың қасиеттерін бақылау

Мақсаты: Балаларды еңбекке баулу, қардың қасиеттерімен таныстыру.

- Еңбек: Балалар кішкентай күректермен ауладан қар тазалайды.
- Эксперимент:
 - Қардың колда еруін бақылау.
 - Салқын қар мен еріген судың айырмашылығын анықтау.
- Бақылау:
 - Қардың түсін, құрылымын зерттеу.
 - «Қар таза ма?» деген сұраққа жауап іздеу.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, камкорлық дағдыларын қалыптастыру эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №17

Ағаштарды күту және мұзды зерттеу

Максаты: Қысқы табиғатқа камкорлық жасау, мұздың ерекшеліктерін түсіну.

- Еңбек:
 - Ауладағы ағаштардың түбіне қарды тығыздап төсеу (түбірін аяздан қорғау).
- Эксперимент:
 - Мұзды зерттеу: оның қатты екенін тексеру, мұздың суға айналатынын бақылау.
 - «Қар суға қарағанда жеңіл ме?» тәжірибесін жасау (қар мен суды өлшеу).
- Бақылау:
 - Ағаштардың бұтақтарында қырау немесе мұздың пайда болуын қарау.
 - Мұздың жарықта қалай жарқырайтынын бақылау

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, камкорлық дағдыларын қалыптастыру эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №18

Құстарға көмектесу және қардың қалыңдығын өлшеу

Максаты: Табиғатқа жанашырлық таныту, қардың ерекшеліктерін зерттеу.

- Еңбек:
 - Құстарға арнап жемсалғыш орнатып, дәндер салу.
- Эксперимент:
 - Қардың қалыңдығын өлшеу үшін сызғышты пайдалану.
 - «Қардың астында не бар?» тәжірибесін жүргізу (қар астындағы жерді зерттеу).
- Бақылау:
 - Құстардың жем салғышқа келуін және олардың мінез-құлықтарын бақылау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, камкорлық дағдыларын қалыптастыру эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №19

Қар мүсіндерін жасау және желді бақылау

Максаты: Шығармашылық қабілеттерін дамыту, желдің қасиеттерін түсіну.

- Еңбек:
 - Балалар топ болып қардан әртүрлі мүсіндер (адам, жануарлар) жасайды.
 - Эксперимент:
 - Желдің күшін анықтау үшін жеңіл заттарды (қағаз, қар) үрлеп көру.
 - Қар ұшқындарының желмен қалай қозғалғанын бақылау.
 - Бақылау:
 - Желдің қар ұшқындарын қалай алып кететінін қарау.
- Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, камкорлық дағдыларын қалыптастыру эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №20

Қардан жол салу және күннің әсерін бақылау

Максаты: Қардың жылулықпен өзгерісін түсіну, балаларды ұжымдық еңбекке баулу.

- Еңбек:
 - Балалар қар күрегімен жол салады.
 - Салынған жолдардың айналасын әдемілеп жинайды.
- Эксперимент:
 - Қардың күн жылуы әсерінен қалай еритінін бақылау.

- о Қар мен мұзды күннің астында қалдырып, олардың өзгерістерін зерттеу.
 - Бақылау:
 - о Аспанды бақылап, күннің жарықтығы мен оның қарға әсерін анықтау.
- Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, камкорлық дағдыларын қалыптастыру
эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №21

Қарды бақылау

Максаты: Балаларды қардың қасиеттерімен таныстыру.

Бақылау барысы:

- Қарды алақандарымен ұстап, оның суық екенін сезіну.
- Қарды қысу арқылы пішін жасау, оның жұмсақ әрі жеңіл екенін байқау.
- Қардың жер бетін қалай жауып жатқанын және оның ақ түске боялғанын талқылау.

"Қарға із салу"

Максаты: Балалардың моторикасын және шығармашылық қабілеттерін дамыту.

Ойын барысы:

Балалар қар бетіне аяқпен, колмен немесе таяқшалармен әртүрлі іздер салады.

Тәрбиеші іздерді сипаттауды немесе қандай пішін екенін айтуды сұрайды: "Бұл қандай із?", "Қай жануардың ізіне ұқсайды?".

Ойынның соңында ең ерекше іздерді бірге талқылайды.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру сурет салу)

Серуен картотекасы №22

Ағаштарды бақылау

Максаты: Қыстағы ағаштардың ерекшеліктерін зерттеу.

Бақылау барысы:

- Ағаштың жапырақсыз бұтақтарын қарап, олардың түсі мен формасын сипаттау.
- Қыста ағаштардың ұйқыда екенін түсіндіру.
- Кейбір ағаштардың (қарағай, шырша) қыста да жасыл екенін байқау.

"Қар жинаушы"

Максаты: Еңбекке баулу және ұжымдық жұмысқа ынталандыру.

Ойын барысы:

Балаларға шағын күрекшелер беріледі.

Тапсырма – белгіленген жерге қарды жинап, шағын қар үйіндісін жасау.

Кім бірінші аяқтаса немесе ең үлкен үйінді жасаса, сол жеңімпаз атанады.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)

Серуен картотекасы №23

Құстарды бақылау

Максаты: Қыстағы құстардың әрекетін байқау және оларға камкорлық жасау.

Бақылау барысы:

- Ауладағы құстарды (шымшық, торғай) бақылау.
- Балалармен бірге жем салғыштарға нан кикымдарын салу.

Сұрақтар:

- "Қыста қандай құстарды көрдіңдер?"

- "Оларға қалай көмектесе аламыз?"

"Аққаланы безендіру"

Мақсаты: Шығармашылықты дамыту және табиғи материалдарды қолдану.

Ойын барысы:

Балалар қардан аққала жасайды.

Аққаланы безендіруге табиғи заттар (бұтақтар, жапырақтар, тастар) немесе ойыншықтарды пайдаланады.

Соңында балалар аққаланы "аты" немесе "мінезі" туралы әңгімелейді.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы.№24

Аязды бақылау

Мақсаты: Аяздың ауа райына әсерін түсіндіру.

Бақылау барысы:

- Ауада "бу шығару" тәжірибесін жасау (ауыздан шыққан бу).
- Аяздың ағаштар мен терезелердегі әшекейлерін қарау.

Сұрақтар:

- "Ауа қандай, суық па?"
- "Терезедегі мұз әшекейлерін кім салады деп ойлайсыңдар?"

"Қар лақтыру"

Мақсаты: Дәлдік пен шапшаңдықты дамыту.

Ойын барысы:

Балалар қардан шағын шарлар жасап, белгіленген мақсатқа (мысалы, шеңберге немесе қардан жасалған мұнараға) лақтыруға тырысады.

Әрбір дәл соққы үшін ұпай беріледі.

(Әңгіме ойын Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы.№25

Қардың астындағы өсімдіктерді бақылау

Мақсаты: Қардың астында өсімдіктердің сақталатынын түсіндіру.

Бақылау барысы:

- Қарды тазалап, жердің астындағы шөптерді немесе кішкентай бұталарды қарап көру.
- Қар өсімдіктерді суықтан қорғап, "жамылғы" қызметін атқаратынын түсіндіру.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

- Ойынның барысы:
- о Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.
- о Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.
-

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №26.

Аспанды бақылау

Мақсаты: Қыстағы аспанның ерекшеліктерін байқау.

Бақылау барысы:

- Балалармен аспанның түсін бақылау (көк, сұр, кейде ак бұлтты).
- Бұлттардың қозғалысын бақылап, олардың жылдамдығы туралы әңгімелеу.
- Күннің аз көрінетінін және жарықтың өзгергенін талқылау.

«Қар бекінісі»

Мақсаты: Ұжымдық әрекетке үйрету, қармен жұмыс жасауды дамыту.

- Ойынның барысы:
 - о Балалар топқа бөлініп, қардан бекініс немесе үлкен қар шеңберін жасайды.
 - о Бекініс дайын болғаннан кейін, оны сақтап қалу үшін жеңіл "қар шабуылы" ұйымдастырылады (қар ұшқындарын лақтыру).
 - о Қызықты атмосфера жасау үшін бір топ қорғанса, екінші топ шабуылдаушы болады

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту Серуен картотекасы №27)

Желді бақылау

Мақсаты: Желдің табиғаттағы рөлін түсіндіру.

Бақылау барысы:

- Желді сезіну үшін балаларды сыртта жүгірту.
- Желдің қарды ұшырып, ағаштардың бұтақтарын қозғалтуын бақылау.
- Желдің күші қатты ма, әлде жай ма екенін талқылау.

"Қар ұясына секіру"

Мақсаты: Қозғалыс белсенділігін дамыту, үйлесімділік пен шапшаңдықты арттыру.

- Ойынның барысы:
 - о Балаларға қарда бірнеше шеңбер (ұя) салу ұсынылады.
 - о Балалар бір шеңберден екіншісіне секіріп өтуі керек.
 - о Ойынның қиындығын арттыру үшін шеңберлерді бір-бірінен алшақ орналастыруға болады.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №28

Қысқы жануарларды бақылау (іздері арқылы)

Мақсаты: Қыс мезгілінде жануарлардың тіршілігін байқау.

Бақылау барысы:

- Қар үстіндегі іздерді табу (құстардың, иттің, қоянның).
- Балалардан іздердің кімге тиесілі екенін болжауды сұрау.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

- Ойынның барысы:
 - о Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.

- Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту

Серуен картотекасы №29

Қар тазалау (еңбек іс-әрекеті)

Максаты: Балаларды еңбексүйгіштікке баулу, ұжымдық жұмысқа ынталандыру.

- Іс-әрекет:
 - Балалар кіші күректермен ауладағы қарды тазалайды.
 - Жолдарды қардан тазартып, құстарға арналған орындарды қардан босатады.
- Тапсырма:
 - Балалар қарды қай жаққа жинау керектігін жоспарлайды.
- Қорытынды:
 - Балалар жұмыстың нәтижесін бағалап, тазарған аулаға қуанады.

(экологиялық мәдениет, еңбекке баулу, қамқорлық , шығармашылық дағдалырды
калыптастыру)

Серуен картотекасы №30

Қардың қасиеттерін зерттеу (эксперимент)

Максаты: Қардың физикалық қасиеттерін зерттеу арқылы танымдық қабілеттерін дамыту.

- Іс-әрекет:
 - Балалар қарды қолдарына ұстап, оның суық әрі жұмсақ екенін байқайды.
 - Қарды жылы қолда ұстап ерітіп, суға айналатынын бақылайды.
 - Қарды нығыздап, мүсін жасауға болатынын анықтайды.
- Тапсырма:
 - «Неге қар ериді?» деген сұраққа жауап іздеу.
- Қорытынды:
 - Балалар қардың қасиеттерін (суық, жұмсақ, ериді) түсінеді.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру сурет салу)

Серуен картотекасы №31

Қарлы жердегі іздерді бақылау (бақылау)

Максаты: Қар үстіндегі іздерді зерттеу арқылы табиғаттағы құбылыстарды түсіндіру.

- Іс-әрекет:
 - Балалармен бірге жануарлар мен адамдардың іздерін іздеу.
 - Әртүрлі іздердің формасын салыстырып, қай жануарға немесе адамға тиесілі екенін болжау.
 - Іздер қай бағытқа баратынын бақылау.
- Тапсырма:
 - Балалардан «Бұл із қай жануарға тиесілі болуы мүмкін?» деп сұрау.
- Қорытынды:
 - Табиғаттағы жануарлар мен адамдардың қардағы іздері туралы түсінік
калыптасады.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)

Серуен картотекасы №32

Құстарға көмектесу (еңбек және бақылау)

Мақсаты: Қыс мезгіліндегі құстарға қамқорлық көрсету арқылы экологиялық мәдениетті дамыту.

- Іс-әрекет:
 - о Балалар алдын ала жасалған жем салғыштарға нанның қоқымдары, бидай, дәндер салады.
 - о Құстардың жем салғышқа қалай келетінін бақылау.
- Тапсырма:
 - о Балалар құстардың қандай жем жегенін анықтайды.
- Қорытынды:
 - о Балалар құстарды күтіп-баптаудың маңыздылығын түсінеді.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №33

Мұздың ерекшеліктерін зерттеу (эксперимент және бақылау)

Мақсаты: Мұздың қасиеттерін бақылау арқылы қоршаған ортаны зерттеу.

- Іс-әрекет:
 - о Мұздың бетіндегі өрнектерді карау және олардың қалай пайда болғанын талқылау.
 - о Мұзды қолмен ұстап, оның суық әрі тайғақ екенін анықтау.
 - о Мұздың бетінде су қалдырып, оның қайта катуын бақылау.
- Тапсырма:
 - о Балалардан «Мұз қалай пайда болады?» деп сұрау.
- Қорытынды:
 - о Балалар мұздың табиғи ерекшеліктерін біледі және оның физикалық қасиеттерін түсінеді.

(Әңгіме ойын Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №34

Мұзды бақылау

Мақсаты: Мұздың қасиеттерін зерттеу.

Бақылау барысы:

- Балаларға мұздың үстін ұстап, оның қатты және суық екенін сезіндіру.
- Мұздың қалай пайда болатынын түсіндіру (су қатып, мұзға айналады).
- Мұздың сырғанақ екенін тәжірибе арқылы көрсету.

"Қар астындағы қазына"

Мақсаты: Зейінді және ізденімпаздықты дамыту.

Ойын барысы:

- Балаларға қардың астына жасырылған ойыншықтар немесе табиғи заттарды (мысалы, бұтақ, тас, шишка) табу тапсырмасы беріледі.
 - Тәрбиеші әр зат туралы жұмбақ айтып, оны табуды сұрайды.
- Мысалы: "Дөңгелек, бірақ тәтті емес. Қардың астынан тауып көр!"

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №35

Қардың астындағы өсімдіктерді бақылау

Мақсаты: Қардың астында өсімдіктердің сақталатынын түсіндіру.

Бақылау барысы:

- Қарды тазалап, жердің астындағы шөптерді немесе кішкентай бұталарды қарап көру.
- Қар өсімдіктерді суықтан қорғап, "жамылғы" қызметін атқаратынын түсіндіру.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшандыққа баулу.

- Ойынның барысы:
 - о Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.
 - о Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту

Серуен картотекасы №36

Аспанды бақылау

Мақсаты: Қыстағы аспанның ерекшеліктерін байқау.

Бақылау барысы:

- Балалармен аспанның түсін бақылау (көк, сұр, кейде ақ бұлтты).
- Бұлттардың қозғалысын бақылап, олардың жылдамдығы туралы әңгімелеу.
- Күннің аз көрінетінін және жарықтың өзгергенін талқылау.

«Қар бекінісі»

Мақсаты: Ұжымдық әрекетке үйрету, қармен жұмыс жасауды дамыту.

- Ойынның барысы:
 - о Балалар топқа бөлініп, қардан бекініс немесе үлкен қар шеңберін жасайды.
 - о Бекініс дайын болғаннан кейін, оны сақтап қалу үшін жеңіл "қар шабуылы" ұйымдастырылады (қар ұшқындарын лақтыру).
 - о Қызықты атмосфера жасау үшін бір топ қорғанса, екінші топ шабуылдаушы болады

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту

Серуен картотекасы №37.

Желді бақылау

Мақсаты: Желдің табиғаттағы рөлін түсіндіру.

Бақылау барысы:

- Желді сезіну үшін балаларды сыртта жүгірту.
- Желдің қарды ұшырып, ағаштардың бұтақтарын қозғалтуын бақылау.
- Желдің күші қатты ма, әлде жай ма екенін талқылау.

"Қар ұясына секіру"

Мақсаты: Қозғалыс белсенділігін дамыту, үйлесімділік пен шапшандықты арттыру.

- Ойынның барысы:
 - о Балаларға қарда бірнеше шеңбер (ұя) салу ұсынылады.

- о Балалар бір шеңберден екіншісіне секіріп өтуі керек.
- о Ойынның қиындығын арттыру үшін шеңберлерді бір-бірінен алшақ орналастыруға болады.

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту

Серуен картотекасы №38

Қысқы жануарларды бақылау (іздері арқылы)

Мақсаты: Қыс мезгілінде жануарлардың тіршілігін байқау.

Бақылау барысы:

- Қар үстіндегі іздерді табу (құстардың, иттің, қоянның).
- Балалардан іздердің кімге тиесілі екенін болжауды сұрау.

"Қардан кім тезірек қар лактырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшандыққа баулу.

- Ойынның барысы:

о Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лактыру ұсынылады.

о Кімнің қарды алысқа лактырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту

Серуен картотекасы Қантар айы

Серуен картотекасы №1

Бақылау: Қардың ерекшелігін бақылау

Балаларға қардың ақ түсі, суықтығы және жұмсақтығы туралы түсіндіру.

Қардың қолға ұсталғанда еріп кететінін көрсету.

Еңбек әрекеті: Аулада қар күреу

Балаларға жеңіл күректер беріліп, қарды бір жерге жинау ұсынылады.

Қысқы ойын: «Қардан қорған»

Балалар қардан кішігірім қорған тұрғызады. Ойын арқылы балалардың қол моторикасы дамиды.

Тәжірибе: «Қардың суға айналуы»

Қолға қар алып, оның жылудан суға айналатынын бақылайды.

Серуен картотекасы №2

Бақылау: Ағаштардың қысқы күйі

Ағаштардың жапырақсыз, бұтақтарының қармен жабылғанын бақылау.

Еңбек әрекеті: Қар астындағы жолды тазалау

Балалар қысқа арналған құралдарды пайдаланып, жолдарды қардан тазартады.

Қысқы ойын: «Қар лактыру»

Балалар қарды белгіленген нысанаға (ағашқа немесе конусты) лактырады.

Тәжірибе: «Қар мен мұздың айырмашылығы»

Балаларға қар мен мұздың қолмен ұстағанда қалай ерекшеленетінін түсіндіру (қаттылығы, суықтығы)

Серуен картотекасы №3

Ағаштарды бақылау

Мақсаты: Қыстағы ағаштардың ерекшеліктерін зерттеу.

Бақылау барысы:

Ағаштың жапырақсыз бұтақтарын қарап, олардың түсі мен формасын сипаттау.

Қыста ағаштардың ұйқыда екенін түсіндіру.

Кейбір ағаштардың (қарағай, шырша) қыста да жасыл екенін байқау.

"Қар жинаушы"

Мақсаты: Еңбекке баулу және ұжымдық жұмысқа ынталандыру.

Ойын барысы:

Балаларға шағын күрекшелер беріледі.

Тапсырма – белгіленген жерге қарды жинап, шағын қар үйіндісін жасау.

Кім бірінші аяқтаса немесе ең үлкен үйінді жасаса, сол жеңімпаз атанады.

Серуен картотекасы №4

Мұзды бақылау

Мақсаты: Мұздың қасиеттерін зерттеу.

Бақылау барысы:

Балаларға мұздың үстін ұстап, оның қатты және суық екенін сезіндіру.

Мұздың қалай пайда болатынын түсіндіру (су қатып, мұзға айналады).

Мұздың сырғанақ екенін тәжірибе арқылы көрсету.

"Қар астындағы қазына"

Мақсаты: Зейінді және ізденімпаздықты дамыту.

Ойын барысы:

Балаларға қардың астына жасырылған ойыншықтар немесе табиғи заттарды (мысалы, бұтақ, тас, шишка) табу тапсырмасы беріледі.

Тәрбиеші әр зат туралы жұмбақ айтып, оны табуды сұрайды.

Мысалы: "Дөңгелек, бірақ тәтті емес. Қардың астынан тауып көр!"

Серуен картотекасы №5

Қардың астындағы өсімдіктерді бақылау

Мақсаты: Қардың астында өсімдіктердің сақталатынын түсіндіру.

Бақылау барысы:

Қарды тазалап, жердің астындағы шөптерді немесе кішкентай бұталарды карап көру.

Қар өсімдіктерді суықтан қорғап, "жамылғы" қызметін атқаратынын түсіндіру.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

Ойынның барысы:

Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.

Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

Серуен картотекасы №6

Аспанды бақылау

Мақсаты: Қыстағы аспанның ерекшеліктерін байқау.

Бақылау барысы:

Балалармен аспанның түсін бақылау (көк, сұр, кейде ақ бұлтты).

Бұлттардың қозғалысын бақылап, олардың жылдамдығы туралы әңгімелеу.

Күннің аз көрінетінін және жарықтың өзгергенін талқылау.

«Қар бекінісі»

Мақсаты: Ұжымдық әрекетке үйрету, қармен жұмыс жасауды дамыту.

Ойынның барысы:

Балалар топқа бөлініп, қардан бекініс немесе үлкен қар шеңберін жасайды.

Бекініс дайын болғаннан кейін, оны сақтап қалу үшін жеңіл "қар шабуылы" ұйымдастырылады (қар ұшқындарын лақтыру).

Қызықты атмосфера жасау үшін бір топ қорғанса, екінші топ шабуылдаушы болады

Серуен картотекасы №7

Бақылау: Мұздың қалай пайда болатыны

Мұздың суық температурада суық судан қалай пайда болатынын түсіндіру.

Еңбек әрекеті: Қардан мүсін жасау

Балалар бірге қардан шағын мүсіндер жасайды (мысалы, қар адам).

Қысқы ойын: «Қар үстінде із қалдыру»

Балалар қардың үстімен жүріп, әртүрлі іздер қалдырады.

Тәжірибе: «Мұзды еріту»

Балаларға мұз кесегін беріп, оны жылудың әсерінен еріту процесін бақылау ұсынылады.

Серуен картотекасы №8

Мұздың қасиеттерін зерттеу (Эксперимент)

Мақсаты: Мұздың табиғи қасиеттерін зерттеп, суық туралы түсінік қалыптастыру.

Іс-әрекет:

Балалар мұздың қатты екенін ұстап көреді, жарыққа қарағанда оның түсін бақылайды.

Мұзды колдарында ұстап ерітеді.

Бақылау:

Мұздың құрылымын қарау: «Мұз мөлдір ме? Қандай түстер көрінеді?»

Эксперимент:

Мұзды жылы және суық жерге қою арқылы оның қалай еритінін бақылау.

Ойын:

«Мұз кристалдары»: Мұздан пішіндер жасап, оларды жарыққа қарау.

Серуен картотекасы №9

Бақылау: Аспанды бақылау

Қыстағы аспанның түсі, бұлттардың қар жауып тұрған кездегі көрінісі.

Еңбек әрекеті: Аулада қарды тегістеу

Балаларға кішкене құралдар беріледі, олар қарды тегістеп, алаң жасайды.

Қысқы ойын: «Қарлы лабиринт»

Балалар қарда салынған жолдармен жүріп, лабиринттен өтеді.

Тәжірибе: «Мұзға түсті су құю»

Мұзға түрлі-түсті су құйып, оның мұзбен байланысын бақылау.

Серуен картотекасы №10

Қысқы ағаштарды бақылау (Бақылау, еңбек ету)

Мақсаты: Ағаштардың қысқы күйін зерттеп, табиғатты тануға баулу.

Іс-әрекет:

Ағаштардың түрлерін бақылау: «Бұл ағаш қандай? Оның бұтақтары қалай орналасқан?»

Ағаштардың жапырағы жоқ екенін түсіндіру.

Ағаш түбін қардан тазалау.

Бақылау:

Ағаштардың биіктігін, бұтақтарын қарап, сипаттау.

Эксперимент:

Ағаш қабығын ұстап, оның суық немесе жылы екенін анықтау.

Ойын:

«Ағашты таны»: Балалар кезекпен ағашты сипап сезіп, оның түрін анықтайды.

Серуен картотекасы №11

қардың қалай жерге түсетінін, үлпек қарлардың пішіндерін қарастыру.

Еңбек әрекеті: Қарды жинау

Балаларға шағын күрек беріліп, ауладағы қарды белгілі бір жерге жинау тапсырмасы беріледі.

Қысқы ойын: «Қарды кім алысқа лақтырады?»

Балалар қар түйіршігін жасап, оны алысқа лақтыруға жарысады.

Тәжірибе: «Қардың астындағы не бар?»

Балалар қардың астындағы топырақты, өсімдіктерді немесе басқа заттарды зерттейді.

Серуен картотекасы №12

Бақылау: Қардың үстіндегі іздер

Ауладағы немесе жолдағы адамдар мен жануарлардың іздерін бақылау.

Еңбек әрекеті: Қардан ойын алаңын жасау

Балалар бірге қарды жинап, оны тегістеп ойын алаңын дайындайды.

Қысқы ойын: «Қарлы шарлар»

Балалар қарды допқа айналдырып, онымен ойнайды.

Тәжірибе: «Суықтың әсері»

Қарды жылы бөлмеге әкеліп, оның қалай еріп кететінін бақылау.

Серуен картотекасы №13

Қар мүсіндерін жасау және желді бақылау

Мақсаты: Шығармашылық қабілеттерін дамыту, желдің қасиеттерін түсіну.

Еңбек:

Балалар топ болып қардан әртүрлі мүсіндер (адам, жануарлар) жасайды.

Эксперимент:

Желдің күшін анықтау үшін жеңіл заттарды (қағаз, қар) үрлеп көру.

Қар ұшқындарының желмен қалай қозғалғанын бақылау.

Бақылау:

Желдің қар ұшқындарын қалай алып кететінін қарау.

Серуен картотекасы №14

Қардан жол салу және күннің әсерін бақылау

Мақсаты: Қардың жылулықпен өзгерісін түсіну, балаларды ұжымдық еңбекке баулу.

Еңбек:

Балалар қар күрегімен жол салады.

Салынған жолдардың айналасын әдемілеп жинайды.

Эксперимент:

Қардың күн жылуы әсерінен қалай еритінін бақылау.

Қар мен мұзды күннің астында қалдырып, олардың өзгерістерін зерттеу.

Бақылау:

Аспанды бақылап, күннің жарықтығы мен оның қарға әсерін анықтау.

Серуен картотекасы №15

Бақылау: Ағаштардағы мұзды бақылау

Ағаштардың бұтақтарында пайда болған мұзды қарастыру, оның жылтырлығына назар аударту.

Еңбек әрекеті: Аулада қар тазалау

Балалар күрекпен және қолдарымен жолдарды тазалайды.

қысқы ойын: «қарлы шеңберге секіру»

Қардың үстіне шеңберлер салып, солардың ішіне секіру ойынын ұйымдастыру.

Тәжірибе: «Мұздың мөлдірлігі»

Балаларға мұз кесегін беріп, оның ішінде не көрінетінін зерттеу.

Серуен картотекасы №16

Қарды бақылау

Мақсаты: Балаларды қардың қасиеттерімен таныстыру.

Бақылау барысы:

Қарды алақандарымен ұстап, оның суық екенін сезіну.

Қарды қысу арқылы пішін жасау, оның жұмсақ әрі жеңіл екенін байқау.

Қардың жер бетін қалай жауып жатқанын және оның ақ түске боялғанын талқылау.

"Қарға із салу"

Мақсаты: Балалардың моторикасын және шығармашылық қабілеттерін дамыту.

Ойын барысы:

Балалар қар бетіне аяқпен, қолмен немесе таяқшалармен әртүрлі іздер салады.

Тәрбиеші іздерді сипаттауды немесе қандай пішін екенін айтуды сұрайды: "Бұл қандай із?", "Қай жануардың ізіне ұқсайды?".

Ойынның соңында ең ерекше іздерді бірге талқылайды.

Серуен картотекасы №17

Бақылау: Қар үстіндегі күн сәулесінің жарқырауы

Қардың күн сәулесінде қалай жарқырайтынын байқау.

Еңбек әрекеті: Құстарға арналған орын дайындау

Балалар қарды тазалап, құстарға арналған жем салғышты орнатады.

Қысқы ойын: «Қар астындағы затты тап»

Балалар қар астына жасырылған заттарды іздейді.

Тәжірибе: «Қарды қысып көру»

Балалар қарды қолмен қысып, оның қандай пішінге айналатынын тексереді.

Серуен картотекасы №18

Құстарды бақылау

Мақсаты: Қыстағы құстардың әрекетін байқау және оларға қамқорлық жасау.

Бақылау барысы:

Ауладағы құстарды (шымшық, торғай) бақылау.

Балалармен бірге жем салғыштарға нан қикымдарын салу.

Сұрақтар:

"Қыста қандай құстарды көрдіңдер?"

"Оларға қалай көмектесе аламыз?"

"Аққаланы безендіру"

Мақсаты: Шығармашылықты дамыту және табиғи материалдарды қолдану.

Ойын барысы:

Балалар қардан аққала жасайды.

Аққаланы безендіруге табиғи заттар (бұтақтар, жапырақтар, тастар) немесе ойыншықтарды пайдаланады.

Соңында балалар аққаланы "аты" немесе "мінезі" туралы әңгімелейді.

Серуен картотекасы №19

Бақылау: Ауа райының өзгеруі

Балалармен бірге ауа райын бақылап, қарлы, бұлтты немесе желді күннің ерекшелігін талдау.

Еңбек әрекеті: Қармен ойнау алаңын сәндеу
Балалар қарды арнайы пішіндерге келтіріп, оны әдемілеуге қатысады.

Қысқы ойын: «Қардан көпір салу»

Балалар бірге қарды пайдаланып, шағын көпір жасайды.

Тәжірибе: «Қардың түсін өзгерту»

Қарға түрлі-түсті бояу қосып, оның түсін өзгертуді бақылау.

Серуен картотекасы №20

Бақылау: Қардың үстіндегі суреттер

Балаларға таяқшалар беріліп, қар бетінде сурет салу ұсынылады.

Еңбек әрекеті: Қар үстіндегі жолдарды тегістеу

Балалар топтасып, аяқпен қарды тегістеп жол жасайды.

Қысқы ойын: «Қарлықыздың іздері»

Балалар қарға аяқ іздерін салып, оларды бірге зерттейді.

Тәжірибе: «Мұзды еріту»

Балаларға мұз кесегі беріледі, оны қолмен ұстап немесе жылы жерге қойып, қалай ерігенін бақылайды.

Серуен картотекасы №21

Қардың астындағы өсімдіктерді бақылау

Мақсаты: Қардың астында өсімдіктердің сақталатынын түсіндіру.

Бақылау барысы:

Қарды тазалап, жердің астындағы шөптерді немесе кішкентай бұталарды қарап көру.

Қар өсімдіктерді суықтан қорғап, "жамылғы" қызметін атқаратынын түсіндіру.

"Қардан кім тезірек қар лактырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

Ойынның барысы:

Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лактыру ұсынылады.

Кімнің қарды алысқа лактырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

Серуен картотекасы №22.

Бақылау: Аяздан пайда болған өрнектер

Терезедегі немесе заттардағы мұздан пайда болған өрнектерді қарастыру.

Еңбек әрекеті: Құстарға жем шашу

Балаларға құстарға арналған жем беру тапсырмасы беріледі.

Қысқы ойын: «Қарды қапқа жина»

Балалар шағын қапшықтарға қар жинап, оны белгілі бір жерге жеткізеді.

Тәжірибе: «Қар мен топырақтың айырмашылығы»

Қар мен топырақты салыстырып, олардың түсі мен күйін зерттейді.

Серуен картотекасы №23

Желді бақылау

Мақсаты: Желдің табиғаттағы рөлін түсіндіру.

Бақылау барысы:

Желді сезіну үшін балаларды сыртта жүгірту.

Желдің қарды ұшырып, ағаштардың бұтақтарын қозғалтуын бақылау.

Желдің күші қатты ма, әлде жай ма екенін талқылау.

"Қар ұясына секіру"

Мақсаты: Қозғалыс белсенділігін дамыту, үйлесімділік пен шапшандықты арттыру.

Ойынның барысы:

Балаларға қарда бірнеше шеңбер (ұя) салу ұсынылады.

Балалар бір шеңберден екіншісіне секіріп өтуі керек.

Ойынның қиындығын арттыру үшін шеңберлерді бір-бірінен алшақ орналастыруға болады.

Серуен картотекасы №24

Қысқы желдің әсері

Желдің қарды қалай ұшырататынын және оның салқын екенін түсіндіру.

Еңбек әрекеті: Шаналарды тазалау

Балалар шаналарды қардан тазартып, дайындық жасайды.

Қысқы ойын: «Қарлы нысана»

Қардан шар жасап, белгіленген нысанаға лақтыру ойыны өткізіледі.

Тәжірибе: «Мұздың жылтырлығы»

Балалар мұзды жарыққа жақындатып, оның жылтыр бетін зерттейді.

Серуен картотекасы №25

Қар тазалау (еңбек іс-әрекеті)

Мақсаты: Балаларды еңбексүйгіштікке баулу, ұжымдық жұмысқа ынталандыру.

Іс-әрекет:

Балалар кіші күректермен ауладағы қарды тазалайды.

Жолдарды қардан тазартып, құстарға арналған орындарды қардан босатады.

Тапсырма:

Балалар қарды қай жаққа жинау керектігін жоспарлайды.

Қорытынды:

Балалар жұмыстың нәтижесін бағалап, тазарған аулаға қуанады.

Серуен картотекасы №26

Бақылау: Бұлттардың қозғалысы

Қыстағы аспанды бақылап, бұлттардың қалай жылжитынын және олардың түстерін талдау.

Еңбек әрекеті: Қардан жануар мүсіндерін жасау

Балалармен бірге қардан жануарлардың пішіндерін жасайды.

Қысқы ойын: «Қарлы шарды тап»

Қар астына жасырылған түрлі түсті шарларды іздеу.

Тәжірибе: «Қардың дыбысы»

Балалар қарды аяқпен басып, оның қандай дыбыс шығаратынын тыңдайды.

Серуен картотекасы №27

Бақылау: Қардың астындағы топырақ

Балалар қардың астындағы топырақты ашып, оның қандай болатынын бақылайды.

Еңбек әрекеті: Қардан бейнелер жасау

Балалар қарды мүсіндерге айналдырып, қызықты пішіндер жасайды.

Қысқы ойын: «Қарлы эстафета»

Балалар қарды қолдарымен алып, бір орыннан екінші орынға апарады.

Тәжірибе: «Мұздың қалай пайда болуы»

Балалар мұздың қалай қалыптасатынын бақылап, оны суға салыстырад

Серуен картотекасы №28

Құстарға көмектесу (еңбек және бақылау)

Максаты: Қыс мезгіліндегі құстарға қамқорлық көрсету арқылы экологиялық мәдениетті дамыту.

Іс-әрекет:

Балалар алдын ала жасалған жем салғыштарға нанның қоқымдары, бидай, дәндер салады.

Құстардың жем салғышқа қалай келетінін бақылау.

Тапсырма:

Балалар құстардың қандай жем жегенін анықтайды.

Қорытынды:

Балалар құстарды күтіп-баптаудың маңыздылығын түсінеді.

Серуен картотекасы №29

Мұздың ерекшеліктерін зерттеу (эксперимент және бақылау)

Максаты: Мұздың қасиеттерін бақылау арқылы қоршаған ортаны зерттеу.

Іс-әрекет:

Мұздың бетіндегі өрнектерді қарау және олардың қалай пайда болғанын талқылау.

Мұзды қолмен ұстап, оның суық әрі тайғақ екенін анықтау.

Мұздың бетінде су қалдырып, оның қайта қатуын бақылау.

Тапсырма:

Балалардан «Мұз қалай пайда болады?» деп сұрау.

Қорытынды:

Балалар мұздың табиғи ерекшеліктерін біледі және оның физикалық қасиеттерін түсінеді.

Серуен картотекасы №30

Мұзды бақылау

Максаты: Мұздың қасиеттерін зерттеу.

Бақылау барысы:

Балаларға мұздың үстін ұстап, оның қатты және суық екенін сезіндіру.

Мұздың қалай пайда болатынын түсіндіру (су қатып, мұзға айналады).

Мұздың сырғанақ екенін тәжірибе арқылы көрсету.

"Қар астындағы қазына"

Максаты: Зейінді және ізденімпаздықты дамыту.

Ойын барысы:

Балаларға қардың астына жасырылған ойыншықтар немесе табиғи заттарды (мысалы, бұтақ, тас, шишка) табу тапсырмасы беріледі.

Тәрбиеші әр зат туралы жұмбақ айтып, оны табуды сұрайды.

Мысалы: "Дөңгелек, бірақ тәтті емес. Қардың астынан тауып көр!"

Серуен картотекасы №31

Қардың астындағы өсімдіктерді бақылау

Максаты: Қардың астында өсімдіктердің сақталатынын түсіндіру.

Бақылау барысы:

Қарды тазалап, жердің астындағы шөптерді немесе кішкентай бұталарды қарап көру.

Қар өсімдіктерді суықтан қорғап, "жамылғы" қызметін атқаратынын түсіндіру.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

Ойынның барысы:

Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.

Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

Серуен картотекасы №32

Аспанды бақылау

Мақсаты: Қыстағы аспанның ерекшеліктерін байқау.

Бақылау барысы:

Балалармен аспанның түсін бақылау (көк, сұр, кейде ақ бұлтты).

Бұлттардың қозғалысын бақылап, олардың жылдамдығы туралы әңгімелеу.

Күннің аз көрінетінін және жарықтың өзгергенін талқылау.

«Қар бекінісі»

Мақсаты: Ұжымдық әрекетке үйрету, қармен жұмыс жасауды дамыту.

Ойынның барысы:

Балалар топқа бөлініп, қардан бекініс немесе үлкен қар шеңберін жасайды.

Бекініс дайын болғаннан кейін, оны сақтап қалу үшін жеңіл "қар шабуылы" ұйымдастырылады (қар ұшқындарын лақтыру).

Қызықты атмосфера жасау үшін бір топ қорғанса, екінші топ шабуылдаушы болады.

Серуен картотекасы №33

Желді бақылау

Мақсаты: Желдің табиғаттағы рөлін түсіндіру.

Бақылау барысы:

Желді сезіну үшін балаларды сыртта жүгірту.

Желдің қарды ұшырып, ағаштардың бұтақтарын қозғалтуын бақылау.

Желдің күші қатты ма, әлде жай ма екенін талқылау.

"Қар ұясына секіру"

Мақсаты: Қозғалыс белсенділігін дамыту, үйлесімділік пен шапшаңдықты арттыру.

Ойынның барысы:

Балаларға қарда бірнеше шеңбер (ұя) салу ұсынылады.

Балалар бір шеңберден екіншісіне секіріп өтуі керек.

Ойынның қиындығын арттыру үшін шеңберлерді бір-бірінен алшақ орналастыруға болады.

Серуен картотекасы №34

Қысқы жануарларды бақылау (іздері арқылы)

Мақсаты: Қыс мезгілінде жануарлардың тіршілігін байқау.

Бақылау барысы:

Қар үстіндегі іздерді табу (құстардың, иттің, қоянның).

Балалардан іздердің кімге тиесілі екенін болжауды сұрау.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

Ойынның барысы:

Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.

Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

Серуен картотекасы №35

Бақылау: Қыстың ерекше дыбыстары

Қар мен мұздың сынып, жанғырық шығаруын тыңдайды.

Еңбек әрекеті: Қысқы бақша үшін қоректену

Құстарға арналған жемді қар үстіне себу.

Қысқы ойын: «Қарлы қақпа»

Балалар қарды жауып, қақпа жасап, доппен ойнайды.

Тәжірибе: «Қардың ерігіштігі»

Қардың әртүрлі температурада қалай еріп кететінін көру.

Серуен картотекасы №36

Бақылау: Қардың бетінде шықтың пайда болуы

Қардың бетінде шықтың қалай пайда болатынын талдау.

Еңбек әрекеті: Құрал-жабдықтарды жинау

Балалар қысқы ойын алаңының құрал-жабдықтарын жинап, реттейді.

Қысқы ойын: «Қарды лактыру»

Қардан дайындалған шарларды арнайы орынға лактыру.

Тәжірибе: «Мұздың беріктігі»

Мұздың түрлі қалыңдығын өлшеп, қайсысының қаттырақ екенін зерттеу.

Серуен картотекасы №37

Ағаштарды бақылау

Мақсаты: Қыстағы ағаштардың ерекшеліктерін зерттеу.

Бақылау барысы:

Ағаштың жапырақсыз бұтақтарын қарап, олардың түсі мен формасын сипаттау.

Қыста ағаштардың ұйқыда екенін түсіндіру.

Кейбір ағаштардың (қарағай, шырша) қыста да жасыл екенін байқау.

"Қар жинаушы"

Мақсаты: Еңбекке баулу және ұжымдық жұмысқа ынталандыру.

Ойын барысы:

Балаларға шағын күрекшелер беріледі.

Тапсырма – белгіленген жерге қарды жинап, шағын қар үйіндісін жасау.

Кім бірінші аяқтаса немесе ең үлкен үйінді жасаса, сол жеңімпаз атанады.

Серуен картотекасы №38

Құстарды бақылау

Мақсаты: Қыстағы құстардың әрекетін байқау және оларға қамқорлық жасау.

Бақылау барысы:

Ауладағы құстарды (шымшық, торғай) бақылау.

Балалармен бірге жем салғыштарға нан киқымдарын салу.

Сұрақтар:

"Қыста қандай құстарды көрдіңдер?"

"Оларға қалай көмектесе аламыз?"

"Аққаланы безендіру"

Мақсаты: Шығармашылықты дамыту және табиғи материалдарды қолдану.

Ойын барысы:

Балалар қардан аққала жасайды.

Аққаланы безендіруге табиғи заттар (бұтақтар, жапырақтар, тастар) немесе ойыншықтарды пайдаланады.
Соңында балалар аққаланы "аты" немесе "мінезі" туралы әңгімелейді.

Серуен картотекасы №39

Аязды бақылау

Мақсаты: Аяздың ауа райына әсерін түсіндіру.

Бақылау барысы:

Ауада "бу шығару" тәжірибесін жасау (ауыздан шыққан бу).

Аяздың ағаштар мен терезелердегі әшекейлерін қарау.

Сұрақтар:

"Ауа қандай, суық па?"

"Терезедегі мұз әшекейлерін кім салады деп ойлайсындар?"

"Қар лақтыру"

Мақсаты: Дәлдік пен шапшаңдықты дамыту.

Ойын барысы:

Балалар қардан шағын шарлар жасап, белгіленген мақсатқа (мысалы, шеңберге немесе қардан жасалған мұнараға) лақтыруға тырысады.

Әрбір дәл соққы үшін ұпай беріледі.

Серуен картотекасы №40.

Бақылау: Қарды еріту

Қардың түрлі жағдайларда қалай еріп кететінін бақылау.

Еңбек әрекеті: Қарды топтап жинау

Балалар ауладағы қарды бірге жинап, бір орынға тасымалдайды.

Қысқы ойын: «Қармен сұрту»

Балалар қармен алып, заттарды немесе ағаштарды сүртеді.

Тәжірибе: «Қардың ішінде не бар?»

Қардың ішінде топырақ, шөп немесе басқа табиғи элементтер бар ма екенін зерттейді.

Серуен картотекасы №41

Бақылау: Қардың түсуі

Балалар қардың қалай жауғанын, оның жабысып қалуын немесе жай түсуін бақылап, ерекшеліктерін талдайды.

Еңбек әрекеті: Қарды жинау

Балалар қарды қолмен немесе күрекпен жинап, оны үлкен үйіндегі айналдырады.

Қысқы ойын: «Қарлы допты лақтыру»

Балалар қардан жасалған допты бір-біріне лақтырып, нысанаға дәл тигізуге тырысады.

Тәжірибе: «Қардың қаншалықты жылдам еріуі»

Балалар қарды бөлмеге кіргізіп, температураның әсерін бақылап, оны еріту уақытын өлшейді.

Серуен картотекасы №42

Аспанды бақылау

Мақсаты: Қыстағы аспанның ерекшеліктерін байқау.

Бақылау барысы:

Балалармен аспанның түсін бақылау (көк, сұр, кейде ақ бұлтты).

Бұлттардың қозғалысын бақылап, олардың жылдамдығы туралы әңгімелеу.

Күннің аз көрінетінін және жарықтың өзгергенін талқылау.

"Қар бекінісі"

Мақсаты: Ұжымдық әрекетке үйрету, қармен жұмыс жасауды дамыту.

Ойынның барысы:

Балалар топқа бөлініп, қардан бекініс немесе үлкен қар шеңберін жасайды.

Бекініс дайын болғаннан кейін, оны сақтап қалу үшін жеңіл "қар шабуылы" ұйымдастырылады (қар ұшқындарын лақтыру).

Қызықты атмосфера жасау үшін бір топ қорғанса, екінші топ шабуылдаушы болады

Серуен картотекасы №43.

Бақылау: Қысқы аяздан кейінгі таң

Балалар суық ауа мен аяздың таңертеңгі көрінісін бақылап, шықтың, мұздың пайда болуын зерттейді.

Еңбек әрекеті: Құстарға жем себу

Балалар қыста құстарға арналған жемді себу арқылы табиғатқа қамқорлық көрсетеді.

Қысқы ойын: «Қардан із қалдыру»

Балалар қарға із салып, олардың өлшемдерін салыстырады.

Тәжірибе: «Қар мен мұздың айырмашылығы»

Балалар қар мен мұзды салыстырып, олардың айырмашылықтарын зерттейді.

Серуен картотекасы №44

Қысқы жануарларды бақылау (іздері арқылы)

Мақсаты: Қыс мезгілінде жануарлардың тіршілігін байқау.

Бақылау барысы:

Қар үстіндегі іздерді табу (құстардың, иттің, қоянның).

Балалардан іздердің кімге тиесілі екенін болжауды сұрау.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

Ойынның барысы:

Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.

Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

Серуен картотекасы

Ақпан айы

Серуен картотекасы №1

Мұзды бақылау және эксперимент

Максаты: Мұзды бақылау арқылы оның қатайып, еріп кетуін түсіндіру.

Іс-шара: Мұз кесектерін алып, оларды бақылауға қоямыз. Балалар мұздың еріп жатқанын көріп, оны қолмен ұстап, еріп жатқанын сезінуі тиіс.

Тәжірибе: Мұздың жедел еруіне қалай әсер ететінін көру үшін, әртүрлі температуралық жағдайларда (жылы және салқын жерде) мұзды салыстыру.

Нұсқаулық: "Мұзды ұстап көрейік! Ол қандай сезімде? Ол қалай еріп кетеді?"

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №2

Бақылау: Аспанды бақылау

Қыстағы аспанның түсі, бұлттардың қар жауып тұрған кездегі көрінісі.

Еңбек әрекеті: Аулада қарды тегістеу

Балаларға кішкене құралдар беріледі, олар қарды тегістеп, алаң жасайды.

Қысқы ойын: «Қарлы лабиринт»

Балалар қарда салынған жолдармен жүріп, лабиринттен өтеді.

Тәжірибе: «Мұзға түсті су құю»

Мұзға түрлі-түсті су құйып, оның мұзбен байланысын бақылау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру, эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №3

Мұздың қасиеттерін зерттеу (Эксперимент)

Максаты: Мұздың табиғи қасиеттерін зерттеп, суық туралы түсінік қалыптастыру.

Іс-әрекет:

Балалар мұздың қатты екенін ұстап көреді, жарыққа қарағанда оның түсін бақылайды.

Мұзды қолдарында ұстап ерітеді.

Бақылау:

Мұздың құрылымын қарау: «Мұз мөлдір ме? Қандай түстер көрінеді?»

Эксперимент:

Мұзды жылы және суық жерге қою арқылы оның қалай еритінін бақылау.

Ойын:

«Мұз кристалдары»: Мұздан пішіндер жасап, оларды жарыққа қарау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру, эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №4

Қарды бақылау және жинау

Максаты: Қарды бақылау арқылы табиғаттың ерекшеліктерін түсіндіру және еңбекке баулу.

Іс-шара: Балаларға қардың қалай түсетінін және қалай жиналатынын көрсету. Олар қарды жинап, әртүрлі заттарға (қорап, шелектарға) салып, пішіндер жасауға тырысады.

Тәжірибе: Балалар қардың текстурасын, салмағын сезінеді. Оларға қардың түрлі қасиеттері туралы айту: қар жұмсақ, жұмыртқаны сияқты жұмсарық, ал кейде қатты болады.

Нұсқаулық: "Қарды жинап көрейік! Қандай болып көрінеді?"

Қоршаған ортамен таныстыру, тәжірибелік жұмыс, еңбекке баулу

Серуен картотекасы №5

Қысқы ағаштарды бақылау (Бақылау, еңбек ету)

Максаты: Ағаштардың қысқы күйін зерттеп, табиғатты тануға баулу.

Іс-әрекет:

Ағаштардың түрлерін бақылау: «Бұл ағаш қандай? Оның бұтақтары қалай орналасқан?»

Ағаштардың жапырағы жоқ екенін түсіндіру.

Ағаш түбін қардан тазалау.

Бақылау:

Ағаштардың биіктігін, бұтақтарын қарап, сипаттау.

Эксперимент:

Ағаш қабығын ұстап, оның суық немесе жылы екенін анықтау.

Ойын:

«Ағашты таны»: Балалар кезекпен ағашты сипап сезіп, оның түрін анықтайды

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №6

Бақылау: Қардың жаууын бақылау

Қардың қалай жерге түсетінін, үлпек қарлардың пішіндерін қарастыру.

Еңбек әрекеті: Қарды жинау

Балаларға шағын күрек беріліп, ауладағы қарды белгілі бір жерге жинау тапсырмасы беріледі.

Қысқы ойын: «Қарды кім алысқа лақтырады?»

Балалар қар түйіршігін жасап, оны алысқа лақтыруға жарысады.

Тәжірибе: «Қардың астындағы не бар?»

Балалар қардың астындағы топырақты, өсімдіктерді немесе басқа заттарды зерттейді.

Қоршаған ортамен таныстыру

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру
эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №7

Жануарлардың іздерін іздеу

Мақсаты: Қысқы табиғаттағы жануарлардың іздерін табуға үйрету және оларды бақылау.

Іс-шара: Балалар қысқы серуен кезінде жануарлардың іздерін (қоян, түлкі, құстар) іздейді.

Қандай іздер тапқанын және оларды қалай тануға болатынын түсіндіреді.

Тәжірибе: Балалар жануарлардың іздерімен танысып, олардың қайда баруы мүмкін екенін болжау.

Нұсқаулық: "Мұнда қандай іздер бар? Бұл қандай жануардың ізі болуы мүмкін?"

Қоршаған ортамен таныстыру, тәжірибелік жұмыс, еңбекке баулу

Қоршаған ортамен таныстыру

Серуен картотекасы №8

Бақылау: Қардың үстіндегі іздер

Ауладағы немесе жолдағы адамдар мен жануарлардың іздерін бақылау.

Еңбек әрекеті: Қардан ойын алаңын жасау

Балалар бірге қарды жинап, оны тегістеп ойын алаңын дайындайды.

Қысқы ойын: «Қарлы шарлар»

Балалар қарды допқа айналдырып, онымен ойнайды.

Тәжірибе: «Суықтың әсері»

Қарды жылы бөлмеге әкеліп, оның қалай еріп кететінін бақылау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру
эксперименттік жұмыс

Қоршаған ортамен таныстыру

Серуен картотекасы №9

Қар мүсіндерін жасау және желді бақылау

Мақсаты: Шығармашылық қабілеттерін дамыту, желдің қасиеттерін түсіну.

Еңбек:

Балалар топ болып қардан әртүрлі мүсіндер (адам, жануарлар) жасайды.

Эксперимент:

Желдің күшін анықтау үшін жеңіл заттарды (қағаз, қар) үрлеп көру.
Қар ұшқындарының желмен қалай қозғалғанын бақылау.

Бақылау:

Желдің қар ұшқындарын қалай алып кететінін қарау.
Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру
эксперименттік жұмыс
Мүсіндеу дағдысы

Қоршаған ортамен таныстыру

Серуен картотекасы №10

Қардан жол салу және күннің әсерін бақылау

Мақсаты: Қардың жылулықпен өзгерісін түсіну, балаларды ұжымдық еңбекке баулу.

Еңбек:

Балалар қар күрегімен жол салады.
Салынған жолдардың айналасын әдемілеп жинайды.

Эксперимент:

Қардың күн жылуы әсерінен қалай еритінін бақылау.
Қар мен мұзды күннің астында қалдырып, олардың өзгерістерін зерттеу.

Бақылау:

Аспанды бақылап, күннің жарықтығы мен оның қарға әсерін анықтау.
Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру
эксперименттік жұмыс **Қоршаған ортамен таныстыру**

Серуен картотекасы №11

Бақылау: Қардан мүсін жасау

Мақсаты: Балаларға еңбек ету арқылы шығармашылық және моторика дағдыларын дамыту.

Іс-шара: Қардан кішкентай мүсіндер жасау (мысалы, қардан шағын адам, жануар немесе пішіндер).

Тәжірибе: Балалар қарды пішіндерге кесу және жинау арқылы шығармашылықтарын білдіреді.

Нұсқаулық: "Қардан қандай пішін жасай аласың?"

(Экологиялық мәдениет дағдысы **Қоршаған ортамен таныстыру зерттеу іс-әрекеті**)

Серуен картотекасы №12

Қарды бақылау

Мақсаты: Балаларды қардың қасиеттерімен таныстыру.

Бақылау барысы:

Қарды алақандарымен ұстап, оның суық екенін сезіну.
Қарды қысу арқылы пішін жасау, оның жұмсақ әрі жеңіл екенін байқау.
Қардың жер бетін қалай жауып жатқанын және оның ақ түске боялғанын талқылау.
"Қарға із салу"

Мақсаты: Балалардың моторикасын және шығармашылық қабілеттерін дамыту.

Ойын барысы:

Балалар қар бетіне аяқпен, қолмен немесе таяқшалармен әртүрлі іздер салады.
Тәрбиеші іздерді сипаттауды немесе қандай пішін екенін айтуды сұрайды: "Бұл қандай із?",
"Қай жануардың ізіне ұқсайды?".
Ойынның соңында ең ерекше іздерді бірге талқылайды.

(Экологиялық мәдениет дағдысы **Қоршаған ортамен таныстыру сурет салу**)

Серуен картотекасы №13

Бақылау: Қар үстіндегі күн сәулесінің жарқырауы

Қардың күн сәулесінде қалай жарқырайтынын байқау.

Еңбек әрекеті: Құстарға арналған орын дайындау

Балалар қарды тазалап, құстарға арналған жем салғышты орнатады.

Қысқы ойын: «Қар астындағы затты тап»

Балалар қар астына жасырылған заттарды іздейді.

Тәжірибе: «Қарды қысып көру»

Балалар қарды қолмен қысып, оның қандай пішінге айналатынын тексереді.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)

Серуен картотекасы №14

Қысқы табиғатқа қатысты әндер мен ойындар

Мақсаты: Қысқы табиғатқа қатысты әндер айтып, балалардың көңіл-күйін көтеру.

Іс-шара: Қысқы табиғат туралы балаларға арналған әндер айту. Қардың, мұздың, аяздың тақырыбында әндер айтып, серуен кезінде бірге билеу.

Тәжірибе: Балалар әндер мен билер арқылы қысқы табиғаттың қуанышын сезінеді және бірлесіп әрекет етуді үйренеді.

Нұсқаулық: "Қар мен аяз туралы ән айтайық! Би билейік!"

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)

Серуен картотекасы №15

Бақылау: Ауа райының өзгеруі

Балалармен бірге ауа райын бақылап, қарлы, бұлтты немесе желді күннің ерекшелігін талдау.

Еңбек әрекеті: Қармен ойнау алаңын сәндеу

Балалар қарды арнайы пішіндерге келтіріп, оны әдемілеуге қатысады.

Қысқы ойын: «Қардан көпір салу»

Балалар бірге қарды пайдаланып, шағын көпір жасайды.

Тәжірибе: «Қардың түсін өзгерту»

Қарға түрлі-түсті бояу қосып, оның түсін өзгертуді бақылау.

(Әңгіме ойын Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №16

Қарды талдау

Мақсаты: Қардың құрылымын, қасиеттерін түсіну.

Іс-шара: Балалар қарды қолмен ұстап, оны ішіне қарай зерттейді. Олар қардың бөлшектерін көріп, оның қандай құрылымда екенін түсінеді.

Тәжірибе: Балалар қардың қандай түсте екенін, оны суға айналдыру үшін қандай жағдай қажет екенін біледі.

Нұсқаулық: "Қардың түстері қандай? Оны қолмен ұстап көр! Қарды суға айналдыру үшін не керек?"

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №17

Қардың астындағы өсімдіктерді бақылау

Мақсаты: Қардың астында өсімдіктердің сақталатынын түсіндіру.

Бақылау барысы:

Қарды тазалап, жердің астындағы шөптерді немесе кішкентай бұталарды қарап көру.

Қар өсімдіктерді суықтан қорғап, "жамылғы" қызметін атқаратынын түсіндіру.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

Ойынның барысы:

Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.

Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №18.

Қарды талдау

Мақсаты: Қардың құрылымын, қасиеттерін түсіну.

Іс-шара: Балалар қарды қолмен ұстап, оны ішіне қарай зерттейді. Олар қардың бөлшектерін көріп, оның қандай құрылымда екенін түсінеді.

Тәжірибе: Балалар қардың қандай түсте екенін, оны суға айналдыру үшін қандай жағдай қажет екенін біледі.

Нұсқаулық: "Қардың түстері қандай? Оны қолмен ұстап көр! Қарды суға айналдыру үшін не керек?"

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №19

Желді бақылау

Мақсаты: Желдің табиғаттағы ролін түсіндіру.

Бақылау барысы:

Желді сезіну үшін балаларды сыртта жүгірту.

Желдің қарды ұшырып, ағаштардың бұтақтарын қозғалтуын бақылау.

Желдің күші қатты ма, әлде жай ма екенін талқылау.

"Қар ұясына секіру"

Мақсаты: Қозғалыс белсенділігін дамыту, үйлесімділік пен шапшаңдықты арттыру.

Ойынның барысы:

Балаларға қарда бірнеше шеңбер (ұя) салу ұсынылады.

Балалар бір шеңберден екіншісіне секіріп өтуі керек.

Ойынның қиындығын арттыру үшін шеңберлерді бір-бірінен алшақ орналастыруға болады.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту, қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №20

Қысқы желдің әсері

Желдің қарды қалай ұшырататынын және оның салқын екенін түсіндіру.

Еңбек әрекеті: Шаналарды тазалау

Балалар шаналарды қардан тазартып, дайындық жасайды.

Қысқы ойын: «Қарлы нысана»

Қардан шар жасап, белгіленген нысанаға лақтыру ойыны өткізіледі.

Тәжірибе: «Мұздың жылтырлығы»

Балалар мұзды жарыққа жақындатып, оның жылтыр бетін зерттейді.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту, қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №21

Қар тазалау (еңбек іс-әрекеті)

Қысқы ауа райы және температураны бақылау

Мақсаты: Балаларға ауа райы туралы қарапайым түсінік беру.

Іс-шара: Балалар қысқы ауа райын бақылап, температураның салқын екенін сезінеді. Балалар әртүрлі сыртқы киімдермен, қолғаптармен тәжірибе жасап, салқындау мен жылылықтың айырмашылығын сезінеді.

Тәжірибе: Балалар сырттағы ауа райын сезініп, оның қалай әсер ететінін түсінеді.

Нұсқаулық: "Сыртта ауа қандай сезімде? Бұл жағдайға қандай киімдер кию керек?"

(экологиялық мәдениет, еңбекке баулу, қамқорлық, шығармашылық дағдалырды қалыптастыру)

Серуен картотекасы №22

Қардан өнер жасау

Максаты: Балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту және еңбек ету дағдыларын қалыптастыру.

Іс-әрекет: Қар мен мұздан әртүрлі шығармашылық заттар жасау (қармен сурет салу, түрлі пішіндер жасау).

Тәжірибе: Балалар қарды түрлі түстермен бояп, өз өнерлерін көрсетеді.

Нұсқаулық: "Қарды бояп, сурет салып көрейік! Қандай пішіндер жасауға болады?"

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру сурет салу)

Серуен картотекасы №23

Қысқы жануарларды танып-білу

Максаты: Қысқы жануарларды және олардың өмір сүру ерекшеліктерін түсіндіру.

Іс-шара: Балалар қысқы кезеңде өмір сүретін жануарлар туралы біледі (қоян, түлкі, аю, құстар). Оларға жануарлардың қысқа бейімделуін түсіндіру үшін бейнемазмұн немесе кітаптар көрсету.

Тәжірибе: Балалар қысқы жануарлар туралы білім алады және олардың қалай өмір сүретіні туралы әңгімелеседі.

Нұсқаулық: "Қыс бойы жануарлар қалай тіршілік етеді? Оларды қалай байқауға болады?"

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)

Серуен картотекасы №24

Құстарға көмектесу (еңбек және бақылау)

Максаты: Қыс мезгіліндегі құстарға қамқорлық көрсету арқылы экологиялық мәдениетті дамыту.

Іс-әрекет:

Балалар алдын ала жасалған жем салғыштарға нанның қожымдары, бидай, дәндер салады.

Құстардың жем салғышқа қалай келетінін бақылау.

Тапсырма:

Балалар құстардың қандай жем жегенін анықтайды.

Қорытынды:

Балалар құстарды күтіп-баптаудың маңыздылығын түсінеді.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №25

Мұздың ерекшеліктерін зерттеу (эксперимент және бақылау)

Максаты: Мұздың қасиеттерін бақылау арқылы қоршаған ортаны зерттеу.

Іс-әрекет:

Мұздың бетіндегі өрнектерді қарау және олардың қалай пайда болғанын талқылау.

Мұзды қолмен ұстап, оның суық әрі тайғақ екенін анықтау.

Мұздың бетінде су қалдырып, оның қайта қатуын бақылау.

Тапсырма:

Балалардан «Мұз қалай пайда болады?» деп сұрау.

Қорытынды:

Балалар мұздың табиғи ерекшеліктерін біледі және оның физикалық қасиеттерін түсінеді.

(Әңгіме ойын Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №26

Мұзды бақылау

Максаты: Мұздың қасиеттерін зерттеу.

Бақылау барысы:

Балаларға мұздың үстін ұстап, оның қатты және суық екенін сезіндіру.

Мұздың қалай пайда болатынын түсіндіру (су катып, мұзға айналады).
Мұздың сырғанак екенін тәжірибе арқылы көрсету.

"Қар астындағы қазына"

Максаты: Зейінді және ізденімпаздықты дамыту.

Ойын барысы:

Балаларға қардың астына жасырылған ойыншықтар немесе табиғи заттарды (мысалы, бұтақ, тас, шишка) табу тапсырмасы беріледі.

Тәрбиеші әр зат туралы жұмбақ айтып, оны табуды сұрайды.

Мысалы: "Дөңгелек, бірақ тәтті емес. Қардың астынан тауып көр!"

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №27

Қардың астындағы өсімдіктерді бақылау

Максаты: Қардың астында өсімдіктердің сақталатынын түсіндіру.

Бақылау барысы:

Қарды тазалап, жердің астындағы шөптерді немесе кішкентай бұталарды карап көру.

Қар өсімдіктерді суықтан қорғап, "жамылғы" қызметін атқаратынын түсіндіру.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Максаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

Ойынның барысы:

Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.

Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №28

Аспанды бақылау

Максаты: Қыстағы аспанның ерекшеліктерін байқау.

Бақылау барысы:

Балалармен аспанның түсін бақылау (көк, сұр, кейде ақ бұлтты).

Бұлттардың қозғалысын бақылап, олардың жылдамдығы туралы әңгімелеу.

Күннің аз көрінетінін және жарықтың өзгергенін талқылау.

"Қар бекінісі"

Максаты: Ұжымдық әрекетке үйрету, қармен жұмыс жасауды дамыту.

Ойынның барысы:

Балалар топқа бөлініп, қардан бекініс немесе үлкен қар шеңберін жасайды.

Бекініс дайын болғаннан кейін, оны сақтап қалу үшін жеңіл "қар шабуылы"

ұйымдастырылады (қар ұшқындарын лақтыру).

Қызықты атмосфера жасау үшін бір топ қорғанса, екінші топ шабуылдаушы болады.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №29

Желді бақылау

Максаты: Желдің табиғаттағы ролін түсіндіру.

Бақылау барысы:

Желді сезіну үшін балаларды сыртта жүгірту.

Желдің қарды ұшырып, ағаштардың бұтақтарын қозғалтуын бақылау.

Желдің күші қатты ма, әлде жай ма екенін талқылау.

"Қар ұясына секіру"

Максаты: Қозғалыс белсенділігін дамыту, үйлесімділік пен шапшаңдықты арттыру.

Ойынның барысы:

Балаларға қарда бірнеше шеңбер (ұя) салу ұсынылады.

Наурыз айының СЕРУЕН картотекасы

Серуен картотекасы №1

"Көктемгі өзгерістер"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Балаларға құмда, асфальтта, шөпте жүруді сезіну үшін түрлі жерлермен жүру ұсынылады.

2 □ Қимылды ойын:

«Күн мен жаңбыр» ойыны (тәрбиеші «күн шықты» десе, балалар секіреді, «жаңбыр жауды» десе, басын жасырады).

3 □ Бақылау:

Ағаш бүршіктерін, көктемгі гүлдерді бақылау.

Балалардан «Ағаштар қыста қандай болды?» «Қазір қалай өзгерді?» деп сұрау.

4 □ Еңбекке баулу:

Жапырақтар мен қоқыстарды жинау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру.

Серуен картотекасы №2

"Бұлттар мен жел"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Балалар аулаға еркін шығып, желдің әсерін сезініп, жүтіріп, ойнайды.

2 □ Қимылды ойын:

«Жел мен ағаш» ойыны (тәрбиеші «жел соқты» дегенде, балалар ағаш секілді шайқалады).

3 □ Бақылау:

Аспандағы бұлттарды бақылау (ақ, қара, пішіндерін талқылау).

Желдің бағытын анықтау (шаш, жапырақ қалай қозғалады?).

4 □ Еңбекке баулу:

Қоқыстарды жинау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру.

Серуен картотекасы №3

"Құстарды қарсы алайық!"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Құстардың даусын тыңдау, олардың қозғалысын бақылау.

2 □ Қимылды ойын:

«Құстар мен мысық» ойыны (балалар құстар сияқты секіріп жүреді, ал тәрбиеші «мысық келеді» дегенде, олар «ұшып» қашады).

3 □ Бақылау:

Көктемде қайтып келген құстарды бақылау (қарлығаш, торғай).

Құстар не жейді, қайда ұшып жүреді?

4 □ Еңбекке баулу:

Құстарға жем шашу.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру.

Серуен картотекасы №4

"Көктемгі жаңбыр"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Суланған жерге баспай жүру, судың тамшылағанын бақылау.

2 □ Қимылды ойын:

«Тамшылар» ойыны (балалар жаңбыр тамшысы секілді биіктен төмен секіреді).

3 □ Бақылау:

Жаңбыр тамшыларын, су жиналған жерлерді қарастыру.

Судың дыбысын тыңдау, оның түсін бақылау.

4 □ Еңбекке баулу:

Топырақты суарып көру, оның түсі мен құрылымының өзгеруін бақылау.

Қоршаған ортамен таныстыру, тәжірибелік жұмыс, еңбекке баулу

Серуен картотекасы №5

"Көктемгі гүлдер"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Балалар гүлдерді қарастырып, олардың түсі мен пішінін зерттейді.

2 □ Қимылды ойын:

«Гүлдер өседі» ойыны (тәрбиеші «күн шықты» дегенде, балалар гүл сияқты жайлап «өседі»).

3 □ Бақылау:

Гүлдердің пішінін, түсін, иісін бақылау.

«Бұл гүл қалай өседі?» сұрағына жауап беру.

4 □ Еңбекке баулу:

Гүлдерді суару.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, камкорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №6

"Жасыл әлем"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Шөптерді, жапырақтарды қолмен ұстап, олардың құрылымын сезіну.

2 □ Қимылды ойын:

«Өсімдік қалай өседі?» ойыны (балалар жаңбыр тамшысы секілді қозғалып, өсімдіктер секілді көтеріледі).

3 □ Бақылау:

Өсімдіктер қалай өзгереді?

Олардың түсі, пішіні қандай?

4 □ Еңбекке баулу:

Гүлдерді, ағаштарды суару.

Қоршаған ортамен таныстыру

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, камкорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №7

"Көктемгі самал жел"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Желдің бетке тигенін сезу, жапырақтардың қозғалысын бақылау.

2 □ Қимылды ойын:

«Жел мен жапырақтар» ойыны (тәрбиеші «жел соқты» десе, балалар жапырақ секілді қозғалады).

3 □ Бақылау:

Желдің бағытын қалай білуге болады?

4 □ Еңбекке баулу:

Ауладағы қураған жапырақтарды жинау.

Тәжірибе: "Жел қалай қозғалады?"

Жеңіл заттарды (қағаз, қауырсын) үстелден үрлеу арқылы желдің бағытын анықтау.

Қоршаған ортамен таныстыру, тәжірибелік жұмыс, еңбекке баулу

Қоршаған ортамен таныстыру

Серуен картотекасы №8

"Аспан әлемі"

1 ☐ Балалардың дербес әрекеті:

Балалар бұлттардың пішінін көруге тырысады.

2 ☐ Қимылды ойын:

«Күн мен бұлт» ойыны (тәрбиеші «күн шықты» десе, балалар жүгіреді, «бұлт басты» десе, тоқтайды).

3 ☐ Бақылау:

Бұлттар аспанда қалай қозғалады?

4 ☐ Еңбекке баулу:

Көгалдандыру жұмыстарына көмектесу.

Тәжірибе: "Бұлт қайдан пайда болады?"

Жылы суға мұз салып, бұмен бұлттың түзілуін бақылау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру
эксперименттік жұмыс

Қоршаған ортамен таныстыру

Су қауіпсіздігі

Максаты: Балаларға суға жақын жерлерде қауіпсіздікті сақтау қажеттілігін түсіндіру.

Іс-әрекет: Су қоймаларының жанында ересектерсіз ойнамау керектігін түсіндіру.
Балалармен судың қауіпті жерлерін көрсету арқылы түсіндіру (мысалы, терең суға бармау).

Серуен картотекасы №9

"Көктемгі су қоймалары"

1 ☐ Балалардың дербес әрекеті:

Судың түсін, мөлдірлігін, қозғалысын бақылау.

2 ☐ Қимылды ойын:

«Су тамшысы» ойыны (балалар су тамшысы секілді жоғарыдан төмен секіреді).

3 ☐ Бақылау:

Су қайдан келеді?

4 ☐ Еңбекке баулу:

Өсімдіктерді суару.

Тәжірибе: "Су қайда кетті?"

Суға мақта малып, ол қайда сіңетінін қарау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру
эксперименттік жұмыс

Қоршаған ортамен таныстыру

Серуен картотекасы №10

"Жасыл әлем"

1 ☐ Балалардың дербес әрекеті:

Жапырақтарды ұстап, олардың құрылымын сезіну.

2 ☐ Қимылды ойын:

«Өсімдік қалай өседі?» ойыны (балалар жаңбыр тамшысы секілді қозғалып, өсімдіктер секілді көтеріледі).

3 ☐ Бақылау:

Өсімдіктердің түсі, пішіні қандай?

4 ☐ Еңбекке баулу:

Гүлдерді, ағаштарды суару.

Тәжірибе: "Өсімдік қалай өседі?"

Су салынған мақтаға дән сеуіп, бірнеше күн бойы өзгерісін бақылау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру
эксперименттік жұмыс **Қоршаған ортамен таныстыру**
Серуен картотекасы №11
"Көктемгі кемпіркосак"

1 ☐ **Балалардың дербес әрекеті:**

Кемпіркосак түстерін ажырату.

2 ☐ **Қимылды ойын:**

«Түстер әлемі» ойыны (тәрбиеші белгілі бір түсті атаса, сол түстегі затқа қарай жүгіру).

3 ☐ **Бақылау:**

Кемпіркосак қай кезде пайда болады?

4 ☐ **Еңбекке баулу:**

Түрлі түсті гүлдерді отырғызу.

Тәжірибе: "Кемпіркосак жасау"

Айнаға су бүркіп, күннің сәулесін түсіріп кемпіркосак шығару.

(Экологиялық мәдениет дағдысы **Қоршаған ортамен таныстыру тәжірибелік жұмыс**)

Серуен картотекасы №12

"Көктемдегі өзгерістер"

1 ☐ **Балалардың дербес әрекеті:**

Ағаш бүршіктерін бақылау, оларды қолмен ұстау.

2 ☐ **Қимылды ойын:**

«Көктем келді» ойыны (тәрбиеші табиғаттың бір элементін айтса, балалар оны қимылмен көрсетеді).

3 ☐ **Бақылау:**

Ағаш бүршіктері мен жапырақтардың өзгерісін көру.

4 ☐ **Еңбекке баулу:**

Аула тазалау, ағаш түбін суару.

Тәжірибе: "Ағаш бүршіктері қалай ашылады?"

Суық суға және жылы суға ағаш бұтағын салып, бүршіктердің ашылу жылдамдығын салыстыру.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы **Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу**)

Серуен картотекасы №13

"Көктемгі құстар"

1 ☐ **Балалардың дербес әрекеті:**

Құстарды бақылау, дыбыстарын тыңдау.

2 ☐ **Қимылды ойын:**

«Құстар ұшты» ойыны (тәрбиеші айтқанда қолды жоғары сермен «ұшу»).

3 ☐ **Бақылау:**

Құстар немен қоректенеді?

4 ☐ **Еңбекке баулу:**

Құстарға жем шашу, ұя жасау.

Тәжірибе: "Қанат не үшін керек?"

Желпуіш немесе қағазды желпу арқылы ауа қозғалысын сезіну.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы **Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу**)

Серуен картотекасы №14

"Күннің жылуы"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Беті мен алақандарын күнге тосып, оның жылуын сезіну.

2 □ Қимылды ойын:

«Күн мен бұлт» ойыны (тәрбиеші «күн» десе – балалар қолдарын жоғары көтеріп секіреді. «бұлт» десе – бүгіліп, тығылады).

3 □ Бақылау:

Күн шыққанда ауа қалай өзгереді?

4 □ Еңбекке баулу:

Күнге қарау үшін көзілдіріктерді тазалау.

Тәжірибе: "Күн энергиясы"

Қара және ақ қағаздың үстіне мұз қойып, қайсысы тезірек еритінін бақылау.

(Өңгіме ойын Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, тәжірибелік жұмыс)

Серуен картотекасы №15

"Көктемгі ағаштар"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Ағаш бұтағын ұстап, оның қатты-жұмсақ екенін анықтау.

2 □ Қимылды ойын:

«Ағаш бол» (балалар ағаш сияқты тік тұрады, жел соқса – тербеледі).

3 □ Бақылау:

Жапырақтар пайда болды ма?

4 □ Еңбекке баулу:

Ағаш түбіне су құю.

Тәжірибе: "Сұйықтық қалай қозғалады?"

Ақ гүлді түрлі-түсті суда қалдырып, оның боялғанын көру.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту, тәжірибелік жұмыс)
Серуен картотекасы №16.

"Көктемгі иістер"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Балалар гүлдің, дымқыл жердің, жапырақтың иісін сезуге тырысады.

2 □ Қимылды ойын:

«Гүлге қонған көбелектер» (балалар гүлге қонып, қолдарын жайып отырады, тәрбиеші "жел соқты" десе – басқа гүлге ұшады).

3 □ Бақылау:

Гүлдердің, жаңбырдан кейінгі иістің ерекшелігі.

4 □ Еңбекке баулу:

Кішкентай гүлдерге су құю.

Тәжірибе: "Иістерді тану"

Балалар көздерін жұмып, әртүрлі өсімдіктер мен заттардың иісін анықтайды.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту, тәжірибелік жұмыс)
Серуен картотекасы №17

"Жапырақтардың өзгеруі"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Жаңа шыққан жапырақтарды қарау, қолмен сипау.

2 □ Қимылды ойын:

«Желмен тербелген жапырақтар» (балалар жел сокканда тербеледі, жаңбыр жауса – бүріседі).

3 ☐ **Бакылау:**

Жасыл жапырақтар қалай ашылады?

4 ☐ **Енбекке баулу:**

Кепкен жапырақтарды жинау. **Тәжірибе:** "Жапырақтың құрылымын зерттеу"

Лупамен жапырақтың тамырларын қарау.

(Енбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту, қоршаған ортамен таныстыру, тәжірибелік жұмыс)

Серуен картотекасы №18

"Су – тіршілік көзі"

1 ☐ **Балалардың дербес әрекеті:**

Судың қалай таматынын, ағып жатқан судың дыбысын тыңдау.

2 ☐ **Қимылды ойын:**

«Су толқыны» (балалар қолдарын баяу әрі серпінді қозғалтады).

3 ☐ **Бакылау:**

Су мөлдір ме? Ол немен ағады?

4 ☐ **Енбекке баулу:**

Суды үнемдеуді үйрену.

Тәжірибе: "Судың пішіні бар ма?"

Суды әртүрлі ыдыстарға құйып, оның пішіні қалай өзгеретінін бакылау.

(Енбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту, қоршаған ортамен таныстыру, тәжірибелік жұмыс)

Серуен картотекасы №19

"Көктемгі бұлт тар"

1 ☐ **Балалардың дербес әрекеті:**

Аспандағы бұлттардың пішінін бакылау, қиялдау.

2 ☐ **Қимылды ойын:**

«Бұлт пен жел» (балалар бұлт болып баяу жүреді, тәрбиеші "жел соқты" десе, олар тез қозғалады).

3 ☐ **Бакылау:**

Бұлттар ақ па, сұр ма? Олар қозғалып жатыр ма?

4 ☐ **Енбекке баулу:**

Бұлттың көлеңкесінде ойнау, топырақтың көлеңкеде және күн астында қандай екенін қарау.

Тәжірибе: "Бұлт қайдан пайда болады?"

Суық әйнекке дем шығарып, булануды бакылау.

(экологиялық мәдениет, енбекке баулу, қамқорлық, шығармашылық дағдалырды қалыптастыру)

Серуен картотекасы №20

"Көктемгі өзен"

1 ☐ **Балалардың дербес әрекеті:**

Судың ағысын бакылау, тас лақтыру.

2 ☐ **Қимылды ойын:**

«Су ағысы» (балалар қолдарын созып, баяу ағады, тәрбиеші "тас түсті" десе, олар тоқтайды).

3 ☐ **Бакылау:**

Өзен суы қандай түсті? Ол қайда ағып жатыр?

4 ☐ **Енбекке баулу:**

Өзеннің айналасын қоқыстан тазалау. **Тәжірибе:** "Судың ағысы"

Стакандағы суды еңкейтіп, оның қалай ағатынын бакылау.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №21

"Көктемгі су қоймалары"

Құрылымдық элементтер:

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Өзен, көл, бұлақтарды бақылау, шағылысты қарау.

2 □ Қимылды ойын:

«Судың шуы» (балалар судың шуылын қолмен жасайды, ал тәрбиеші "тыныштық" дегенде тоқтайды).

3 □ Бақылау:

Су ағысы қайда барады? Су мөлдір ме?

4 □ Еңбекке баулу:

Су қоймасының маңын таза ұстау.

Тәжірибе: "Судың тазалығы"

Бір стакан таза және бір стакан кір су қойып, айырмашылығын қарау.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)

Серуен картотекасы №22

"Көктемгі ағаштар"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Жапырақтардың қалай шығып жатқанын бақылау.

2 □ Қимылды ойын:

«Ағаштар желмен шайқалды» (балалар қолдарын созып, ағаш секілді теңселеді).

3 □ Бақылау:

Ағаштар көктемде қалай өзгереді?

4 □ Еңбекке баулу:

Ағаш түбін тазалау. **Тәжірибе: "Жапырақтар қалай өседі?"**

Кішкентай бұтақты суга салып, өзгерісін бақылау.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №22

"Көктемгі күн шуағы"

(Көктемгі күннің әсері, жылудың пайдасы)

Балалардың дербес әрекеті:

Балалар құмда, ойыншықтармен, борлармен ойнайды.

Көктемгі ауа райының өзгерісін сезінеді.

Қимылды ойын:

"Күн мен бұлт" – Балалар бұлт келгенде тығылады, күн шыққанда жүгіреді.

Бақылау, зерттеу:

"Күннің жылуы" – Күннің қалай жылытатынын қолдарын созып, сезініп көреді.

"Көлеңкем қайда?" – Балалар көлеңкелерін бақылап, қозғалысын байқайды.

Еңбекке баулу:

Құм алаңын тазарту.

Гүлдерге су құю.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту, қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №23

"Көктемгі гүлдер" (Алғашқы гүлдермен танысу, түстерді ажырату)

Балалардың дербес әрекеті:

Балалар гүлдерді бақылап, түстерін атайды.

Сурет салып, топырақта ойнайды.

Қимылды ойын:
"Гүлдер мен көбелектер" – Балалар гүлдер болып отырады, көбелектер ұшады, ал тәрбиеші белгі бергенде орындарымен ауысады.

Бақылау, зерттеу:
"Гүлдер қалай өседі?" – Балалар гүлдерді қарап, олардың сабақтары, жапырақтары бар екенін байқайды.

"Гүлдің иісі қандай?" – Балалар гүлдерді иіскеп, хош иісті сезінеді.

Еңбекке баулу:

Құмырадағы гүлдерді суару.

Топырақты копсыту.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №24

"Көктемгі еңбек" (Көктемгі жұмыстарға баулу, еңбеккорлыққа үйрету)

Балалардың дербес әрекеті:

Балалар бақшадағы өзгерістерді көреді.

Құммен, судың тамшыларымен ойнайды.

Қимылды ойын:

"Еңбеккор аралар" – Балалар гүлден гүлге ұшып, тозаң жинағандай қимыл жасайды.

Бақылау, зерттеу:

"Ағаштар оянады" – Бүршіктерді, жапырақтардың көктеуін бақылау.

"Жерден не шығады?" – Балалар көктемде өсімдіктердің қалай өсетінін бақылайды.

Еңбекке баулу:

Жер копсыту, ұсақ тастарды жинау.

Отырғызылған өсімдіктерді суару.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №25

"Көктемдегі өзгерістер"

1 □ **Балалардың дербес әрекеті:**

Ағаш бүршіктерін бақылау, оларды қолмен ұстау.

2 □ **Қимылды ойын:**

«Көктем келді» ойыны (тәрбиеші табиғаттың бір элементін айтса, балалар оны қимылмен көрсетеді).

3 □ **Бақылау:**

Ағаш бүршіктері мен жапырақтардың өзгерісін көру.

4 □ **Еңбекке баулу:**

Аула тазалау, ағаш түбін суару.

Тәжірибе: "Ағаш бүршіктері қалай ашылады?"

Суық суға және жылы суға ағаш бұтағын салып, бүршіктердің ашылу жылдамдығын салыстыру.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)

Серуен картотекасы №26

"Көктемгі құм"

(Құмның қасиеттерін бақылау, ойындар ойнау)

Балалардың дербес әрекеті:

Құммен түрлі формалар жасау.

Ылғалды және құрғақ құмның айырмашылығын көру.

Қимылды ойын:

"Құмдағы іздер" – Балалар құмда із қалдырып жүреді.

Бақылау, зерттеу:

"Құмның түсі қандай?" – Түрлі реңктерін көру.

"Құмды суға қосса не болады?" – Ылғал құмның қасиеттерін байқау.

Еңбекке баулу:

Құм алаңын реттеу.
Құмды бір жерден екінші жерге тасу.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)

Серуен картотекасы №27

"Көктемгі шөптер" (Шөптің өсуін бақылау, жасыл түсті тану)

Балалардың дербес әрекеті:

Жасыл шөптің арасымен жүру, сипап көру.

Шөптерден шағын гүлдесте жасау.

Қимылды ойын:

"Шөп арасындағы қояндар" – Балалар шөп арасында қояндар секілді секіреді.

Бақылау, зерттеу:

"Шөптің түсі қандай?" – Жасыл реңктерін ажырату.

"Шөптің ұзындығы қандай?" – Ұзын, қысқа шөптерді салыстыру.

Еңбекке баулу:

Шөпті таптамай, үстімен жүрмеуді үйрету.

Ауладағы қажетсіз тастарды жинау.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №28

"Көктемгі жаңбыр"

(Жаңбырдың әсерін бақылау, су тамшыларын зерттеу)

Балалардың дербес әрекеті:

Су тамшыларын ұстау, жылы немесе салқын екенін сезіну.

Жаңбырдың дыбысын тыңдау.

Қимылды ойын:

"Жаңбыр мен күн" – Балалар жаңбыр жауған кезде жүгіріп тығылады, күн шыққанда қайта жүгіреді.

Бақылау, зерттеу:

"Жаңбырдан кейін жер қандай?" – Ылғалды жерді, шалшықтарды қарау.

"Жаңбыр тамшылары қайда сіңеді?" – Жерге сіңген суды зерттеу.

Еңбекке баулу:

Шалшықтарды айналып өту ережелерін үйрету.

Су тиген құм алаңын ретке келтіру.

(Әңгіме ойын Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Сәуір айының СЕРУЕН картотекасы

Серуен №1 "Көктемгі өзгерістер" Бақылау: Ағаштардың бүршік жаруын, қардың толық ерігенін бақылау.

Еңбекке баулу: Ауладағы коқыстарды жинау, гүл отырғызуға дайындық жасау.

Тәжірибе: "Қар қайда кетті?" – күннің жылуы қарды қалай ерітетінін түсіндіру.

Қимылды ойын: "Күн мен жаңбыр" (Күн шыкса – жүгіріп, жаңбыр жауса – тығылады).

Сөйлеу дағдысы: "Көктемде не өзгереді?" тақырыбында әңгімелесу.

Серуен №2

"Көктемгі құстарды бақылау" Бақылау: Келген құстарды бақылау (қарлығаш, қараторғай, т.б.).

Еңбекке баулу: Құс ұяларын тазарту немесе қарау.

Тәжірибе: "Құс жемі неге керек?" (Құстарға дән сеуіп көру).

Қимылды ойын: "Қарлығаш пен мысық" (Қарлығаштар ұшып жүреді, мысық оларды қуалайды).

Сөйлеу дағдысы: "Құстар қалай сайрайды?" – құстардың дыбыстарын салыстыру.

Серуен №3

"Ауа райы қандай?" Бақылау: Бұлттардың пішінін, желдің күшін бақылау.

Еңбекке баулу: Топырақты жұмсарту, гүлзарларға дайындық.

Тәжірибе: "Жел қалай еседі?" – балаларға жеңіл заттарды үрлетіп көрсету.

Қимылды ойын: "Жел мен жапырақтар" (Балалар жапырақтар сияқты желге тербеледі).

Сөйлеу дағдысы: "Бұлт қандай?" – балалар бұлттардың түсі мен пішінін сипаттайды.

Серуен №4

"Көктемгі гүлдер" Бақылау: Алғашқы гүлдерді табу (бәйшешек, жауқазын).

Еңбекке баулу: Гүлдерді суару, топырақты копсыту.

Тәжірибе: "Су гүлге қалай әсер етеді?" (Сусыз және суарылған өсімдіктерді салыстыру).

Қимылды ойын: "Гүлдер өседі" (Балалар тұрып, күн шыққанда өсіп, жаңбырда еңкейеді).

Сөйлеу дағдысы: "Сенің сүйікті гүлің қандай?"

Серуен №5

«Күн мен бұлт» ойыны (тәрбиеші «күн шықты» десе, балалар жүгіреді, «бұлт басты» десе, тоқтайды).

3□ Бақылау:

Бұлттар аспанда қалай қозғалады?

4□ Еңбекке баулу:

Көгалдандыру жұмыстарына көмектесу.

Тәжірибе: "Бұлт қайдан пайда болады?"

Жылы суға мұз салып, бумен бұлттың түзілуін бақылау.

Серуен картотекасы №9

"Көктемгі су қоймалары"

1□ Балалардың дербес әрекеті:

Судың түсін, мөлдірлігін, қозғалысын бақылау.

2□ Қимылды ойын:

«Су тамшысы» ойыны (балалар су тамшысы секілді жоғарыдан төмен секіреді).

3□ Бақылау:

Су қайдан келеді?

4□ Еңбекке баулу:

Өсімдіктерді суару.

Тәжірибе: "Су қайда кетті?"

Суға макта малып, ол қайда сіңетінін қарау.

Серуен картотекасы №10

"Жасыл әлем"

1□ Балалардың дербес әрекеті:

Жапырақтарды ұстап, олардың құрылымын сезіну.

2□ Қимылды ойын:

«Өсімдік қалай өседі?» ойыны (балалар жаңбыр тамшысы секілді қозғалып, өсімдіктер секілді көтеріледі).

3□ Бақылау:

Өсімдіктердің түсі, пішіні қандай?

4□ Еңбекке баулу:

Гүлдерді, ағаштарды суару.

Тәжірибе: "Өсімдік қалай өседі?"

Су салынған мактаға дән сеуіп, бірнеше күн бойы өзгерісін бақылау.

Серуен №11

"Жаңбыр тамшылары" Бақылау: Жаңбырдың жерге түсуін, шалшықтардың пайда болуын бақылау. **Еңбекке баулу:** Шалшықтарды айналып өту, аяқ киімді таза ұстау.

Тәжірибе: "Су қайда сіңеді?" (Жерге су құйып, қалай сіңетінін көру).
Қимылды ойын: "Жаңбырдан кашу" (Балалар шатыр астына тығылады).
Сөйлеу дағдысы: "Жаңбыр қалай жауады?" (Тамшы-тамшы, сылдыр-сылдыр).

Серуен №12

"Көктемгі киім" Бақылау: Балалардың көктемгі киімдерін қарастыру.
Еңбекке баулу: Киімдерін реттеу, батпақтан сақтану.

Тәжірибе: "Неге біз қалың киінбейміз?" (Көктемнің жылыну себебін түсіндіру).

Қимылды ойын: "Киім кию" (Кім жылдам қалпақ, шалбар, етік киеді).

Сөйлеу дағдысы: "Көктемде қандай киім киеміз?"

Серуен №13

"Көктемгі дыбыстар" Бақылау: Құстардың, желдің, жаңбырдың дыбыстарын тыңдау.

Еңбекке баулу: Ауладағы заттарды орын-орнына қою.

Тәжірибе: "Құстар қалай сайрайды?" – әртүрлі құс дыбыстарын салыстыру.

Қимылды ойын: "Тыңда және тап" (Балалар дыбысты тыңдап, қайдан шыққанын табады).

Сөйлеу дағдысы: "Қандай дыбыстарды естідің?"

Серуен №14

"Көктемгі көлеңке" Бақылау: Көлеңкенің пайда болуын зерттеу.

Еңбекке баулу: Серуен аймағын жинастыру.

Тәжірибе: "Көлеңке қайда кетеді?" – жарықтың бағытын бақылау.

Қимылды ойын: "Көлеңкенді қуып жет" (Балалар өз көлеңкесін ұстап алуға тырысады).

Сөйлеу дағдысы: "Көлеңке неге өзгеріп тұрады?"

Серуен №15

"Көктемгі орман" Бақылау: Ағаштардың, бұталардың өзгерістерін бақылау.

Еңбекке баулу: Кішкентай бұтақтарды жинап, аумақты тазарту.

Тәжірибе: "Жапырақтар қашан шығады?" – бүршіктерді зерттеу.

Қимылды ойын: "Ағаш бол" (Балалар ормандағы ағаштар сияқты қозғалады).

Сөйлеу дағдысы: "Ағаштар қалай өзгереді?"

Серуен картотекасы №16

"Су – тіршілік көзі"

1 □ **Балалардың дербес әрекеті:**

Судың қалай таматынын, ағып жатқан судың дыбысын тыңдау.

2 □ **Қимылды ойын:**

«Су толқыны» (балалар қолдарын баяу әрі серпінді қозғалтады).

3□ Бақылау:

Су мөлдір ме? Ол немен ағады?

4□ Еңбекке баулу:

Суды үнемдеуді үйрену.

Тәжірибе: "Судың пішіні бар ма?"

Суды әртүрлі ыдыстарға құйып, оның пішіні қалай өзгертетінін бақылау.

Серуен картотекасы №17

"Көктемгі ағаштар"

1□ Балалардың дербес әрекеті:

Ағаш бұтағын ұстап, оның қатты-жұмсақ екенін анықтау.

2□ Қимылды ойын:

«Ағаш бол» (балалар ағаш сияқты тік тұрады, жел сокса – тербеледі).

3□ Бақылау:

Жапырақтар пайда болды ма?

4□ Еңбекке баулу:

Ағаш түбіне су құю.

Тәжірибе: "Сұйықтық қалай қозғалады?"

Ақ гүлді түрлі-түсті суда калдырып, оның боялғанын көру.

Серуен картотекасы №18

"Көктемгі иістер"

1□ Балалардың дербес әрекеті:

Балалар гүлдің, дымқыл жердің, жапырақтың иісін сезуге тырысады.

2□ Қимылды ойын:

«Гүлге қонған көбелектер» (балалар гүлге қонып, қолдарын жайып отырады, тәрбиеші "жел соқты" десе – басқа гүлге ұшады).

3□ Бақылау:

Гүлдердің, жаңбырдан кейінгі иістің ерекшелігі.

4□ Еңбекке баулу:

Кішкентай гүлдерге су құю.

Тәжірибе: "Иістерді тану"

Балалар көздерін жұмып, әртүрлі өсімдіктер мен заттардың иісін анықтайды.

Серуен картотекасы №19

"Жапырақтардың өзгеруі"

1□ Балалардың дербес әрекеті:

Жаңа шыққан жапырақтарды қарау, қолмен сипау.

2□ Қимылды ойын:

«Желмен тербелген жапырақтар» (балалар жел соққанда тербеледі, жаңбыр жауса – бүріседі).

3□ Бақылау:

Жасыл жапырақтар қалай ашылады?

4□ Еңбекке баулу:

Кепкен жапырақтарды жинау. **Тәжірибе:** "Жапырақтың құрылымын зерттеу"

Лупамен жапырақтың тамырларын қарау.

Серуен картотекасы №20

"Су – тіршілік көзі"

1□ Балалардың дербес әрекеті:

Судың қалай таматынын, ағып жатқан судың дыбысын тыңдау.

2□ Қимылды ойын:

«Су толқыны» (балалар қолдарын баяу әрі серпінді қозғалтады).

3□ Бақылау:

Су мөлдір ме? Ол немен ағады?

4□ Еңбекке баулу:

Суды үнемдеуді үйрену.

Тәжірибе: "Судың пішіні бар ма?"

Суды әртүрлі ыдыстарға құйып, оның пішіні қалай өзгеретінін бақылау.

Серуен №21

"Көктемгі жануарлар" Бақылау: Иттер мен мысықтардың мінез-құлқын қарау.

Еңбекке баулу: Үй жануарларына қамқорлық көрсету (оларға су қою).

Тәжірибе: "Мысық пен ит қалай дыбыс шығарады?" (Балалар қайталап айтады).

Қимылды ойын: "Мысық пен тышқан" (Мысық тышқандарды ұстайды).

Сөйлеу дағдысы: "Сенің сүйікті үй жануарың қандай?"

Серуен №22

"Жапырақтар мен бүршіктер" Бақылау: Жаңа шығып келе жатқан жапырақтарды зерттеу.

Еңбекке баулу: Ағаш түбіне су құю.

Тәжірибе: "Жапырақ неге жасыл?" – күннің рөлін түсіндіру.

Қимылды ойын: "Желмен билеген жапырақтар" (Балалар әртүрлі

қозғалыстар жасайды).

Сөйлеу дағдысы: "Жалпырақтар көктемде қалай өзгереді?"

Серуен №23

"Күн сәулесі мен көленке" Бакылау: Көленкенің қалай пайда болғанын қарау.

Енбекке баулу: Серуен ашығындағы ойыншықтарды орынға қою.

Тәжірибе: "Көленкені қайда жасырсақ болады?" (Балалар тәжірибе жасайды).

Қимылды ойын: "Көленкені ұстап ал" (Балалар өз көленкелерін қуалайды).

Сөйлеу дағдысы: "Көленке неге ұзарды немесе қысқарды?"

Серуен №24

"Көктемгі қоныздар мен көбелектер" Бакылау: Ұшып жүрген көбелектерді қарау.

Енбекке баулу: Көгалдағы ұсақ қызылдарды жинау.

Тәжірибе: "Қоныздар қалай қозғалады?" – оларды қарап, қозғалысын түсіндіру.

Қимылды ойын: "Көбелек пен гүл" (Көбелектер ұшып, гүлдерге қонады).

Сөйлеу дағдысы: "Қай көбелек әдемі?"

Серуен №25

"Жанбырдан кейінгі шалшықтар" Бакылау: Шалшықтардың пайда болуын қарау.

Енбекке баулу: Су шашыратпай жүруді үйрету.

Тәжірибе: "Су қайда кетеді?" (Жерге сіңуін зерттеу).

Қимылды ойын: "Секіру" (Балалар шалшыққа секірмей өтуі керек).

Сөйлеу дағдысы: "Жанбырдан кейін не өзгереді?"

Серуен картотекасы №26

"Көктемгі күн шуағы"

(Көктемгі күннің әсері, жылудың пайласы)

Балалардың дербес әрекеті:

Балалар құмда, ойыншықтармен, борлармен ойнайды.

Көктемгі ауа райының өзгерісін сезінеді.

Қимылды ойын:

"Күн мен бұлт" – Балалар бұлт келгенде тығылады, күн шыққанда жүгіреді.

Бакылау, зерттеу:

"Күннің жылуы" – Күннің қалай жылытатынын қолдарын созып, сезініп көреді.

"Көленке қайда?" – Балалар көленкелерін бакылап, қозғалысын байқайды.

Енбекке баулу:

Құм алаңын тазарту.

Гүлдерге су құю.

Серуен картотекасы №27

"Көктемгі гүлдер" (Алғашқы гүлдермен танысу, түстерді ажырату)

Балалардың дербес әрекеті:

Балалар гүлдерді бақылап, түстерін атайды.

Сурет салып, топырақта ойнайды.

Қимылды ойын:

"Гүлдер мен көбелектер" – Балалар гүлдер болып отырады, көбелектер ұшады, ал тәрбиеші белгі бергенде орындарымен ауысады.

Бақылау, зерттеу:

"Гүлдер қалай өседі?" – Балалар гүлдерді қарап, олардың сабақтары, жапырақтары бар екенін байқайды.

"Гүлдің иісі қандай?" – Балалар гүлдерді иіскеп, хош иісті сезінеді.

Еңбекке баулу:

Құмырадағы гүлдерді суару.

Топырақты қопсыту.

Серуен картотекасы №28

"Көктемгі еңбек" (Көктемгі жұмыстарға баулу, еңбекқорлыққа үйрету)

Балалардың дербес әрекеті:

Балалар бақшадағы өзгерістерді көреді.

Құммен, судың тамшыларымен ойнайды.

Қимылды ойын:

"Еңбекқор аралар" – Балалар гүлден гүлге ұшып, тозаң жинағандай қимыл жасайды.

Бақылау, зерттеу:

"Ағаштар оянады" – Бүршіктерді, жапырақтардың көктеуін бақылау.

"Жерден не шығады?" – Балалар көктемде өсімдіктердің қалай өсетінін бақылайды.

Еңбекке баулу:

Жер қопсыту, ұсақ тастарды жинау.

Отырғызылған өсімдіктерді суару.

Серуен картотекасы №29

"Көктемдегі өзгерістер"

1□ **Балалардың дербес әрекеті:**

Ағаш бүршіктерін бақылау, оларды қолмен ұстау.

2□ **Қимылды ойын:**

«Көктем келді» ойыны (тәрбиеші табиғаттың бір элементін айтса, балалар оны қимылмен көрсетеді).

3□ **Бақылау:**

Ағаш бүршіктері мен жапырақтардың өзгерісін көру.

4□ **Еңбекке баулу:**

Аула тазалау, ағаш түбін суару.

Тәжірибе: "Ағаш бүршіктері қалай ашылады?"

мен сүт және жылы сүт иран бақтың салып. түршіктенген жылы
балшықтың салысты.

Серуен №30

"Көктемгі гүлдер" (Алаштың гүлдермен танысу, түстерін ажырату).

Балалардың дербес әрекеті:

Балалар түстерді бақылап, түстерін атайды.

Сөйлеу салып, танып-танымайды.

Қимылды ойын:

"Түстер мен көбіректер" - Балалар түстер бойынша атырады, көбіректер
айтады, иісін белгілеп белгі белгіде айналысқан айналыс.

Бақылау, зерделеу:

"Түстер қалай өскен?" - Балалар түстерді қарап, олардың сабақтарын,
және олардың бір-біріне байланысты.

"Түстер не қандай?" - Балалар түстерді қарап, иісін атайды.

Еңбекке баулу:

Қимылды гүлдерді сұрау.

Танып-танымайды.

Серуен №31

"Көктемгі түстер" Бақылау: Танып-танымай түстерді ажырату.

Еңбекке баулу: Түстерді тастап, жинау.

Тәжірибе: "Түстерді табу" (Балалар белгілі бір түстерді таппайды, атайды).

Қимылды ойын: "Түстер тап" (Балалар айналысқан түстерді өрнектейді).

Сөйлеу дағдысы: "Көктемде қандай түстер көп кездеседі?"

Серуен №32

"Ағаштардың түрлері" Бақылау: Әртүрлі ағаштардың сабағын зерделеу.

Еңбекке баулу: Ағаш түрін ажыратып таныу.

Тәжірибе: "Ағаштардың айырмашылығы қандай?" (Сабағын сипаттау өңдеу).

Қимылды ойын: "Ағаштар жерде жиналады" (Балалар ағаштар сипатын
көрсетеді).

Сөйлеу дағдысы: "Ағаштар қандай?" (Жүзі, жөніне, биік, аласа).

Серуен №33

"Көктемгі құм мен саз" Бақылау: Құм және дымқыл құмды қарау.

Еңбекке баулу: Құм жөніне ретке келтіру.

Тәжірибе: "Сүмен араласқан құм қалай өзгереді?" Қимылды ойын:

"Құмды ізілер" (Балалар құмды ізі қалдырады).

Сөйлеу дағдысы: "Құммен не жасауға болады?"

Серуен №34

"Көктемгі жел" Бақылау: Желдің бағытын бақылау.

Еңбекке баулу: Желден кейін дымқыл тазалау.

Тәжірибе: "Жел қағазды қалай ұшырады?"
Қимылды ойын: "Желмен жарысу" (Балалар жел сияқты жүгіріп, тоқтайды).
Сөйлеу дағдысы: "Жел қалай соғады?" (Ақырын, қатты).

Серуен №35

"Көктемгі музыка" Бақылау: Табиғи дыбыстарды тыңдау (жапырақтың сыбдыры, құстардың әні).

Еңбекке баулу: Табиғатқа зиян тигізбеуді үйрету.

Тәжірибе: "Құстар әнін қайталау".

Қимылды ойын: "Дыбыс қайдан шығады?"

Сөйлеу дағдысы: "Көктемгі дыбыстар қандай?"

Серуен картотекасы №36

"Көктемдегі өзгерістер"

1□ Балалардың дербес әрекеті:

Ағаш бүршіктерін бақылау, оларды қолмен ұстау.

2□ Қимылды ойын:

«Көктем келді» ойыны (тәрбиеші табиғаттың бір элементін айтса, балалар оны қимылмен көрсетеді).

3□ Бақылау:

Ағаш бүршіктері мен жапырақтардың өзгерісін көру.

4□ Еңбекке баулу:

Аула тазалау, ағаш түбін суару.

Тәжірибе: "Ағаш бүршіктері қалай ашылады?"

Суық суға және жылы суға ағаш бұтағын салып, бүршіктердің ашылу жылдамдығын салыстыру.

Серуен картотекасы №37

"Көктемгі гүлдер" (Алғашқы гүлдермен танысу, түстерді ажырату)

Балалардың дербес әрекеті:

Балалар гүлдерді бақылап, түстерін атайды.

Сурет салып, топырақта ойнайды.

Қимылды ойын:

"Гүлдер мен көбелектер" – Балалар гүлдер болып отырады, көбелектер ұшады, ал тәрбиеші белгі бергенде орындарымен ауысады.

Бақылау, зерттеу:

"Гүлдер қалай өседі?" – Балалар гүлдерді карап, олардың сабақтары, жапырақтары бар екенін байқайды.

"Гүлдің иісі қандай?" – Балалар гүлдерді иіскеп, хош иісті сезінеді.

Еңбекке баулу:

Құмырадағы гүлдерді суару.

жапырақты көпестіру.

Серуен картотекасы №38
"Қоңыздар мен жәндіктер" (Жәндіктердің қозғалысын бақылау, олардың ерекшеліктерін үйрену)

Балалардың дербес әрекеті:
Қоңыздарды, құмырсқаларды бақылау.
Олардың қалай қозғалатынын қарау.

Қимылды ойын:
"Қоңыздар мен құмырсқалар" – Балалар қоңыздар сияқты жүріп, құмырсқалар сияқты жүгіріп ойнайды.

Бақылау, зерттеу:
"Қоңыздың қанаты бар ма?" – Оның қалай ұшатынын қарау.
"Құмырсқалар не істеп жүр?" – Олардың жол салуын зерттеу.

Еңбекке баулу:
Ауладағы шөптердің арасына жол ашу.
Құмырсқалар жүрген жерді таптамауды үйрету.

Серуен картотекасы №39
"Көктемгі ауа-райы" (Ауа-райын бақылау, күн мен бұлттың өзгерістерін байқау)

Балалардың дербес әрекеті:
Аспанды бақылау: күн шықты ма, бұлт көп пе?
Желдің әсерін сезіну: жалаушаны желге ұстап көру.

Қимылды ойын:
"Жел мен бұлт" – Балалар бұлттар секілді баяу қозғалады, ал жел соққанда жүгіріп қозғалады.

Бақылау, зерттеу:
"Ауа-райы қандай?" – Балалар бүгінгі күннің қандай екенін сипаттайды.
"Жел қалай соғады?" – Жеңіл заттарды (қағаз, жапырақ) үрлеп көру.

Еңбекке баулу:
Ауладағы жапырақтарды жинау.
Ойыншықтарды жел ұшырмас үшін жинақтау.

Серуен картотекасы №40

"Көктемгі көкөністер мен жемістер" (Көктемгі көкөністер мен жемістерді ажырату, оларды тану)

Балалардың дербес әрекеті:
Ойыншық жемістер мен көкөністерді ажырату.
Даладағы өсімдіктерді бақылау.

Қимылды ойын:

"Сәбізді тап" – Балалар көкөністердің атауын айтып, тиісті ойыншықты тауып әкеледі.

Бакылау, зерттеу:

"Көкөністер қалай өседі?" – Қияр, сәбіз, шалғамның суреттерін карау.

"Жемістер қайда өседі?" – Ағашта немесе жерде өсетінін талқылау.

Енбекке баулу:

Ойыншық жемістерді себетке жинау.

Қураған жапырақтарды тазалау.

Серуен №41

"Көктемгі су айдындары" Бакылау: Ағын су, бұлақ немесе көлшіктерді бакылау.

Енбекке баулу: Су жинақталған жерлерді айналып жүруді үйрету.

Тәжірибе: "Су таза ма?" – мөлдір және лай суды салыстыру.

Қимылды ойын: "Толқындар" (Балалар су толқындары сияқты тербеледі).

Сөйлеу дағдысы: "Су қандай болады?" (Салқын, жылы, мөлдір, лай).

Серуен №42

"Көктемгі кемпіркосак" Бакылау: Күн сәулесі мен судың әсерінен кемпіркосактың пайда болуы.

Енбекке баулу: Гүлдерге су шашып, күннің әсерін бакылау.

Тәжірибе: "Кемпіркосак түстерін жасау" (Призма арқылы жарықты өткізу).

Қимылды ойын: "Кемпіркосак түстері" (Балалар аталған түсті тауып жүгіріп барады).

Сөйлеу дағдысы: "Кемпіркосакта қандай түстер бар?"

Серуен №43

"Көктемгі достық" Бакылау: Балалардың бір-біріне көмектесуін бакылау.

Енбекке баулу: Ойын алаңындағы ойыншықтарды жинау.

Тәжірибе: "Жылы сөздер айту" – балалар досына жақсы сөздер айтады.

Қимылды ойын: "Досыңды тап" (Балалар жұптасып, бірге әрекет етеді).

Сөйлеу дағдысы: "Дос қандай болу керек?"

Серуен картотекасы №44

"Жасыл әлем"

1 □ **Балалардың дербес әрекеті:**

Шөптерді, жапырақтарды колмен ұстап, олардың құрылымын сезіну.

2 □ **Қимылды ойын:**

«Өсімдік қалай өседі?» ойыны (балалар жаңбыр тамшысы секілді қозғалып, өсімдіктер секілді көтеріледі).

3 □ **Бакылау:**

Өсімдіктер қалай өзгереді?

Олардың түсі, пішіні қандай?

4 □ **Енбекке баулу:**

гүлдерді, ағаштарды суару.

Серуен картотекасы №45

"Көктемгі самал жел"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Желдің бетке тигенін сезу, жапырақтардың қозғалысын бақылау.

2 □ Қимылды ойын:

«Жел мен жапырақтар» ойыны (тәрбиеші «жел соқты» десе, балалар жапырақ секілді қозғалады).

3 □ Бақылау:

Желдің бағытын қалай білуге болады?

4 □ Еңбекке баулу:

Ауладағы қураған жапырақтарды жинау.

Тәжірибе: "Жел қалай қозғалады?"

Жеңіл заттарды (қағаз, қауырсын) үстелден үрлеу арқылы желдің бағытын анықтау.

Серуен картотекасы №46

"Аспан әлемі"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Балалар бұлттардың пішінін көруге тырысады.

2 □ Қимылды ойын:

«Күн мен бұлт» ойыны (тәрбиеші «күн шықты» десе, балалар жүгіреді, «бұлт басты» десе, тоқтайды).

3 □ Бақылау:

Бұлттар аспанда қалай қозғалады?

4 □ Еңбекке баулу:

Көгалдандыру жұмыстарына көмектесу.

Тәжірибе: "Бұлт қайдан пайда болады?"

Жылы суға мұз салып, бумен бұлттың түзілуін бақылау.

Су қауіпсіздігі

Максаты: Балаларға суға жақын жерлерде қауіпсіздікті сақтау қажеттілігін түсіндіру.

Іс-әрекет: Су қоймаларының жанында ересектерсіз ойнамау керектігін түсіндіру.

Балалармен судың қауіпті жерлерін көрсету арқылы түсіндіру (мысалы, терең суға бармау).

Мамыр айының СЕРУЕН картотекасы

Серуен картотекасы №1 "Көктемгі өзгерістер"

1 Балалардың дербес әрекеті:

Балаларға құмда, асфальтта, шөпте жүруді сезіну үшін түрлі жерлермен жүру ұсынылады.

2 Қимылды ойын:

«Күн мен жаңбыр» ойыны (тәрбиеші «күн шықты» десе, балалар секіреді, «жаңбыр жауды» десе, басын жасырады).

3 Бақылау:

Ағаш бүршіктерін, көктемгі гүлдерді бақылау.

Балалардан «Ағаштар қыста қандай болды?» «Қазір қалай өзгерді?» деп сұрау.

4 Еңбекке баулу:

Жапырақтар мен қоқыстарды жинау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №2 "Бұлттар мен жел"

1 Балалардың дербес әрекеті:

Балалар аулаға еркін шығып, желдің әсерін сезініп, жүгіріп, ойнайды.

2 Қимылды ойын:

«Жел мен ағаш» ойыны (тәрбиеші «жел соқты» дегенде, балалар ағаш секілді шайқалады).

3 Бақылау:

Аспандағы бұлттарды бақылау (ақ, кара, пішіндерін талқылау).

Желдің бағытын анықтау (шаш, жапырақ қалай қозғалады?).

4 Еңбекке баулу:

Қоқыстарды жинау

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру.

Серуен картотекасы №3 "Құстарды қарсы алайық!"

1 Балалардың дербес әрекеті:

Құстардың даусын тыңдау, олардың қозғалысын бақылау.

2 Қимылды ойын:

«Құстар мен мысық» ойыны (балалар құстар сияқты секіріп жүреді, ал тәрбиеші «мысық келеді» дегенде, олар «ұшып» қашады).

3 Бақылау:

Көктемде қайтып келген құстарды бақылау (қарлығаш, торғай).

Құстар не жейді, қайда ұшып жүреді?

4 Еңбекке баулу:

Құстарға жем шашу.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру.

Серуен картотекасы №4 "Көктемгі жаңбыр"

1 Балалардың дербес әрекеті:

Суланған жерге баспай жүру, судың тамшылағанын бақылау.

2 Қимылды ойын:

«Тамшылар» ойыны (балалар жаңбыр тамшысы секілді биіктен төмен секіреді).

3 □ Бақылау:

Жаңбыр тамшыларын, су жиналған жерлерді қарастыру.

Судың дыбысын тыңдау, оның түсін бақылау.

4 □ Еңбекке баулу:

Топырақты суарып көру, оның түсі мен құрылымының өзгеруін бақылау.

Қоршаған ортамен таныстыру, тәжірибелік жұмыс, еңбекке баулу

Серуен картотекасы №5

"Көктемгі гүлдер"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Балалар гүлдерді қарастырып, олардың түсі мен пішінін зерттейді.

2 □ Қимылды ойын:

«Гүлдер өседі» ойыны (тәрбиеші «күн шықты» дегенде, балалар гүл сияқты жайлап «өседі»).

3 □ Бақылау:

Гүлдердің пішінін, түсін, нісін бақылау.

«Бұл гүл қалай өседі?» сұрағына жауап беру.

4 □ Еңбекке баулу:

Гүлдерді суару.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №6

"Жасыл әлем"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Шөптерді, жапырақтарды қолмен ұстап, олардың құрылымын сезіну.

2 □ Қимылды ойын:

«Өсімдік қалай өседі?» ойыны (балалар жаңбыр тамшысы секілді қозғалып, өсімдіктер секілді көтеріледі).

3 □ Бақылау:

Өсімдіктер қалай өзгереді?

Олардың түсі, пішіні қандай?

4 □ Еңбекке баулу:

Гүлдерді, ағаштарды суару.

Қоршаған ортамен таныстыру

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №7

"Көктемгі самал жел"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Желдің бетке тигенін сезу, жапырақтардың қозғалысын бақылау.

2 □ Қимылды ойын:

«Жел мен жапырақтар» ойыны (тәрбиеші «жел соқты» десе, балалар жапырақ секілді қозғалады).

3 □ Бақылау:

Желдің бағытын қалай білуге болады?

4 □ Еңбекке баулу:

Ауладағы қураған жапырақтарды жинау.

Тәжірибе: "Жел қалай қозғалады?"

Жеңіл заттарды (қағаз, қауырсын) үстелден үрлеу арқылы желдің бағытын анықтау.

Қоршаған ортамен таныстыру, тәжірибелік жұмыс, еңбекке баулу

Қоршаған ортамен таныстыру

Серуен картотекасы №8

"Аспан әлемі"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Балалар бұлттардың пішінін көруге тырысады.

2 □ Қимылды ойын:

«Күн мен бұлт» ойыны (тәрбиеші «күн шықты» десе, балалар жүгіреді, «бұлт басты» десе, тоқтайды).

3 □ Бақылау:

Бұлттар аспанда қалай қозғалады?

4 □ Еңбекке баулу:

Көгалдандыру жұмыстарына көмектесу.

Тәжірибе: "Бұлт қайдан пайда болады?"

Жылы суға мұз салып, бұмен бұлттың түзілуін бақылау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру
эксперименттік жұмыс

Қоршаған ортамен таныстыру

Су қауіпсіздігі

Мақсаты: Балаларға суға жақын жерлерде қауіпсіздікті сақтау қажеттілігін түсіндіру.

Іс-әрекет: Су қоймаларының жанында ересектерсіз ойнамау керектігін түсіндіру.

Балалармен судың қауіпті жерлерін көрсету арқылы түсіндіру (мысалы, терең суға бармау).

Серуен картотекасы №9

"Көктемгі су қоймалары"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Судың түсін, мөлдірлігін, қозғалысын бақылау.

2 □ Қимылды ойын:

«Су тамшысы» ойыны (балалар су тамшысы секілді жоғарыдан төмен секіреді).

3 □ Бақылау:

Су қайдан келеді?

4 □ Еңбекке баулу:

Өсімдіктерді суару.

Тәжірибе: "Су қайда кетті?"

Суға мақта малып, ол қайда сіңетінін қарау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру
эксперименттік жұмыс

Қоршаған ортамен таныстыру

Серуен картотекасы №10

"Жасыл әлем"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Жапырақтарды ұстап, олардың құрылымын сезіну.

2 □ Қимылды ойын:

«Өсімдік қалай өседі?» ойыны (балалар жаңбыр тамшысы секілді қозғалып, өсімдіктер секілді көтеріледі).

3 □ Бақылау:

Өсімдіктердің түсі, пішіні қандай?

4 □ Еңбекке баулу:

Гүлдерді, ағаштарды суару.

Тәжірибе: "Өсімдік қалай өседі?"

Су салынған мақтаға дән сеуіп, бірнеше күн бойы өзгерісін бақылау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру
эксперименттік жұмыс **Қоршаған ортамен таныстыру**

Серуен картотекасы №11
"Көктемгі кемпіркосак"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Кемпіркосак түстерін ажырату.

2 □ Қимылды ойын:

«Түстер әлемі» ойыны (тәрбиеші белгілі бір түсті атаса, сол түстегі затқа қарай жүгіру).

3 □ Бақылау:

Кемпіркосак қай кезде пайда болады?

4 □ Еңбекке баулу:

Түрлі түсті гүлдерді отырғызу.

Тәжірибе: "Кемпіркосак жасау"

Айнаға су бүркіп, күннің сәулесін түсіріп кемпіркосак шығару.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру тәжірибелік жұмыс)

Серуен картотекасы №12
"Көктемдегі өзгерістер"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Ағаш бүршіктерін бақылау, оларды қолмен ұстау.

2 □ Қимылды ойын:

«Көктем келді» ойыны (тәрбиеші табиғаттың бір элементін айтса, балалар оны қимылмен көрсетеді).

3 □ Бақылау:

Ағаш бүршіктері мен жапырақтардың өзгерісін көру.

4 □ Еңбекке баулу:

Аула тазалау, ағаш түбін суару.

Тәжірибе: "Ағаш бүршіктері қалай ашылады?"

Суық суға және жылы суға ағаш бұтағын салып, бүршіктердің ашылу жылдамдығын салыстыру.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)

Серуен картотекасы №13
"Көктемгі құстар"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Құстарды бақылау, дыбыстарын тыңдау.

2 □ Қимылды ойын:

«Құстар ұшты» ойыны (тәрбиеші айтқанда қолды жоғары сермеп «ұшу»).

3 □ Бақылау:

Құстар немен қоректенеді?

4 □ Еңбекке баулу:

Құстарға жем шашу, ұя жасау.

Тәжірибе: "Қанат не үшін керек?"

Желпуіш немесе қағазды желпу арқылы ауа қозғалысын сезіну.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)

Серуен картотекасы №14
"Күннің жылуы"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Беті мен алақандарын күнге тосып, оның жылуын сезіну.

2 □ Қимылды ойын:

«Күн мен бұлт» ойыны (тәрбиеші «күн» десе – балалар қолдарын жоғары көтеріп секіреді, «бұлт» десе – бүгіліп, тығылады).

3 □ Бақылау:

Күн шыққанда ауа қалай өзгереді?

4 □ Еңбекке баулу:

Күнге қарау үшін көзілдіріктерді тазалау.

Тәжірибе: "Күн энергиясы"

Қара және ақ қағаздың үстіне мұз қойып, қайсысы тезірек еритінін бақылау.

(Өңгіме ойын Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, тәжірибелік жұмыс)

Серуен картотекасы №15

"Көктемгі ағаштар"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Ағаш бұтағын ұстап, оның қатты-жұмсақ екенін анықтау.

2 □ Қимылды ойын:

«Ағаш бол» (балалар ағаш сияқты тік тұрады, жел соқса – тербеледі).

3 □ Бақылау:

Жапырақтар пайда болды ма?

4 □ Еңбекке баулу:

Ағаш түбіне су құю.

Тәжірибе: "Сұйықтық қалай қозғалады?"

Ақ гүлді түрлі-түсті суда қалдырып, оның боялғанын көру.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту, тәжірибелік жұмыс)
Серуен картотекасы №16.

"Көктемгі иістер"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Балалар гүлдің, дымқыл жердің, жапырақтың иісін сезуге тырысады.

2 □ Қимылды ойын:

«Гүлге қонған көбелектер» (балалар гүлге қонып, қолдарын жайып отырады, тәрбиеші "жел соқты" десе – басқа гүлге ұшады).

3 □ Бақылау:

Гүлдердің, жаңбырдан кейінгі иістің ерекшелігі.

4 □ Еңбекке баулу:

Кішкентай гүлдерге су құю.

Тәжірибе: "Иістерді тану"

Балалар көздерін жұмып, әртүрлі өсімдіктер мен заттардың иісін анықтайды.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту, тәжірибелік жұмыс)
Серуен картотекасы №17

"Жапырақтардың өзгеруі"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Жаңа шыққан жапырақтарды қарау, қолмен сипау.

2 □ Қимылды ойын:

«Желмен тербелген жапырақтар» (балалар жел соққанда тербеледі, жаңбыр жауса – бүріседі).

3 □ Бақылау:

Жасыл жапырақтар қалай ашылады?

4 □ Еңбекке баулу:

Кепкен жапырақтарды жинау. **Тәжірибе: "Жапырақтың құрылымын зерттеу"**

Дупамен жапырақтың тамырларын қарау.

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту, қоршаған ортамен таныстыру , тәжірибелік жұмыс)

Серуен картотекасы.№18

"Су – тіршілік көзі"

1 ☐ Балалардың дербес әрекеті:

Судың қалай таматынын, ағып жатқан судың дыбысын тыңдау.

2 ☐ Қимылды ойын:

«Су толқыны» (балалар қолдарын баяу әрі серпінді қозғалтады).

3 ☐ Бақылау:

Су мөлдір ме? Ол немен ағады?

4 ☐ Еңбекке баулу:

Суды үнемдеуді үйрену.

Тәжірибе: "Судың пішіні бар ма?"

Суды әртүрлі ыдыстарға құйып, оның пішіні қалай өзгертетінін бақылау.

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту , қоршаған ортамен таныстыру , тәжірибелік жұмыс)

Серуен картотекасы.№19

"Көктемгі бұлттар"

1 ☐ Балалардың дербес әрекеті:

Аспандағы бұлттардың пішінін бақылау, қиялдау.

2 ☐ Қимылды ойын:

«Бұлт пен жел» (балалар бұлт болып баяу жүреді, тәрбиеші "жел соқты" десе, олар тез қозғалады).

3 ☐ Бақылау:

Бұлттар ақ па, сұр ма? Олар қозғалып жатыр ма?

4 ☐ Еңбекке баулу:

Бұлттың көлеңкесінде ойнау, топырақтың көлеңкеде және күн астында қандай екенін қарау.

Тәжірибе: "Бұлт қайдан пайда болады?"

Суық әйнекке дем шығарып, булануды бақылау.

(экологиялық мәдениет, еңбекке баулу, қамқорлық , шығармашылық дағдалырды қалыптастыру)

Серуен картотекасы №20

"Көктемгі өзен"

1 ☐ Балалардың дербес әрекеті:

Судың ағысын бақылау, тас лақтыру.

2 ☐ Қимылды ойын:

«Су ағысы» (балалар қолдарын созып, баяу ағады, тәрбиеші "тас түсті" десе, олар тоқтайды).

3 ☐ Бақылау:

Өзен суы қандай түсті? Ол қайда ағып жатыр?

4 ☐ Еңбекке баулу:

Өзеннің айналасын қоқыстан тазалау. Тәжірибе: "Судың ағысы"

Стақандағы суды еңкейтіп, оның қалай ағатынын бақылау.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы.№21

"Көктемгі су қоймалары"

Құрылымдық элементтер:

1 ☐ Балалардың дербес әрекеті:

Өзен, көл, бұлақтарды бақылау, шағылысты қарау.

2 □ Қимылды ойын:

«Судың шуы» (балалар судың шуылын қолмен жасайды, ал тәрбиеші "тыныштық" дегенде тоқтайды).

3 □ Бақылау:

Су ағысы қайда барады? Су мөлдір ме?

4 □ Еңбекке баулу:

Су қоймасының маңын таза ұстау.

Тәжірибе: "Судың тазалығы"

Бір стакан таза және бір стакан кір су қойып, айырмашылығын қарау.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)

Серуен картотекасы №22

"Көктемгі ағаштар"

1 □ Балалардың дербес әрекеті:

Жапырақтардың қалай шығып жатқанын бақылау.

2 □ Қимылды ойын:

«Ағаштар желмен шайқалды» (балалар қолдарын созып, ағаш секілді теңселеді).

3 □ Бақылау:

Ағаштар көктемде қалай өзгереді?

4 □ Еңбекке баулу:

Ағаш түбін тазалау. **Тәжірибе: "Жапырақтар қалай өседі?"**

Кішкентай бұтақты суга салып, өзгерісін бақылау.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №22

"Көктемгі күн шуағы"

(Көктемгі күннің әсері, жылудың пайдасы)

Балалардың дербес әрекеті:

Балалар құмда, ойыншықтармен, борлармен ойнайды.

Көктемгі ауа райының өзгерісін сезінеді.

Қимылды ойын:

"Күн мен бұлт" – Балалар бұлт келгенде тығылады, күн шыққанда жүгіреді.

Бақылау, зерттеу:

"Күннің жылуы" – Күннің қалай жылытатынын қолдарын созып, сезініп көреді.

"Көлеңкем қайда?" – Балалар көлеңкелерін бақылап, қозғалысын байқайды.

Еңбекке баулу:

Құм алаңын тазарту.

Гүлдерге су құю.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту, қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №23

"Көктемгі гүлдер" (Алғашқы гүлдермен танысу, түстерді ажырату)

Балалардың дербес әрекеті:

Балалар гүлдерді бақылап, түстерін атайды.

Сурет салып, топырақта ойнайды.

Қимылды ойын:

"Гүлдер мен көбелектер" – Балалар гүлдер болып отырады, көбелектер ұшады, ал тәрбиеші белгі бергенде орындарымен ауысады.

Бақылау, зерттеу:

"Гүлдер қалай өседі?" – Балалар гүлдерді қарап, олардың сабақтары, жапырақтары бар екенін байқайды.

"Гүлдің иісі қандай?" – Балалар гүлдерді иіскеп, хош иісті сезінеді.

Еңбекке баулу:

Құмырадағы гүлдерді суару.

Топырақты қопсыту.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №24

"Көктемгі еңбек" (Көктемгі жұмыстарға баулу, еңбекқорлыққа үйрету)

Балалардың дербес әрекеті:

Балалар бақшадағы өзгерістерді көреді.

Құммен, судың тамшыларымен ойнайды.

Қимылды ойын:

"Еңбекқор аралар" – Балалар гүлден гүлге ұшып, тозаң жинағандай қимыл жасайды.

Бакылау, зерттеу:

"Ағаштар оянады" – Бүршіктерді, жапырақтардың көктеуін бакылау.

"Жерден не шығады?" – Балалар көктемде өсімдіктердің қалай өсетінін бакылайды.

Еңбекке баулу:

Жер қопсыту, ұсақ тастарды жинау.

Отырғызылған өсімдіктерді суару.

(Еңбекке баулу, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы №25

"Көктемдегі өзгерістер"

1 □ **Балалардың дербес әрекеті:**

Ағаш бүршіктерін бакылау, оларды қолмен ұстау.

2 □ **Қимылды ойын:**

«Көктем келді» ойыны (тәрбиеші табиғаттың бір элементін айтса, балалар оны қимылмен көрсетеді).

3 □ **Бакылау:**

Ағаш бүршіктері мен жапырақтардың өзгерісін көру.

4 □ **Еңбекке баулу:**

Аула тазалау, ағаш түбін суару.

Тәжірибе: "Ағаш бүршіктері қалай ашылады?"

Суық суға және жылы суға ағаш бұтағын салып, бүршіктердің ашылу жылдамдығын салыстыру.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)

Серуен картотекасы №26

"Көктемгі құм"

(Құмның қасиеттерін бакылау, ойындар ойнау)

Балалардың дербес әрекеті:

Құммен түрлі формалар жасау.

Ылғалды және құрғақ құмның айырмашылығын көру.

Қимылды ойын:

"Құмдағы іздер" – Балалар құмда із қалдырып жүреді.

Бакылау, зерттеу:

"Құмның түсі қандай?" – Түрлі реңктерін көру.

"Құмды суға қосса не болады?" – Ылғал құмның қасиеттерін байқау.

Еңбекке баулу:

Құм алаңын реттеу.

Құмды бір жерден екінші жерге тасу.

(Саяхат ойын. Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)
Серуен картотекасы №27

"Көктемгі шөптер" (Шөптің өсуін бақылау, жасыл түсті таңу)
Балалардың дербес әрекеті:

Жасыл шөптің арасымен жүру, сипап көру.

Шөптерден шағын гүлдесте жасау.

Қимылды ойын:

"Шөп арасындағы қояндар" – Балалар шөп арасында қояндар секілді секіреді.

Бақылау, зерттеу:

"Шөптің түсі қандай?" – Жасыл реңктерін ажырату.

"Шөптің ұзындығы қандай?" – Ұзын, қысқа шөптерді салыстыру.

Еңбекке баулу:

Шөпті таптамай, үстімен жүрмеуді үйрету.

Ауладағы қажетсіз тастарды жинау.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)
Серуен картотекасы №28

"Көктемгі жаңбыр"

(Жаңбырдың әсерін бақылау, су тамшыларын зерттеу)
Балалардың дербес әрекеті:

Су тамшыларын ұстау, жылы немесе салқын екенін сезіну.

Жаңбырдың дыбысын тыңдау.

Қимылды ойын:

"Жаңбыр мен күн" – Балалар жаңбыр жауған кезде жүтіріп тығылады, күн шыққанда қайта жүгіреді.

Бақылау, зерттеу:

"Жаңбырдан кейін жер қандай?" – Ылғалды жерді, шалшықтарды қарау.

"Жаңбыр тамшылары қайда сінеді?" – Жерге сіңген суды зерттеу.

Еңбекке баулу:

Шалшықтарды айналып өту ережелерін үйрету.

Су тиген құм алаңын ретке келтіру.

(Әңгіме ойын Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)